

משניות סדר נזיקים

על פי מהדורת הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א
שנת ציון במשפט תפדה לפ"ק

הוצאת חטף-סגול

2024

הובא לדפוס באמצעות $\text{\LaTeX}$ ע"י שמעון מונטגיו

תפלת ר' נחוניא בן הקנה שחייב לאומרה כל הנכנס לבית המדרש ללמוד
 יהי רצון מלפניך יי אלהי שלא יאָרע דבר תקלה על ידי ולא אכָּשֶׁל
 בדבר הלכה וישמחו בי חבירי ולא אומר על טהור טמא ולא על טמא
 טהור ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר ולא יכשלו חבירי בדבר
 הלכה ואשמח בהם:

והאר"י צוק"ל היה אומר אחר תפלה זו שני פסוקים אלו

כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:
 גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך:

קודם הלימוד

כתוב בספר תוצאות חיים כשפותח הספר ללמוד בו יאמר

הנני רוצה ללמוד כְּדִי שִׁיבִיאֲנִי תִלְמוּד זֶה לִידִי מַעֲשֶׂה וְלִידִי מִדּוֹת יִשְׁרׁוֹת.
 וְלִידִי יָדִיעַת הַתּוֹרָה וְהִרְיֵנִי עוֹשֶׂה לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיה
 בְּדַחֲלִיו וְרַחֲמֵינוּ וְיֵהִי נֹעֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ
 וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָה:

משניות סדר נזיקים

יש בו י' מסכתות וזהו סדורן

א בבא קמא י פרקים ב בבא מציעא י פרקים
 ג בבא בתרא י פרקים ד סנהדרין יא פרקים
 ה מכות ג פרקים ו שבועות ח פרקים ז עדויות
 ח פרקים ח ע"ז ה פרקים ט אבות ו פרקים י הוריות
 ג פרקים

בין הכל ע"ד פרקים:

ויש שמסדרים אחר שבועות ע"ז ואחר כך הוריות

ואתר כל אבות ולבסוף עדויות

ושניהם ניתנו מרועה אחד

מסכת בבא קמא

פרק א

אַרְבָּעָה אַבוֹת נִזְקִין הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמִּבְעָה וְהַהֲבֵיעַר.
לֹא הָרִי הַשּׁוֹר כַּהֲרִי הַמִּבְעָה וְלֹא הָרִי הַמִּבְעָה
כַּהֲרִי הַשּׁוֹר וְלֹא זֶה וְזֶה שֵׁשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים כַּהֲרִי הָאֵשׁ
שָׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְלֹא זֶה וְזֶה שְׂדֵרְכָן לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק כַּהֲרִי
הַבּוֹר שָׁאִין דֶּרֶכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק הַצַּד הַשְּׂוֹה שְׂבָהֶן שְׂדֵרְכָן
לְהַזִּיק וּשְׁמִירָתָן עָלֵיד וּכְשֶׁהַזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשְׁלוּמֵי
נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

^ב כָּל שֶׁחֲבַתִּי בְּשְׁמִירָתוֹ הַכְּשָׁרְתִּי אֶת נֶזֶקוֹ הַכְּשָׁרְתִּי בְּמִקְצַת
נֶזֶקוֹ חֲבַתִּי בְּתְשְׁלוּמֵי נֶזֶקוֹ כַּהֲכָשֵׁר כָּל נֶזֶקוֹ נִכְסִים שָׁאִין
בָּהֶן מַעֲלָה נִכְסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית נִכְסִים הַמְּיוֹחָדִים (וּבְכָל
מָקוֹם) חוּץ מִרְשׁוֹת הַמְּיוֹחָדֶת לַמִּזִּיק וּרְשׁוֹת הַנֶּזֶק וְהַמִּזִּיק
וּכְשֶׁהַזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשְׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

^ג שׁוֹם כֶּסֶף וְשׁוֹה כֶּסֶף בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְעַל פִּי עֵדִים בְּנֵי חוֹרִין
וּבְנֵי בְרִית וְהַנָּשִׁים בְּכָלֵל הַנֶּזֶק וְהַנֶּזֶק וְהַמִּזִּיק בְּתְשְׁלוּמֵין:

^ד חֲמִשָּׁה תַּמִּין וְחֲמִשָּׁה מוֹעֲדִין הִבְהֵמָה אֵינָה מוֹעֲדֶת לֹא
לִגְחָ וְלֹא לְגֹף וְלֹא לְשׁוֹד וְלֹא לְרִבּוּץ וְלֹא לְבַעוֹס הַשָּׁן מוֹעֵד
לְאֹכֹל אֶת הָרְאוּי לָהּ הַרְגֵּל מוֹעֲדֶת לְשִׁבּוֹר בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָה
וְשׁוֹר הַמוֹעֵד וְשׁוֹר הַמִּזִּיק בְּרְשׁוֹת הַנֶּזֶק וְהָאָדָם הַזָּאֵב וְהָאֵרִי
וְהַדּוֹב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדִלֶס וְהַנֶּחֱשׁ הָרִי אֵלּוּ מוֹעֲדִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר

אומר בזמן שהן בני תרבות אינן מועדין. והנחש מועד לעולם.
מה בין תם למועד. (אלא) שהתם משלם חצי נזק מגופו.
ומועד משלם נזק שלם מן העליה:

יום יד

פרק ב

כיצד הרגל מועדת. לשבור בדרך הלוכה. הבהמה מועדת
להלך בדרך. ולשבור. היתה מבטטת. או שהיו צרורות
מנתזין מתחת רגליה. ושברה את הכלים משלם חצי נזק.
דרסה על הכלי. ושברתו. ונפל על כלי אחר ושברו. על הראשון
משלם נזק שלם. ועל האחרון משלם חצי נזק. התרנגולים
מועדין להלך בדרך. ולשבור. היה דליל קשור ברגליו. או
שהיה מהדס ושבר את הכלים משלם חצי נזק:

^א כיצד השן מועדת. לאכול את הראוי לה. הבהמה מועדת
לאכול פירות וירקות. אכלה כסות או כלים. משלם חצי
נזק. במה דברים אמורים ברשות הנזק. אבל ברשות הרבים
פטור. ואם נהנית. משלם מה שנהנית. כיצד (משלם) מה
שנהנית. אכלה מתוך הרחבה. משלם מה שנהנית. מצדי
הרחבה. משלם מה שהזיקה. מפתח החנות (משלם) מה
שנהנית. מתוך החנות (משלם) מה שהזיקה:

^ב הכלב והגדי שקפצו מראש הגג. ושברו את הכלים. משלם
נזק שלם. מפני שהן מועדין. הכלב שנטל החררה והלך לגדיש.

אכל החררה והדליק הגדיש על החררה משלם נזק שלם.
ועל הגדיש משלם חצי נזק:

^ד איזה הוא תם. ואיזה הוא מועד. מועד כל שהעידו בו שלשה ימים. ותם משיחזור בו שלשה ימים. דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר מועד שהעידו בו שלש פעמים. ותם כל שיהיו התינוקות מממששין בו ואינו נוגח:

^ה שור המזיק ברשות הנזק כיצד. נגח. נגף. נשד. רבץ. בעט. ברשות הרבים. משלם חצי נזק. ברשות הנזק. רבי טרפון אומר נזק שלם. וחכמים אומרים חצי נזק. אמר להם רבי טרפון ומה אם במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים שהוא פטור. החמיר עליהם ברשות הנזק לשלם נזק שלם. מקום שהחמיר על הקרן ברשות הרבים. לשלם חצי נזק. אינו דין שנחמיר עליה ברשות הנזק לשלם נזק שלם. אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים חצי נזק. אף ברשות הנזק חצי נזק. אמר להם אני לא אדון קרן מקרן. אני אדון קרן מרגל. ומה אם במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים. החמיר בקרן. מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הנזק. אינו דין שנחמיר בקרן. אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים חצי נזק אף ברשות הנזק חצי נזק:

^י אדם מועד לעולם בין שוגג. בין מזיד. בין ער. בין ישן. סמא את עין חבירו ושבר את הכלים. משלם נזק שלם:

פרק ג

הַמְנִיחַ אֶת הַכֹּד בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים וְבָא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ.
וְשִׁבְרָה פָּטוּר. וְאִם הוּזַק בָּהּ בְּעַל הַחֲבִית חַיֵּב בְּנִזְקוֹ.
נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים. וְהִחֲלַק אֶחָד בְּמִים. אוֹ שֶׁלָּקָה
בְּחִרְסִיָּה חַיֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּמִתְכַּוֵּן חַיֵּב. בְּאִינוֹ מִתְכַּוֵּן
פָּטוּר:

^ב הַשּׁוֹפֵךְ מִים בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר. חַיֵּב בְּנִזְקוֹ.
הַמְצַנֵּעַ אֶת הַקּוֹץ וְאֶת הַזְּכוּכִית. וְהַגֹּדֵד אֶת גְּדָרוֹ בְּקוֹצִים.
וְהַגֹּדֵד שֶׁנִּפְלַל לְרִשּׁוֹת הָרָבִים. וְהִזְקוּ בָּהֶן אַחֲרִים. חַיֵּב בְּנִזְקוֹ:
^ג הַמוֹצִיא אֶת תֵּבָנוּ וְאֶת קֶשׁוֹ לְרִשּׁוֹת הָרָבִים לְזַבְלִים. וְהוּזַק
בָּהֶן אַחֵר. חַיֵּב בְּנִזְקוֹ. וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כָּל הַמְקַלְקֵלִין בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים וְהִזְקוּ. חַיֵּבִין
לְשֵׁלִם. וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. הַהוֹפֵךְ אֶת הַגָּלָל בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים.
וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר. חַיֵּב בְּנִזְקוֹ:

^ד שְׁנֵי קִדְרִין שֶׁהָיוּ מְהֻלְכִין זֶה אַחֵר זֶה. וְנִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנִפְלֵ.
וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בְּרִאשׁוֹן. הָרִאשׁוֹן חַיֵּב בְּנִזְקֵי שְׁנֵי:

^ה זֶה בָּא בַּחֲבִיתוֹ. וְזֶה בָּא בְּקוֹרְתּוֹ. נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ שֶׁל זֶה בְּקוֹרְתּוֹ
שֶׁל זֶה. פָּטוּר. שֶׁלֹּא רִשּׁוֹת לְהִלָּךְ. וְלֹא רִשּׁוֹת לְהִלָּךְ. הָיָה
בְּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן. וּבְעַל חֲבִית אַחֲרוֹן. נִשְׁבְּרָה חֲבִית בְּקוֹרָה.
פָּטוּר בְּעַל הַקּוֹרָה. וְאִם עָמַד בְּעַל הַקּוֹרָה חַיֵּב. וְאִם אָמַר
לְבַעַל חֲבִית עָמַד פָּטוּר. הָיָה בְּעַל חֲבִית רִאשׁוֹן. וּבְעַל קוֹרָה

אחרון. נשברה חבית בקורה חַיִּב. ואם עמד בעל חבית פטור.
ואם אמר לבעל קורה עמוד חַיִּב. וכן זה בא בגר' וזה בפשתנו:

^י שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים. אחד רץ ואחד מהלך.
או שהיו שניהם רצים. והזיקו זה את זה. שניהם פטורין:

^י המבקע ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים. ברשות הרבים
והזיק ברשות היחיד. ברשות היחיד והזיק ברשות היחיד
אחר. חַיִּב:

^ח שני שורים תמים שחבלו זה את זה. משלמים במותר חצי
נזק. שניהם מועדים. משלמים במותר נזק שלם. אחד תם
ואחד מועד. מועד בתם משלם במותר נזק שלם. תם במועד
משלם במותר חצי נזק. וכן שני אנשים שחבלו זה בזה. משלמים
במותר נזק שלם. אדם במועד ומועד באדם. משלם במותר
נזק שלם. אדם בתם ותם באדם. אדם בתם משלם במותר
נזק שלם. תם באדם משלם במותר חצי נזק. רבי עקיבא
אומר אף תם שחבל באדם. משלם במותר נזק שלם:

^ט שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים. ואין הנבילה יפה
כלום. נוטל את השור. שור שוה מאתים שנגח שור שוה
מאתים. ואין הנבילה יפה כלום. אמר רבי מאיר על זה נאמר
ומכרו את השור החי וחצו את כספו. אמר לו רבי יהודה
וכן הלכה. קימת ומכרו את השור החי וחצו את כספו. ולא
קימת וגם את המת יחצו. ואיזה זה שור שוה מאתים שנגח

שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים וְהִנְבִּילָה יָפָה חֲמִשִּׁים זֶזוּ. שָׁזָה נֹטֵל חֲצִי
הַחִי וְחֲצִי הַמֵּת. וְזָה נֹטֵל חֲצִי הַחִי וְחֲצִי הַמֵּת:

י' יֵשׁ חֵיִיב עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וּפְטוֹר עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ. פְּטוֹר
עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וְחֵיִיב עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ. שׁוֹרוֹ שְׁבִישׁ פְּטוֹר.
וְהוּא שְׁבִישׁ חֵיִיב. שׁוֹרוֹ שְׁסֻמָּא אֶת עֵין עֲבָדוֹ. וְהִפִּיל אֶת
שְׁנוֹ. פְּטוֹר. וְהוּא שְׁסֻמָּא אֶת עֵין עֲבָדוֹ. וְהִפִּיל אֶת שְׁנוֹ חֵיִיב.
שׁוֹרוֹ שְׁחַבֵּל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ חֵיִיב. וְהוּא שְׁחַבֵּל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ
פְּטוֹר. שׁוֹרוֹ שְׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בְּשִׁבְתָּ חֵיִיב. וְהוּא שְׁהִדְלִיק
אֶת הַגָּדִישׁ בְּשִׁבְתָּ פְּטוֹר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ:

י"א שׁוֹר שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחֵר שׁוֹר אַחֵר (וְהוֹנֵק). זֶה אוֹמֵר שׁוֹרָךְ
הַזֵּיק. וְזֶה אוֹמֵר לֹא כִי אֶלֶּא בְּסַלֵּעַ לָקָה. הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ
עָלָיו הִרְאִיָּה. הָיוּ שְׁנַיִם רוֹדְפִין אַחֵר אֶחָד. זֶה אוֹמֵר שׁוֹרָךְ
הַזֵּיק. וְזֶה אוֹמֵר שׁוֹרָךְ הַזֵּיק. שְׁנֵיהֶם פְּטוֹרִין. אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם
שֶׁל אִישׁ אֶחָד. שְׁנֵיהֶם חֵיִיבִים. הָיָה אֶחָד גָּדוֹל. וְאֶחָד קָטָן.
הַנָּזֵק אוֹמֵר גָּדוֹל הַזֵּיק. וְהַמְזִיק אוֹמֵר לֹא כִי אֶלֶּא קָטָן הַזֵּיק.
אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוֹעֵד הַנָּזֵק אוֹמֵר מוֹעֵד הַזֵּיק וְהַמְזִיק אוֹמֵר
לֹא כִי אֶלֶּא תָם הַזֵּיק. הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה. הָיוּ
(הַנְּזֻקִין) שְׁנַיִם. אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן. וְהַמְזִיקִים שְׁנַיִם. אֶחָד
גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן. הַנָּזֵק אוֹמֵר גָּדוֹל הַזֵּיק אֶת הַגָּדוֹל. וְקָטָן אֶת
הַקָּטָן. וְהַמְזִיק אוֹמֵר לֹא כִי אֶלֶּא קָטָן אֶת הַגָּדוֹל. וְגָדוֹל אֶת
הַקָּטָן. אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוֹעֵד. הַנָּזֵק אוֹמֵר מוֹעֵד הַזֵּיק אֶת
הַגָּדוֹל. וְתָם אֶת הַקָּטָן. וְהַמְזִיק אוֹמֵר לֹא כִי אֶלֶּא תָם אֶת
הַגָּדוֹל. וּמוֹעֵד אֶת הַקָּטָן. הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה

פרק ד

שׁוֹר שֶׁנִּגְחַ אַרְבַּע וַחֲמִשָּׁה שְׁוֹרִים זֶה אַחֵר זֶה יִשְׁלַם לְאַחֲרוֹן
 שְׁבָהֶם וְאִם יֵשׁ בּוֹ מוֹתֵר יַחֲזִיר לְשִׁלְפָּנָיו וְאִם יֵשׁ בּוֹ
 מוֹתֵר יַחֲזִיר לְשִׁלְפָּנֵי פָּנָיו וְהָאֲחֲרוֹן אַחֲרוֹן גִּשְׁכָּר דְּבָרֵי רַבִּי
 מֵאִיר רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שׁוֹר שֶׁוּה מֵאֲתִים שֶׁנִּגְחַ שׁוֹר שֶׁוּה
 מֵאֲתִים וְאִין הִנְבְּלָה יָפָה כָּלוּם זֶה נוֹטֵל מִנָּה וְזֶה נוֹטֵל מִנָּה
 חֲזַר וְנִגְחַ שׁוֹר אַחֵר שֶׁוּה מֵאֲתִים הָאֲחֲרוֹן נוֹטֵל מִנָּה וְשִׁלְפָּנָיו
 זֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זֶה חֲזַר וְנִגְחַ שׁוֹר
 אַחֵר שֶׁוּה מֵאֲתִים הָאֲחֲרוֹן נוֹטֵל מִנָּה וְשִׁלְפָּנָיו חֲמִשִּׁים זֶה
 וְשִׁנִּים הִרְאִשׁוֹנִים דִּינָר זָהָב:

^ב שׁוֹר שֶׁהוּא מוּעָד לְמִינוֹ וְאִינוּ מוּעָד לְשִׁאֲנוֹ מִינוֹ מוּעָד
 לְאָדָם וְאִינוּ מוּעָד לְבִהֶמָּה מוּעָד לְקִטְנִים וְאִינוּ מוּעָד לְגְדוּלִים
 אֶת שֶׁהוּא מוּעָד לוֹ מְשַׁלֵּם גִּזְק שָׁלֵם וְאֶת שִׁאֲנוֹ מוּעָד לוֹ
 מְשַׁלֵּם חֲצִי גִזְק אָמְרוּ לְפָנֵי רַבִּי יְהוּדָה הָרִי שֶׁהוּא מוּעָד
 לְשִׁבְתוֹת וְאִינוּ מוּעָד לַחֹל אָמַר לָהֶם לְשִׁבְתוֹת מְשַׁלֵּם גִּזְק
 שָׁלֵם לִימּוֹת הַחֹל מְשַׁלֵּם חֲצִי גִזְק אִימָתִי הוּא תָם מְשִׁיחִיזוֹר
 בּוֹ שְׁלֶשֶׁה יָמֵי שִׁבְתוֹת:

^א שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְחַ לְשׁוֹר שֶׁל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁל הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּגְחַ
 לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל פְּטוֹר שֶׁנֶּאֱמַר שׁוֹר רְעִהוּ וְלֹא שׁוֹר שֶׁל
 הַקֹּדֶשׁ שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְחַ לְשׁוֹר שֶׁל גּוֹי פְּטוֹר וְשֶׁל
 גּוֹי שֶׁנִּגְחַ לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין תָם בֵּין מוּעָד מְשַׁלֵּם גִּזְק
 שָׁלֵם:

י שור של פקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן חיב ושל חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור שור של חרש שוטה וקטן שנגח בית דין מעמידין להן אפוטרופוס ומעדין להם בפני אפוטרופוס נתפקח החרש נשתפה השוטה והגדיל הקטן חזר לתמותו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו שור האצטדין אינו חיב מיתה שנאמר כי יגח ולא שיגחוהו:

ה שור שנגח את האדם ומת מועד משלים כפר ותם פטור מן הכפר וזה וזה חיבים מיתה וכן בבן וכן בבת נגח עבד או אמה נותן שלשים סלעים בין שהוא יפה מאה מנה ובין שאינו יפה אלא דינר אחד:

י שור שהיה מתחבד בכתל ונפל על האדם נתבון להרוג את הבהמה והרג את האדם לגוי והרג בן ישראל לנפלים והרג בן קימא פטור:

י שור האשה שור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין הרי אלו חיבים מיתה רבי יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת (ואין לו יורשין) פטורים מן המיתה לפי שאין להם בעלים:

ח שור שהוא יוצא להסקל והקדישו בעליו אינו מקדש שחטו בשורו אסור ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מקדש ואם שחטו בשורו מותר:

ט מְסָרוּ לְשׁוּמֵר חֲנָם וְלִשְׁוֹאֵל לְנוֹשֵׂא שְׂכָר וְלִשְׂכֹּרִי נִכְנָסוּ
 תַּחַת הַבְּעָלִים מוֹעֵד מְשִׁלֵּם נֹזֵק שְׁלֵם וְתָם מְשִׁלֵּם חֲצִי נֹזֵק
 קָשְׁרוּ בְּעֵלָיו בְּמוֹסָרָה וְנָעַל בְּפָנָיו כְּרָאוּי וַיֵּצֵא וְהִזִּיק אֶחָד
 תָּם וְאֶחָד מוֹעֵד חֵיב דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר תָּם
 חֵיב וּמוֹעֵד פָּטוּר שְׁנֵאמַר וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ בְּעֵלָיו וְשִׁמּוֹר הוּא
 זֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֵין לוֹ שְׁמִירָה אֲלֵא סִכִּין:

פרק ה

שׁוֹר שֶׁנִּגְחַת אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עוֹבְרָה בְּצִדָּהּ וְאֵין יָדוּעַ
 אִם עַד שְׁלֹא נִגְחָה יִלְדָּה אִם מִשְׁנִגְחָה יִלְדָּה מְשִׁלֵּם
 חֲצִי נֹזֵק לַפָּרָה וְרַבִּיעַ נֹזֵק לְוִלְדָּה וְכֵן פָּרָה שֶׁנִּגְחָה אֶת הַשׁוֹר
 וְנִמְצָא וְלִדָּה בְּצִדָּהּ וְאֵין יָדוּעַ אִם עַד שְׁלֹא נִגְחָה יִלְדָּה אִם
 מִשְׁנִגְחָה יִלְדָּה מְשִׁלֵּם חֲצִי נֹזֵק מִן הַפָּרָה וְרַבִּיעַ נֹזֵק מִן
 הַוִּילְדָּה:

ב הַקָּדָר שֶׁהַכֶּנִּיס קִדְרוֹתָיו לַחֲצֵר בַּעַל הַבַּיִת שְׁלֹא בְּרִשּׁוֹת
 וְשִׁבְרָתָן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת פָּטוּר וְאִם חִזְקָה בָּהֶן בַּעַל
 הַקִּדְרוֹת חֵיב וְאִם הַכֶּנִּיס בְּרִשּׁוֹת בַּעַל הַחֲצֵר חֵיב הַכֶּנִּיס
 פִּירוֹתָיו לַחֲצֵר בַּעַל הַבַּיִת שְׁלֹא בְּרִשּׁוֹת וְאִכְלָתָן בְּהֶמְתּוֹ
 שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת פָּטוּר וְאִם חִזְקָה בָּהֶן בַּעַל הַפִּירוֹת חֵיב
 וְאִם הַכֶּנִּיס בְּרִשּׁוֹת בַּעַל הַחֲצֵר חֵיב:

ג הַכֶּנִּיס שׁוֹרוֹ לַחֲצֵר בַּעַל הַבַּיִת שְׁלֹא בְּרִשּׁוֹת נִגְחוּ שׁוֹרוֹ
 שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אוֹ שֶׁנִּשְׁכּוּ כָּלְבוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת פָּטוּר נִגְחַת
 הוּא שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת חֵיב נָפַל לְבוֹרוֹ וְהִבָּאִישׁ מִיָּמִיו

חַיֵּב הָיָה אָבִיו אוֹ בָנוּ לְתוֹכוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַכֶּפֶר וְאִם הַכֹּנֵס
בְּרִשּׁוֹת בֶּעַל הַחֶצֶר חַיֵּב רַבִּי אוֹמֵר בְּכֵלֶן אֵינוֹ חַיֵּב עַד שִׁיקְבֵּל
עָלָיו בֶּעַל הַבַּיִת לְשִׁמּוֹר:

י שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּין לַחֲבִירוֹ וְהִכָּה אֶת הָאִשָּׁה וַיֵּצְאוּ יְלָדֶיהָ
פֶּטוֹר מִדָּמִי וְלָדוֹת וְאָדָם שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּין לַחֲבִירוֹ וְהִכָּה אֶת
הָאִשָּׁה וַיֵּצְאוּ יְלָדֶיהָ מְשַׁלֵּם דָּמִי וְלָדוֹת כִּי־צַד מְשַׁלֵּם דָּמִי
וְלָדוֹת שָׁמִין אֶת הָאִשָּׁה כִּמָּה הִיא יָפָה עַד שֶׁלֹּא יֵלְדָה וְכִמָּה
הִיא יָפָה מִשִּׁילָדָה אָמַר רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אִם כֵּן מִשֶּׁהָאִשָּׁה
יוֹלֶדֶת מִשְׁבַּחַת אֵלָּא שָׁמִין אֶת הַיּוֹלָדוֹת כִּמָּה הֵן יָפִין וְנוֹתֵן
לְבֶעַל וְאִם אֵין לָהּ בֶּעַל נּוֹתֵן לְיֹרְשָׁיו הַיִּתָּה שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחֲרָה
אוֹ גִּיּוֹרֶת פֶּטוֹר:

ה הַחוֹפֵר בּוֹר בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד וּפָתְחוּ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים אוֹ בְּרִשּׁוֹת
הָרַבִּים וּפָתְחוּ לְרִשּׁוֹת הַיָּחִיד בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד וּפָתְחוּ לְרִשּׁוֹת
הַיָּחִיד אַחֵר חַיֵּב הַחוֹפֵר בּוֹר בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְנִפְלַל לְתוֹכוֹ
שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וּמֵת חַיֵּב אֶחָד הַחוֹפֵר בּוֹר שִׁיחַ וּמַעְרָה
חֲרִיצִין וְנִעְיָצִין חַיֵּב אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר בּוֹר מֵה בּוֹר שִׁישׁ
בּוֹ כְּדִי לְהַמִּית עֲשָׂרָה טַפָּחִים אִף כָּל שִׁישׁ בּוֹ כְּדִי לְהַמִּית
עֲשָׂרָה טַפָּחִים הֵיוּ פָחוֹתִין מִעֲשָׂרָה טַפָּחִים וְנִפְלַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר
אוֹ חֲמוֹר וּמֵת פֶּטוֹר וְאִם הוֹזַק בּוֹ חַיֵּב:

י בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שׁוֹתָפִין עָבַר עָלָיו הָרֹאשׁוֹן וְלֹא כִסָּהוּ וְהַשֵּׁנִי
וְלֹא כִסָּהוּ הַשֵּׁנִי חַיֵּב כִּסָּהוּ הָרֹאשׁוֹן וְכֹא הַשֵּׁנִי וּמִצָּאוֹ מְגוּלָּה
וְלֹא כִסָּהוּ הַשֵּׁנִי חַיֵּב כִּסָּהוּ כְּרֹאוֹי וְנִפְלַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר

ומת פטור לא כסוהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב נפל לפגיו מקול הכריה חייב לאחוריו מקול הכריה פטור נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרו עו חייב על הבהמה ופטור על הכלים נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב בן או בת עבד או אמה פטור:

א אחד שור ואחד כל בהמה לנפילת הבור ולהפרשת הר סיני ולתשלומי כפל ולהשבת אבדה לפריקה לחסימה לכלאים ולשבת וכן חיה ועוף פיוצא בהן אם בן למא נאמר שור או חמור אלא שדבר הכתוב בהווה:

פרק ו

הכונס צאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה פטור לא נעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה חייב נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצאה והזיקה פטור הוציאוה לסטים (לסטים) חייבים:

^ב הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצאה והזיקה חייב מסרה לרועה נכנס רועה תחתיו נפלה לגינה ונהנית משלם מה שנהנית ירדה כדרךה והזיקה משלם מה שהזיקה כיצד משלם מה שהזיקה שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה רבי שמעון אומר אכלה פירות גמורים משלם פירות גמורים אם סאה סאה אם סאתים סאתים סאתים:

^ג המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הזקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב:

^ד השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא העצים ואחד הביא האור המביא את האור חייב בא אחד ולבה המלבה חייב לבתה הרוח כלן פטורין השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם שלם המבעיר את הבערה עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר פטור המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אליעזר בן עזריה אומר רואין אותה כאלו היא באמצע בית כור רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות בדרך רשות הרבים רבי עקיבא אומר חמשים אמה רבי שמעון אומר שלם שלם המבעיר את הבערה הכל לפי הדליקה:

^ה המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו רבי יהודה אומר ישלם (כל) מה שבתוכו וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורים היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור ומודים חכמים לרבי יהודה במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בביתם:

^י גַּץ שִׁיָּצָא מִתַּחַת הַפֶּטִישׁ וְהִזִּיק חֵיב גָּמֹל שֶׁהָיָה טָעוֹן פְּשָׁתוֹ
וְעָבַר בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְנִכְנָס פְּשָׁתוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת וְדָלְקָה
בְּגָרוֹ שֶׁל חֲנוּנִי וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה בְּעַל הַגָּמֹל חֵיב הַנִּיחַ
הַחֲנוּנִי גָרוֹ מִבַּחוּץ הַחֲנוּנִי חֵיב רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּגֵר חֲנֻכָּה
פְּטוּר:

פרק ז

מְרַבָּה מֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֹל מִמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה
שֶׁמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֹל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ
חַיִּים וּבֵין בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּמֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
וְחֻמְשָׁה אֵינָה נוֹהֶגֶת אֲלֵא בְּשׁוֹר וְשֶׁה בְּלֶבֶד שֶׁנֶּאֱמַר כִּי
יִגְנוֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׁה וְטִבְחוֹ וּמָכְרוֹ וְגוֹמֵר אֵין הַגּוֹנֵב אַחֵר
הַגָּנֵב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֹל וְלֹא הַטּוֹבֵחַ וְלֹא הַמוֹכֵר אַחֵר
הַגָּנֵב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה:

^ב גָּנֵב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטִבַּח וּמָכַר עַל פִּיהֶם אוֹ עַל פִּי שְׁנַיִם
אַחֲרֵים מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גָּנֵב וּמָכַר בְּשִׁבְתּוֹ
גָּנֵב וּמָכַר לְעִבּוּדֵת אֱלִילִים גָּנֵב וְטִבַּח וּמָכַר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים
גָּנֵב מִשְׁלֵם אָבִיו וְטִבַּח וּמָכַר וְאַחֵר כֵּךְ מֵת אָבִיו גָּנֵב וְטִבַּח
וְאַחֵר כֵּךְ הַקָּדִישׁ מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גָּנֵב וְטִבַּח
לְרִפּוּאָה אוֹ לְכָלֵּבִים הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵפָה הַשּׁוֹחֵט חוֹלִין
בְּעִזָּרָה מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר
בְּשְׁנֵי אֵלוֹ:

ג גִּנֵּב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטִבַּח וּמָכַר עַל פִּיהֶם וְנִמְצְאוּ זֹמְמִין מְשַׁלְּמִין
הַכֹּל גִּנֵּב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטִבַּח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם אֲחֵרִים אֵלּוּ
וְאֵלּוּ נִמְצְאוּ זֹמְמִין הֶרָאשׁוּנִים מְשַׁלְּמִין תְּשְׁלוּמֵי כָּפֹל וְהָאֲחֵרוֹנִים
מְשַׁלְּמִין תְּשְׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה נִמְצְאוּ אֲחֵרוֹנִים זֹמְמִין הוּא מְשַׁלֵּם
תְּשְׁלוּמֵי כָּפֹל וְהֵם מְשַׁלְּמִין תְּשְׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה אֶחָד מִן הָאֲחֵרוֹנִים
זֹמֶם בְּטִלָּה יַעֲדוֹת שְׁנִיָּה אֶחָד מִן הֶרָאשׁוּנִים זֹמֶם בְּטִלָּה
כָּל הָעֵדוֹת שָׂאֵם אֵין גְּנִיבָה אֵין טְבִיחָה וְאֵין מְכִירָה:

ד גִּנֵּב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטִבַּח וּמָכַר עַל פִּי עַד אֶחָד אוֹ עַל פִּי
עַצְמוֹ מְשַׁלֵּם תְּשְׁלוּמֵי כָּפֹל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
וְחֻמְשָׁה גִּנֵּב וְטִבַּח בְּשֶׁבֶת גִּנֵּב וְטִבַּח לְעִבּוּדַת אֱלִילִים גִּנֵּב
מִשָּׁל אָבִיו וּמֵת אָבִיו וְאַחֵר כִּדְ טִבַּח וּמָכַר גִּנֵּב וְהַקְדִּישׁ
וְאַחֵר כִּדְ טִבַּח וּמָכַר מְשַׁלֵּם תְּשְׁלוּמֵי כָּפֹל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשְׁלוּמֵי
אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר קִדָּשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָם
מְשַׁלֵּם תְּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה שְׂאִין חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָם פָּטוּר:

ה מְכָרוּ חוּץ (מֵאֶחָד) מִמָּאָה שָׁבוּ אוֹ שֶׁהִיָּתָה לוֹ בּו שְׁוֵתָפוֹת
הַשּׁוֹחֵט וְנִתְּנָבְלָה בִּידּוֹ הַנּוֹחֵר וְהַמַּעֲקָר מְשַׁלֵּם תְּשְׁלוּמֵי כָּפֹל
וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גִּנֵּב בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים
וְטִבַּח (וּמָכַר) חוּץ מִרְשׁוֹתָם אוֹ שֶׁגִּנֵּב חוּץ מִרְשׁוֹתָם וְטִבַּח
וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם אוֹ שֶׁגִּנֵּב וְטִבַּח וּמָכַר חוּץ מִרְשׁוֹתָם מְשַׁלֵּם
תְּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה אֲבָל גִּנֵּב וְטִבַּח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם
פָּטוּר:

י הָיָה מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים פְּטוֹר. הַגְּבִיהוּ אוֹ
 שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת חַיִּב. נִתְּנוּ לְבִכּוּרֵת בָּנוּ. אוֹ
 לְבַעַל חֻבּוֹ. לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שָׂכָר. וְלִשְׂוֹכֵר.
 וְהָיָה מוֹשְׁכוֹ וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים. פְּטוֹר. הַגְּבִיהוּ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ
 מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת. חַיִּב:

י אֵין מְגַדְלִין בְּהֵמָה דָּקָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל מְגַדְלִין בְּסוּרְיָא
 וּבְמִדְבָּרוֹת שְׁבָאֲרָץ יִשְׂרָאֵל. אֵין מְגַדְלִין תְּרַנְגוּלִין בִּירוּשָׁלַיִם
 מִפְּנֵי הַקִּדְּשִׁים. וְלֹא כֹהֲנִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי הַטְּהָרוֹת.
 וְלֹא יִגְדֵּל יִשְׂרָאֵל חֲזִירִים בְּכָל מְקוֹם. לֹא יִגְדֵּל אָדָם אֶת הַכֶּלֶב
 אֲלֹא אִם בֵּן הָיָה קָשׁוּר בְּשִׁלְשֻׁלֵּת. אֵין פּוֹרְסִין נֶשֶׁבִין לַיוֹנִים.
 אֲלֹא אִם בֵּן הָיָה רָחוֹק מִן הַיָּשׁוּב שְׁלִשִׁים רֵיס:

פרק ח

הַחוֹבֵל בַּחֲבִירוֹ חַיִּב עָלָיו מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים. בְּנִזְק. בְּצַעַר.
 בְּרַפּוּי. בְּשִׁבְתָּ. וּבְבִשְׁתָּ. בְּנִזְק בִּיצֵד. סָמָא אֶת עֵינוֹ.
 קָטַע אֶת יָדוֹ. שָׁבַר אֶת רִגְלוֹ. רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלוֹ הוּא עֶבֶד
 נִמְכָּר בְּשׁוֹק. וְשָׁמִין כֶּמֶה הָיָה יָפָה וְכֶמֶה הוּא יָפָה. צַעַר.
 כְּוָאוֹ בְּשִׁפּוֹד. אוֹ בְּמִסְמֵר. וְאִפִּילוֹ עַל צִפְרָנוֹ. מְקוֹם שְׂאִינוֹ
 עוֹשֶׂה חֲבוּרָה. אוֹמְדִין כֶּמֶה אָדָם כִּיּוֹצֵא בִּזְהָ. רוֹצֵה לְטוֹל
 לְהִיּוֹת מִצָּטָעַר כְּדִי. רַפּוּי. הִכְהוּ חַיִּב לְרַפְּאוֹתוֹ. עָלוּ בּוֹ צִמְחִים.
 אִם מִחֲמַת הַמִּכָּה חַיִּב. שְׁלֹא מִחֲמַת הַמִּכָּה פְּטוֹר. חִיתָה
 וְנִסְתָּרָה חִיתָה וְנִסְתָּרָה. חַיִּב לְרַפְּאוֹתוֹ. חִיתָה כָּל צֶרְכָּה. אֵינוֹ
 חַיִּב לְרַפְּאוֹתוֹ. שִׁבְתָּ רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלוֹ הוּא שׁוֹמֵר קְשׁוּאִין.

שְׁכַבְרָה נָתַן לוֹ דָּמִי יָדוֹ וְדָמִי רַגְלוֹ. בִּשְׁתֵּי הַכָּל לְפִי הַמִּבִּישׁ
וְהַמִּתְבִּישׁ. הַמִּבִּישׁ אֶת הָעֶרּוֹם. הַמִּבִּישׁ אֶת הַסּוֹמֵא. וְהַמִּבִּישׁ
אֶת הַיֶּשֶׁן חֵיב. וַיֵּשֶׁן שְׁבִישׁ פֶּטוּר. נָפַל מִן הַגֵּג וְהִזִּיק וּבִישׁ.
חֵיב עַל הַנֶּזֶק. וּפֶטוּר עַל הַבִּשְׁתִּי. (שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׁלַח יָדָהּ וְהִחֲזִיקָהּ
בְּמַבוּשִׁיו. אֵינוֹ חֵיב עַל הַבִּשְׁתִּי) עַד שֶׁיֵּהָא מִתְכַּוֵּין:

^א זֶה חֹמֶר בְּאָדָם מִבְּשׁוּר. שֶׁהָאָדָם מְשַׁלֵּם נֶזֶק צֶעַר רַפּוּי שְׁבֵת
וּבִשְׁתִּי. וּמְשַׁלֵּם דָּמִי וְלָדוֹת. וְשׁוֹר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא נֶזֶק. וּפֶטוּר
מִדָּמִי וְלָדוֹת:

^ג הַמֶּכָּה אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם חֲבוּרָה. וְהַחֹבֵל
בַּחֲבִירוֹ בְּיוֹם הַכְּפוּרִים. חֵיב בְּכָלֵן. הַחֹבֵל בְּעֶבֶד עֲבָרִי. חֵיב
בְּכָלֵן. חוּץ מִן הַשְּׁבֵת בְּזִמְן שֶׁהוּא שָׁלוֹ. הַחֹבֵל בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי
שֶׁל אֲחֵרִים חֵיב בְּכָלֵן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין לְעֶבְדִּים בִּשְׁתִּי:

^ד חֵרֶשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן פְּגִיעֶתָן רָעָה. הַחֹבֵל בָּהֶן חֵיב. וְהֵם שֶׁחֲבָלוֹ
בְּאֲחֵרִים פֶּטוּרִין. הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פְּגִיעֶתָן רָעָה. הַחֹבֵל בָּהֶן
חֵיב. וְהֵם שֶׁחֲבָלוֹ בְּאֲחֵרִים פֶּטוּרִין. אֲבָל מְשַׁלֵּמִין לְאַחֵר זִמְן.
נִתְגַּרְשָׁה הָאִשָּׁה. נִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד. חֵיבִין לְשִׁלֵּם:

^ה הַמֶּכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ וְעָשָׂה בָּהֶן חֲבוּרָה. הַחֹבֵל בַּחֲבִירוֹ בִּשְׁבֵת
פֶּטוּר מִכָּלֵן. מִפְּנֵי שֶׁהוּא גָדוֹן בְּנִפְשׁוֹ. וְהַחֹבֵל בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי
שָׁלוֹ. פֶּטוּר מִכָּלֵן:

^ו הַתּוֹקֵעַ לַחֲבִירוֹ נֹתֵן לוֹ סֵלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי
יוֹסִי הַגָּלִילִי מִנֶּה. סֵטְרוֹ נֹתֵן לוֹ מֵאֲתִים זוּזִי. לְאַחֵר יָדוֹ נֹתֵן

לֹא אַרְבַּע מֵאוֹת זָזוּ. צָרַם בְּאַזְנוֹ. תָּלַשׁ בְּשַׁעְרוֹ. רָקַק וְהִגִּיעַ
 בּוֹ רוֹקוֹ. הֶעֱבִיר טָלִיתוֹ מִמֶּנּוּ. פָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בְּשׁוֹק. נוֹתֵן
 אַרְבַּע מֵאוֹת זָזוּ. הִכּוּ לְפִי כְבוֹדוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא אֶפִּילוּ
 עֲנִיִּים שְׁבִי־שְׂרָאֵל רוֹאִין אוֹתָם כְּאִלוֹ הֵם בְּנֵי חוֹרִין שִׁירְדוּ
 מִנְּכִסֵּיהֶם. שֶׁהֵם בְּנֵי אֲבֵרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. וּמַעֲשֵׂה בְּאֶחָד
 שֶׁפָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בְּשׁוֹק וּבָאָה לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָא וְחִיבּוֹ
 לָתֵן לָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זָזוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי תֵּן לִי זָמָן. נָתַן לוֹ זָמָן.
 שֶׁמָּרָה עוֹמֶדֶת עַל פֶּתַח חֲצָרָה. וְשֹׁבֵר אֶת הַפֶּךָ בְּפָנֶיהָ. וּבּוֹ
 כְּאִסּוּר שְׁמֵן. גִּלְתָּהּ אֶת רֹאשָׁהּ וְהִיתָה מְטַפַּחַת וּמִנַּחַת יָדָהּ
 עַל רֹאשָׁהּ. הֶעֱמִיד עָלֶיהָ עֵדִים. וּבָא לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר
 לוֹ (רַבִּי) לָזוֹ אֲנִי נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זָזוּ. אָמַר לוֹ לֹא אֶמְרָתְךָ
 כָּלוּם. שֶׁהַחוּבֵל בְּעַצְמוֹ אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רְשָׁאי פְטוֹר. אַחֲרֵים
 שֶׁחִבְּלוּ בּוֹ חִיבִין. הַקּוֹצֵץ נְטִיעוֹתָיו אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רְשָׁאי
 פְטוֹר. אַחֲרֵים (שֶׁקָּצְצוּ אוֹתָם נְטִיעוֹתָיו) חִיבִים:

י אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ. אִינוֹ נִמְחַל לוֹ עַד שִׁיבְקֶשׁ מִמֶּנּוּ.
 שֶׁנֶּאֱמַר וְעָתָה הֵשֵׁב אִשְׁתְּ וְגוֹמֵר. וּמִנֵּין שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַמוֹחֵל
 אֶכְזָרִי שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּתְּפֹלֵל אֲבִרָהֶם אֶל הָאֱלֹהִים וְגוֹמֵר. הָאוֹמֵר
 סָמָא אֶת עֵינָי. קָטַע אֶת יָדָי. שֹׁבֵר אֶת רַגְלֵי. חֵיב. עַל מִנַּת
 לְפֶטוֹר חֵיב. קָרַע אֶת כְּסוּתָיו. שֹׁבֵר אֶת כְּדֵי חֵיב. עַל מִנַּת
 לְפֶטוֹר פְטוֹר. עֲשֵׂה כֵן לְאִישׁ פְּלוֹנִי עַל מִנַּת לְפֶטוֹר. חֵיב.
 בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמַמּוֹנוֹ:

פרק ט

הגזול עצים ועשאן כלים. צמר ועשאן בגדים. משלם בשעת הגזלה. גזל פרה מעברת וילדה. רחל טעונה וגזזה. משלם דמי פרה העומדת לילד. דמי רחל העומדת לגזז. גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה. רחל ונטענה אצלו וגזזה. משלם בשעת הגזלה. זה הכלל כל הגזלנים. משלמין בשעת הגזלה:

^ב גזל בהמה והזקינה. עבדים והזקיניו. משלם בשעת הגזלה. רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך. גזל מטבע ונסדק. פירות והרקיבו. יין והחמיץ. משלם בשעת הגזלה. מטבע ונפסל. תרומה ונטמאת. חמץ ועבר עליו הפסח. בהמה ונעבדה בה עבירה. או שנפסלה מעל גבי מזבח. או שהיתה יוצא לסקל. אומר לו הרי שלך לפניך:

^ג נתן לאומנים לתקן וקלקלו. חייבים לשלם. נתן לחרש שדה. תיבה ומגדל לתקן. וקלקל. חייב לשלם. הבנאי שקבל עליו לסתור את הכתל. ושבר את האבנים או שהזיק חייב לשלם. היה סותר מצד זה. ונפל מצד אחר. פטור. ואם מחמת המכה חייב:

^ד הנותן צמר לצבע והקדיחו יורה. נותן לו דמי צמרו. צבעו כאור. אם השבח יתר על היציאה. נותן לו את היציאה. ואם היציאה יתירה על השבח. נותן לו את השבח. לצבוע לו אדום. וצבעו שחור. שחור וצבעו אדום. רבי מאיר אומר

נותן לו דמי צמרו. רבי יהודה אומר אם השבח יותר על
היציאה. נותן לו את היציאה. ואם היציאה יתרה על השבח.
נותן לו את השבח:

^ה הגזיל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו. יוליכנו אחריו
(אפילו) למדי. לא יתן לא לבנו. ולא לשלוחו. אבל נותן לשליח
בית דין. ואם מת יחזיר ליורשיו:

^י נתן לו את הקרן. ולא נתן לו את החמש. מחל לו על הקרן.
ולא מחל לו על החמש. מחל לו על זה ועל זה. חוץ מפחות
משוה פרוטה בקרן. אינו צריך לילך אחריו. נתן לו את החמש.
ולא נתן לו את הקרן. מחל לו על החמש. ולא מחל לו על
הקרן. מחל לו על זה ועל זה. חוץ משוה פרוטה בקרן. צריך
לילך אחריו:

^י נתן לו את הקרן. ונשבע לו על החמש. הרי זה משלם חמש
על חמש. עד שיתמעט הקרן פחות משוה פרוטה. וכן בפקדון.
או בתשומת יד. או בגזל. או עשק את עמיתו. או מצא אבידה
וכחש בה. ונשבע על שקר. הרי זה משלם קרן וחמש ואשם.
היכן פקדוני. אומר לו נאבד. משביעך אני. ואמר אמן. והעדים
מעידים אותו שאכלו. משלם קרן. הודה מעצמו. משלם קרן
וחמש ואשם:

^ה היכן פקדוני. אומר לו נגנב. משביעך אני. ואמר אמן. והעדים
מעידים אותו שגנבו. משלם תשלומי כפל. הודה מעצמו
משלם קרן וחמש ואשם:

ט הגזיל את אביו ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחמש
לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי החוב
באים ונפרעים:

י האומר לבנו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת יירשנו.
בחייו ובמותו אם מת לא יירשנו ויחזיר לבניו או לאחיו.
ואם אין לו לזה ובעלי החוב באים ונפרעים:

יא הגזיל את הגר ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחמש
לכהנים ואשם למזבח שנאמר ואם אין לאיש גואל להשיב
האשם אליו האשם המושב ליי לפהו וגומר היה מעלה את
הכסף ואת האשם ומת הכסף ינתן לבניו והאשם ירעה
עד שישתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה:

יב נתן הכסף לאנשי משמר ומת אין היורשין יכולין להוציא
מידם שנאמר איש אשר יתן לפהו לו יהיה נתן הכסף ליהויריב.
ואשם לידעיה יצא אשם ליהויריב וכסף לידעיה אם קים
האשם יקריבוהו בני ידעיה ואם לא יחזיר ויביא אשם אחר.
שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו יצא הביא אשמו עד
שלא הביא גזילו לא יצא נתן את הקרן ולא נתן לו את החמש.
אין החמש מעכב:

פרק י

הַגְזֹל וּמֵאֲכִיל אֶת בְּנָיו וְהַנִּיחַ לַפְּנִיָּהֶם פְּטוּרִין מִלְּשָׁלֵם.
וְאִם הָיָה דֹּבֵר שֵׁישׁ בּוֹ אַחֲרִיּוֹת חֵיבִין לְשָׁלֵם. אֵין
פּוֹרְטִין לֹא מִתִּיבַת הַמוֹכְסִין. וְלֹא מִכִּיס שֶׁל גִּבְעָאִין. וְאֵין נוֹטְלִין
מֵהֶם צִדְקָה. אֲבָל נוֹטֵל הוּא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ. אוֹ מִן הַשּׁוּק:

^ב גָּזְלוּ מוֹכְסִין אֶת חֲמוּרוֹ. וְנָתְנוּ לוֹ חֲמוּר אַחֵר. גָּזְלוּ לְסֻטִּים
אֶת כְּסוּתוֹ. וְנָתְנוּ לוֹ כְּסוּת אַחֶרֶת הָרִי אֵלָיו שְׁלוֹ. מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים
מִתִּיאֲשִׁין מֵהֶן. הַמַּצִּיל מִן הַנֶּהָר. אוֹ מִן הַגֵּיס אוֹ מִן הַלְסָטִים.
אִם נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים הָרִי אֵלָיו שְׁלוֹ. וְכֵן נָחִיל שֶׁל דְּבוּרִים.
אִם נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים הָרִי אֵלָיו שְׁלוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא
נִיאֲמַנְתָּ אִשָּׁה אוֹ קָטָן לֹאמַר. מִכָּאֵן יֵצֵא נָחִיל זֶה. וּמֵהֶלֶךְ בְּתוֹךְ
שְׂדֵה חֲבִירוֹ לְהַצִּיל אֶת נָחִילוֹ. וְאִם הִזִּיק מִשְׁלֵם מַה שֶׁהִזִּיק.
אֲבָל לֹא יִקּוּץ אֶת סוּכּוֹ עַל מַנֶּת לִתֵּן אֶת הַדָּמִים. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל
בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמֵר אֵף קוּצֵץ וְנוֹתֵן אֶת הַדָּמִים:

^ג הַמְּכִיר כְּלָיו וּסְפָרָיו בְּיַד אַחֵר. וְיָצָא לוֹ שֵׁם גְּנִיבָה בְּעִיר.
יִשְׁבַּע לוֹ לֹקַח כְּמָה הוֹצִיא וְיִטּוֹל. וְאִם לָאוּ לֹא כָּל הַיִּמָּנוּ.
שְׁאֵנִי אוֹמֵר מְכָרָן לְאַחֵר וּלְקַחָן זֶה הַיִּמָּנוּ:

^ד זֶה בָּא בְּחִבְתּוֹ שֶׁל יֵין. וְזֶה בָּא בְּכֶדוֹ שֶׁל דְּבִשׁ. נִסְדָּקָה
חֲבִית שֶׁל דְּבִשׁ. וְשִׁפְךָ זֶת אֶת יֵינוֹ וְהַצִּיל אֶת הַדְּבִשׁ לְתוֹכָהּ.
אֵין לוֹ אֶלָּא שְׁכָרוֹ. וְאִם אָמַר אֲצִיל אֶת שְׁלֶךְ. וְאַתָּה נֹתֵן
לִי דָמֵי שְׁלִי. חֵיב לִתֵּן לוֹ. שְׁטַף נֶהָר חֲמוּרוֹ וְחֲמוּר חֲבִירוֹ.
שְׁלוֹ יָפָה מָנָה. וְשֶׁל חֲבִירוֹ מֵאֲתִים. הֵנִיחַ זֶה אֶת שְׁלוֹ. וְהַצִּיל

אֶת שֶׁל חֲבִירוֹ. אֵין לוֹ אֶלָּא שְׁכָרוֹ. וְאִם אָמַר לוֹ אֲנִי אֲצִיל
אֶת שְׁלִיךְ וְאֶתָּה נוֹתֵן לִי דָמִי שְׁלִי. חֵיב לִתֵּן לוֹ:

ה' הַגִּזְזִיל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְנִטְלוּהוּ מִסִּיקִין. אִם מִפֶּת מְדִינָה
הִיא. אוֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלִיךְ לִפְנֶיךָ. וְאִם מִחֻמַּת הַגִּזְזִין חֵיב לְהַעֲמִיד
לוֹ שְׂדֵה אַחֵר. שְׁטֶפָה נָהָר אוֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלִיךְ לִפְנֶיךָ:

י' הַגִּזְזִיל אֶת חֲבִירוֹ. אוֹ שְׁלָוָה הֵימָנוּ. אוֹ שֶׁהִפְקִיד לוֹ בִּישׁוּב.
לֹא יִחְזִיר לוֹ בַּמִּדְבָּר. עַל מְנַת לְצֹאת בַּמִּדְבָּר. יִחְזִיר לוֹ בַּמִּדְבָּר:

י' הָאוֹמֵר לְחֲבִירוֹ גִּזְזִיתִיךָ. הַלּוֹיִתָּנִי. הַפְּקַדְתָּ אֲצִלִּי. וְאֵינִי יוֹדֵעַ
אִם הִחְזַרְתִּי לָךְ. אִם לֹא הִחְזַרְתִּי לָךְ. חֵיב לְשַׁלֵּם. אָבֵל אִם
אָמַר לוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ אִם גִּזְזִיתִיךָ. אִם הַלּוֹיִתָּנִי. אִם הַפְּקַדְתָּ אֲצִלִּי.
פְּטוֹר מִלְּשַׁלֵּם:

י"ה הַגִּזְזִיב טָלָה מִן הָעֵדֶר וְהִחְזִירוֹ וּמַת. אוֹ נִגְנַב. חֵיב בְּאַחֲרֵיוֹתוֹ.
לֹא יֵדְעוּ בְּעָלִים לֹא בִּגְנִיבָתוֹ וְלֹא בְּחִזְרָתוֹ וּמָנוּ אֶת הַצֹּאן
וְהִיא שְׁלִימָה. פְּטוֹר (מִלְּשַׁלֵּם):

ט' אֵין לֹקַחֲחִין מִן הָרוּעִים צֶמֶר וְחֶלֶב וּגְדִיִּים. וְלֹא מִשּׁוּמְרֵי
פִירוֹת עֵצִים וּפִירוֹת. אָבֵל לֹקַחֲחִים מִן הַנָּשִׁים כָּלִי צֶמֶר בִּיהוּדָה.
וְכָלִי פֶשֶׁתָן בְּגָלִיל. וְעֶגְלִים בְּשָׂרוֹן. וְכֹלֶן שְׂאֲמָרוֹ לְהִטְמִין אֶסּוּר.
וְלֹקַחֲחִין בְּעִים וְתִרְנַגּוּלִים בְּכֹל מָקוֹם:

י' מוֹכִין שֶׁהַכּוֹבֵס מוֹצִיא הָרִי אֵלָיו שְׁלוֹ. וְשֶׁהַסּוֹרֵק מוֹצִיא הָרִי
אֵלָיו שֶׁל בַּעַל הַבֵּית. אִם הָיָה הַשְּׁחוֹר עַל גְּבִי הַלֶּבֶן נוֹטֵל אֶת
הַכֹּל וְהוֹן שְׁלוֹ. יֵתֵר מִכֵּן הָרִי אֵלָיו שֶׁל בַּעַל הַבֵּית. הַחִטֵּשׁ שְׁשִׁיר

(מן) החוט כְּדִי לְתַפּוֹר בּוֹ. וּמִטְּלִית שֶׁהִיא שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ.
הָרִי אֱלוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. מֶה שֶׁהִחָרַשׁ מוֹצִיא בַּמַּעֲצָד. הָרִי
אֱלוֹ שְׁלוֹ. וּבִכְשִׁיל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְאִם הָיָה עוֹשֶׂה אֶצֶל בַּעַל
הַבַּיִת. אִף הַנִּסְתָּר שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת: סליק

מסכת בבא מציעא

פרק א

שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטָלִית זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצֵאתִיהָ זֶה אוֹמֵר
אֲנִי מְצֵאתִיהָ זֶה אוֹמֵר כֻּלָּה שְׁלִי זֶה אוֹמֵר כֻּלָּה
שְׁלִי זֶה יֹשֵׁב שְׂאִין לוֹ בֶּה פָחוֹת מִחֲצִיָּה זֶה יֹשֵׁב שְׂאִין
לוֹ בֶּה פָחוֹת מִחֲצִיָּה וַיִּחְלֹקוּ זֶה אוֹמֵר כֻּלָּה שְׁלִי זֶה אוֹמֵר
חֲצִיָּה שְׁלִי הָאוֹמֵר כֻּלָּה שְׁלִי יֹשֵׁב שְׂאִין לוֹ בֶּה פָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה
חֲלָקִים וְהָאוֹמֵר חֲצִיָּה שְׁלִי יֹשֵׁב שְׂאִין לוֹ בֶּה פָחוֹת מִרְבִּיעַ
זֶה נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים זֶה נוֹטֵל רְבִיעַ:

ב הָיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִּין עַל גְּבִי בֵּהמָה אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד רוֹכֵב וְאֶחָד
מִנְהֵיג זֶה אוֹמֵר כֻּלָּה שְׁלִי זֶה אוֹמֵר כֻּלָּה שְׁלִי זֶה יֹשֵׁב
שְׂאִין לוֹ בֶּה פָחוֹת מִחֲצִיָּה זֶה יֹשֵׁב שְׂאִין לוֹ בֶּה פָחוֹת
מִחֲצִיָּה וַיִּחְלֹקוּ בְּזֶמֶן שֶׁהָיוּ מוֹדִים אוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהֶן עֲדִים חוֹלְקִים
בְּלֹא שְׁבוּעָה:

ג הָיָה רוֹכֵב עַל גְּבִי בֵּהמָה וְרָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְאָמַר לַחֲבִירוֹ
תְּנָה לִי נִטְלָה וְאָמַר אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ זָכָה בָּהּ אִם מִשְׁנֵתֶנָּה
לוֹ אָמַר אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ תִּחְלָה לֹא אָמַר כִּלּוּם:

ד רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל לוֹ עָלֶיהָ וּבָא אַחֵר וְהִחֲזִיק בָּהּ
זֶה שֶׁהִחֲזִיק בָּהּ זָכָה בָּהּ רָאָה אוֹתָהּ רָצִין אַחֵר מְצִיאָהּ אַחֵר
צָבִי שְׁבוּר אַחֵר גּוֹזְלוֹת שְׁלֹא פָּרְחוּ וְאָמַר זָכָתָה לִי שְׂדִי:

זָכַתָּה לוֹ. הִיָּה צָבִי רֶץ כְּדָרְכוֹ. אוֹ שֶׁהָיוּ גּוֹזְלוֹת מִפְּרִיחִין. וְאָמַר
זָכַתָּה לִי שְׂדֵי. לֹא אָמַר כָּלוּם:

^ה מְצִיאַת בָּנוּ וּבִתּוֹ הַקֹּטְנִים. מְצִיאַת עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים.
מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ. הָרִי אֵלּוּ שָׁלוֹ. מְצִיאַת בָּנוּ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים.
מְצִיאַת עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֵבֶרִים. מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ שֶׁגֵּרְשָׁהּ.
אִף עַל פִּי שְׁלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָתָהּ. הָרִי אֵלּוּ שְׁלָהּ:

^ו מִצָּא שְׁטָרֵי חוֹב אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים לֹא יַחְזִיר. שְׁבִית
דִּין נִפְרָעִין מִהֶן. אֵין בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים יַחְזִיר. שְׁאֵין בֵּית
דִּין נִפְרָעִין מִהֶן. דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים בֵּין כֶּךָ
וּבֵין כֶּךָ לֹא יַחְזִיר. מִפְּנֵי שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין מִהֶן:

^ז מִצָּא גִטֵּי נָשִׁים. וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. דִּיתִיקֵי. מִתְּנָה וְשׁוֹבְרִים.
הָרִי זֶה לֹא יַחְזִיר. שְׁאֲנִי אוֹמֵר כְּתוּבִים הָיוּ. וְנִמְלָךְ עָלֵיהֶם
שְׁלֹא לְתָנָם:

^ח מִצָּא אַגְרוֹת שׁוֹם. וְאַגְרוֹת מְזוּן. שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמִיאֻנִּין.
וְשְׁטָרֵי בִירוּרִין. וְכָל מַעֲשֵׂה בֵית דִּין. הָרִי זֶה יַחְזִיר. מִצָּא בַּחֲפִיסָה.
אוֹ בְּדִלוֹסְקָמָא. תְּכַרִּיד שֶׁל שְׁטָרוֹת. אוֹ אֲגָדָה שֶׁל שְׁטָרוֹת.
הָרִי זֶה יַחְזִיר. וְכַמָּה הִיא אֲגָדָה שֶׁל שְׁטָרוֹת. שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין.
זֶה בְּזֶה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אֶחָד הִלּוּהּ מִשְׁלָשָׁה.
יַחְזִיר לָלוּהּ. שְׁלֹשָׁה הִלּוּוּין מֵאֶחָד. יַחְזִיר לְמִלּוּהּ. מִצָּא שְׁטָר
בֵּין שְׁטָרוֹתָיו. וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה טִּיבוֹ. יֵהָא מִנָּח עַד שִׁיבָא אֵלֶיהָ.
אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִמְפוֹנוֹת. יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁבִּסְמְפוֹנוֹת:

פרק ב

אלו מציאות שלו. ואלו חייב להכריז. אלו מציאות שלו.
 מצא פירות מפזרין. מעות מפזרות. פריכות ברשות
 הרבים. ועגולי דבילה. כפרות של נחתום. מחרוזות של דגים.
 וחתיכות של בשר. וגזי צמר הבאות ממדינתן. ואניצי פשתן.
 ולשונות של ארגמן. הרי אלו שלו. (דברי רבי מאיר) רבי
 יהודה אומר כל שיש בו שנוי חייב להכריז. כיצד. מצא עגול
 ובתוכו חרס. כפר ובתוכו מעות. רבי שמעון בן אלעזר אומר
 כל כלי אנפריא אינו חייב להכריז:

^א ואלו חייב להכריז. מצא פירות בפלי. או כלי כמות שהוא.
 מעות בכיס או כיס כמות שהוא. צבורי פירות צבורי מעות.
 שלשה מטבעות זה על גב זה. פריכות ברשות היחיד וכפרות
 של בעל הבית. וגזי צמר הלקוחות מבית האומן. כדי יין
 וכדי שמן. הרי אלו חייב להכריז:

^א מצא אחר הגפה. או אחר הגדר. גוזלות מקשרין. או בשבילין
 שבשדות. הרי זה לא יגע בהן. מצא כלי באשפה אם מכסה
 לא יגע בו. אם מגלה נוטל ומכריז. מצא בגל ובכתל ישן.
 הרי אלו שלו. מצא בכתל חדש. מחציו ולחוץ שלו. מחציו
 ולפנים של בעל הבית. אם היה משכירו לאחרים. אפילו
 מצא בתוך הבית. הרי אלו שלו:

^ד מצא בחנות הרי אלו שלו. בין התיבה ולחנוני הרי אלו
 של חנוני. לפני של שלחני. הרי אלו שלו. בין הכסא ולשלחני

הרי אלו לשלחני הלוקח פירות מחבירו. או ששלח לו חבירו פירות ומצא בהן מעות. הרי אלו שלו. אם היו צרוּרין נוטל ומכריז:

^ה אף השמלה היתה בכלל כל אלה. למה יצאה. להקיש אליה. לומר לך מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין. ויש לה תובעים. אף כל דבר שיש בו סימנים. ויש לו תובעים. חייב להכריז:

^י ועד מתי חייב להכריז. עד כדי שידעו בו שכניו. דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר שלש רגלים. ואחר הרגל האחרון שבעה ימים. כדי שילך לביתו שלשה. ויחזור שלשה. ויכריז יום אחד:

^י אמר את האבידה ולא אמר את סימניה. לא יתן לו. והרמאי אף על פי שאמר סימניה לא יתן לו. שנאמר עד דרוש אחיד אותו. עד שתדרוש את אחיד. אם רמאי הוא. אם אינו רמאי. כל דבר שעושה ואוכל. יעשה ויאכל. ודבר שאינו עושה ואוכל ימכר. שנאמר והשבותו לו. ראה היאך תשיבנו לו. מה יהא בדמים. רבי טרפון אומר ישתמש בהן. לפיכך אם נאבדו. חייב באחריותו. רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן. לפיכך אם נאבדו. אינו חייב באחריותו:

^ה מצא ספרים. קורא בהן אחת לשלשים יום. ואם אינו יודע לקרות. גוללן. אבל לא ילמוד בהן בתחלה. ולא יקרא אחר עמו. מצא כסות מנערה אחת לשלשים יום. ושוטחה לצרכה. אבל לא לכבודו. כלי כסף וכלי נחשת. משתמש בהן לצרכן.

אבל לא לשוחקן. כלי זהב וכלי זכוכית. לא יגע בהן עד שיבא אליהו. מצא שק או קפה. וכל דבר שאין דרכו לטול. הרי זה לא יטול:

^ט איזו היא אבידה. מצא חמור או פרה רועין בדרך. אין זו אבידה. חמור וכליו הפוכין. פרה רצה בין הפרמים. הרי זו אבידה. החזירה וברחה החזירה וברחה. אפילו ארבעה וחמשה פעמים. חייב להחזירה. שנאמר השב תשיבם. היה בטל מסלע. לא יאמר לו תן לי סלע. אלא נותן לו שכרו כפועל (בטל). אם יש שם בית דין. מתנה בפני בית דין. אם אין שם בית דין. בפני מי יתנה. שלו קודם:

^י מצאה ברפת אין חייב בה. ברשות הרבים חייב בה. ואם היתה בית הקברות לא יטמא לה. אם אמר לו אביו הטמא או שאמר לו אל תחזיר. לא ישמע לו. פרק וטען. פרק וטען. אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב. שנאמר עזוב תעזוב. הלך וישב לו ואמר. הואיל ועליך מצוה. אם רצונך לפרוק פרוק. פטור. שנאמר עמו. אם היה זקן. או חולה חייב. מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון. רבי שמעון אומר אף לטעון. רבי יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר על משאו. אין זקוק לו שנאמר תחת משאו. משאוי שהוא יכול לעמוד בו:

^{יא} אבדתו ואבדת אביו. שלו קודמת. אבדתו ואבדת רבו. שלו קודמת. אבדת אביו ואבדת רבו. של רבו קודמת. שאביו הביא לחיי העולם הזה. ורבו שלמדו חכמה. מביא לחיי

העולם הבא. ואם אביו חכם. של אביו קודמת. הִיא אביו
 ורבו נושאים משאוי. מניח את של רבו. ואחר כך מניח את
 של אביו. הִיא אביו ורבו בבית השבי. פודה את רבו. ואחר
 כך פודה את אביו. ואם (הִיא) אביו חכם. פודה את אביו.
 ואחר כך פודה את רבו:

פרק ג

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים. ונגנבו או שאבדו.
 שלם ולא רצה לישבע. שהרי אמרו שומר חנם
 נשבע ויוצא. נמצא הגנב משלם תשלומי כפל. טבח ומכר
 משלם תשלומי ארבעה וחמשה. למי משלם. למי שהפקדון
 אצלו. נשבע ולא רצה לשלם. נמצא הגנב. משלם תשלומי
 כפל. טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה. למי משלם
 לבעל הפקדון:

^א השוכר פרה מחבירו. והשאלה לאחר ומתה כדרךה. ישבע
 השוכר שמתה כדרךה. והשואל ישלם לשוכר. אמר רבי
 יוסי כיצד. הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו. אלא תחזור
 פרה לבעלים:

^א אמר לשנים. גזלתי לאחד מכם מנה. ואיני יודע איזה מכם.
 או אביו של אחד מכם. הפקיד לי מנה. ואיני יודע איזה הוא.
 נותן לזה מנה ולזה מנה. שהודה מפי עצמו:

י שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֶצֶל אֶחָד זֶה מִנֶּה וְזֶה מֵאֵתִים זֶה אוֹמֵר שְׁלִי מֵאֵתִים וְזֶה אוֹמֵר שְׁלִי מֵאֵתִים נוֹתֵן לְזֶה מִנֶּה וְלְזֶה מִנֶּה וְהַשָּׂאֵר יֵהָא מִנָּח עַד שְׂיבָא אֵלֵיהּ אָמַר רַבִּי יוֹסִי אִם כֵּן מָה הַפְסִיד הָרַמָּאִי אֵלָא הַכֹּל יֵהָא מִנָּח עַד שְׂיבָא אֵלֵיהּ:

ה וְכֵן שְׁנֵי כָלִים אֶחָד יָפָה מִנֶּה וְאֶחָד יָפָה אֶלֶף וְזוּזֵי זֶה אוֹמֵר יָפָה שְׁלִי וְזֶה אוֹמֵר יָפָה שְׁלִי נוֹתֵן אֶת הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל נוֹתֵן דְּמֵי קָטָן לְשֵׁנִי וְהַשָּׂאֵר יֵהָא מִנָּח עַד שְׂיבָא אֵלֵיהּ אָמַר רַבִּי יוֹסִי אִם כֵּן מָה הַפְסִיד הָרַמָּאִי אֵלָא הַכֹּל יֵהָא מִנָּח עַד שְׂיבָא אֵלֵיהּ:

י המִפְקִיד פִּירוֹת אֶצֶל חֲבִירוֹ אֶפִּילוּ הֵן אַבּוּדִין לֹא יַעַבְדֵּן רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מוֹכְרֵן בְּפָנֵי בֵּית דִּין מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֹשִׁיב אַבִּידָה לְבָעָלִים:

י המִפְקִיד פִּירוֹת אֶצֶל חֲבִירוֹ הֵרִי זֶה יוֹצִיא לוֹ חֲסְרוֹנוֹת לַחֲטִין וְלֶאֱרֹז תִּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לְכוֹר לְשַׁעוֹרִין וְלִדְחֹן תִּשְׁעָה קַבִּין לְכוֹר לְכֶסֶּמִּין וְלִזְרַע פֶּשֶׁתָּן שְׁלֹשׁ סָאִין לְכוֹר הַכֹּל לְפִי הַמֶּדָּה הַכֹּל לְפִי הַזֶּמֶן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וְכִי מָה אֶכְפֹּת לָהֶן לְעַכְבָּרִין וְהֵלֵא אוֹכְלִים בֵּין מֵהֶרְבֵּה וּבֵין מִקְמָעָא אֵלָא אֵינּוּ מוֹצִיא לוֹ חֲסְרוֹנוֹת אֵלָא לְכוֹר אֶחָד בְּלֶבֶד רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם הֵיִתָּה מִדָּה מְרַבָּה אֵינּוּ מוֹצִיא לוֹ חֲסְרוֹנוֹת מִפְּנֵי שְׁמוֹתֵירוֹת:

ח יוֹצִיא לוֹ שְׁתוֹת לֵיָן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חֲמֵשׁ יוֹצִיא לוֹ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין שֶׁמֶן לְמָאָה לֹוג וּמִחְצָה שְׁמֶרִים לֹוג וּמִחְצָה בָּלַע אִם

הִיא שָׁמֶן מִזְקָק. אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ שְׁמָרִים. אִם הָיוּ קִנְיָנִים יְשָׁנִים.
אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ בָּלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף הַמוֹכֵר שָׁמֶן מִזְקָק
לְחֲבִירוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. הָרִי מְקַבֵּל עָלָיו לֹזֵג וּמִחְצָה שְׁמָרִים
לְמֵאָה:

ט הַמִּפְקִיד חֲבִית אֶצֶל חֲבִירוֹ. וְלֹא יַחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מְקוֹם.
וְטִלְטְלָהּ וְנִשְׁבְּרָה. אִם מֵתוּךְ יָדוֹ נִשְׁבְּרָה. לְצָרְכוֹ חֵיב. לְצָרְכָּהּ
פָּטוּר. אִם מִשְׁהֲנִיחָה נִשְׁבְּרָה. בֵּין לְצָרְכוֹ בֵּין לְצָרְכָּהּ פָּטוּר.
יַחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מְקוֹם. וְטִלְטְלָהּ וְנִשְׁבְּרָה. בֵּין מֵתוּךְ יָדוֹ
וּבֵין מִשְׁהֲנִיחָה. לְצָרְכוֹ חֵיב. לְצָרְכָּהּ פָּטוּר:

י הַמִּפְקִיד מַעוֹת אֶצֶל חֲבִירוֹ. צָרָהּ וְהַפְשִׁילָן לְאַחֲרֶיהָ. אוֹ
שֶׁמֶסֶרָן לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְטָנִים. וְנָעַל בְּפָנֶיהֶם שְׁלֹא כְּרָאוּי חֵיב.
שְׁלֹא שָׁמַר כְּדָרָךְ הַשּׁוֹמְרִים. וְאִם שָׁמַר כְּדָרָךְ הַשּׁוֹמְרִים פָּטוּר:

יא הַמִּפְקִיד מַעוֹת אֶצֶל שְׁלֹחֲנִי. אִם צְרוּרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן.
לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבְדוּ אֵינוֹ חֵיב בְּאַחֲרֵיוֹתָן. מִתְרִין יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן.
לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבְדוּ חֵיב בְּאַחֲרֵיוֹתָן. אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת. בֵּין צְרוּרִין
וּבֵין מִתְרִין. לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבְדוּ אֵינוֹ חֵיב
בְּאַחֲרֵיוֹתָן. חֲנוּנִי כְּבַעַל הַבַּיִת. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר חֲנוּנִי כְּשִׁלְחָנִי:

יב הַשּׁוֹלֵחַ בַּפְּקָדוֹן. בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים יִלְקָה בְּחֶסֶר וּבִיתֵּר.
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים כְּשַׁעַת הוֹצָאָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כְּשַׁעַת
הַתְּבִיעָה. הַחוֹשֵׁב לְשִׁלּוֹחַ יָד בַּפְּקָדוֹן בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים
חֵיב. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁישְׁלַח בּוֹ יָד (שֶׁנֶּאֱמַר

אם לא שלח ידו במלאכת רעהו) כיצד הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה משלם דמי כלה:

פרק ד

הזהב קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הזהב הנחשת קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הנחשת מעות רעות קונות את היפות והיפות אינן קונות את הרעות אסימון קונה את המטבע והמטבע אינו קונה את אסימון מטלטלין קונים את המטבע והמטבע אינו קונה את המטלטלין (זה הכלל) כל המטלטלין קונין זה את זה:

^ב כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה:

^א האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח עד מתי מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו הורה רבי טרפון בלוד האונאה שמנה כסף לסלע שלישי למקח ושמחו תגרי לוד אמר להם כל היום מותר לחזור אמרו לו יניח לנו רבי טרפון במקומנו וחזרו לדברי חכמים:

י אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר רבי יהודה אומר אין אונאה לתגר מי שהטל עליו ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתי:

ה כמה תהא הסלע חסירה ולא יהא ביה אונאה רבי מאיר אומר ארבעה איסרין איסר לדינר רבי יהודה אומר ארבעה פנדינות פנדיון לדינר רבי שמעון אומר שמנה פנדינות שני פנדינים לדינר:

י עד מתי מותר להחזיר בכרכים עד כדי שיראה לשלחני ובכפרים עד ערבי שבתות אם היה מכירה אפילו לאחר שנים עשר חדש מקבלה הימנו ואין לו עליו אלא תרעמת ונותנה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה:

י האונאה ארבעה כסף והטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה חמש פרוטות הן ההודאה שוה פרוטה והאשה מתקדשת בשוה פרוטה והנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש מעל והמוצא שוה פרוטה חייב להכריז והגזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו אפילו למדי:

ה חמשה חמשין הן האוכל תרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי והחלה והבכורים מוסיף חמש הפודה (נטע רבעי) ומעשר שני שלו מוסיף חמש הפודה את הקדשו מוסיף חמש הנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש מוסיף חמש והגזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו מוסיף חמש:

ט אלו דברים שאין להם אונאה. העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות. אין להם תשלומי כפל. ולא תשלומי ארבעה וחמשה. שומר חנם אינו נשבע. ונושא שכר אינו משלם. רבי שמעון אומר קדשים שהוא חייב באחריותו יש להן אונאה. ושאינו חייב באחריותו אין להן אונאה. רבי יהודה אומר אף המזכר ספר תורה בהמה ומרגליות אין להם אונאה. אמרו לו לא אמרו אלא את אלו:

י כשם שאונאה במקח ובממכר. כך אונאה בדברים. לא יאמר לו בכמה חפץ זה. והוא אינו רוצה לקח. אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים. אם היה בן גרים. לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך. שנאמר וגר לא תונה ולא תלחצנו:

יא אין מערבין פירות בפירות. אפילו חדשים בחדשים. ואין צריך לומר חדשים בישנים. באמת ביין התירו לערב קשה ברך. מפני שהוא משביחו. אין מערבין שמרי יין ביין. אבל נוטין לו את שמריו. מי שנתערב (לו) מים ביין לא ימכרנו בחנות. אלא אם כן הודיעו. ולא לתגר. אף על פי שהודיעו. שאינו אלא לרמות בו. מקום שנהגו להטיל מים ביין. יטילו:

יב התגר נוטל מחמש גרנות. ונותן לתוך מגורה אחת. מחמש גתות. ונותן לתוך פיטס אחד. ובלבד שלא יהא מתכוין לערב. רבי יהודה אומר לא יחלק החנוני קליות ואגוזים לתינוקות. מפני שהוא מרגילן לבא אצלו וחכמים מתירין. ולא לפחות

אֶת הַשֹּׁעַר וְחֲכָמִים אוֹמְרִים זָכוֹר לְטוֹב· לֹא יָבוֹר אֶת הַגְּרִיסִין
 דְּבָרֵי אָבָא שְׁאוּל· וְחֲכָמִים מִתִּירִין· וּמוֹדִים שֶׁלֹּא יָבוֹר מֵעַל
 פִּי מְגוּרָה· שְׁאִינוּ אֲלֵא כְּגוֹנֵב אֶת הָעֵין· אֵין מִפְּרָכְסִין לֹא
 אֶת הָאָדָם· וְלֹא אֶת הַבֵּהמָה· וְלֹא אֶת הַכֵּלִים:

פרק ה

אֵיזָהוּ נֶשֶׁךְ· וְאֵיזָהוּ תַרְבִּית· אֵיזָהוּ נֶשֶׁךְ· הַמְלִיָּה סֹלַע בַּחֲמָשָׁה
 דִּינָרִין· סָאתִים חֲטִין בְּשִׁלְשָׁה· מִפְּנֵי שֶׁהוּא נֹשֵׁךְ·
 וְאֵיזָהוּ תַרְבִּית· הַמְרָבָה בִּפְיֹרוֹת· כִּיצַד· לִקַּח הֵימְנוּ חֲטִין בְּדִינָר
 זָהָב הַכּוֹר· וְכֵן הַשֹּׁעַר· עָמְדוּ חֲטִין בְּשִׁלְשָׁה דִּינָרִין· אָמַר לוֹ
 תַּן לִי חֲטִין שְׁאֵנִי רוֹצֶה לְמַכֵּרְךָ וְלִקַּח בָּהֶן יֵין· אָמַר לוֹ הָרִי
 חֲטִיף עֲשׂוּיֹת עָלֵי שִׁלְשָׁה דִּינָרִים· וְהָרִי לָךְ אֲצִלִּי בָּהֶן יֵין·
 וַיֵּין אֵין לוֹ:

^ב הַמְלִיָּה אֶת חֲבִירוֹ· לֹא יְדוֹר בַּחֲצֵרוֹ חֲנָם· וְלֹא יִשְׁכּוֹר מִמֶּנּוּ
 בַּפְּחוֹת· מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַבִּית· מְרַבֵּין עַל הַשֹּׁכֵר· וְאֵין מְרַבֵּין
 עַל הַמִּכָּר· כִּיצַד· הַשֹּׁכֵר לוֹ אֶת חֲצֵרוֹ· וְאָמַר לוֹ אִם מַעֲבָשִׁיו
 אֶתָּה נֹתֵן לִי· הָרִי הִיא לָךְ בַּעֲשָׂרָה סִלְעִים לְשָׁנָה· וְאִם שָׁל
 חֹדֶשׁ בַּחֲדָשׁ בְּסֹלַע לַחֲדָשׁ· מוֹתֵר· מִכָּר לוֹ שְׂדֵהוּ· וְאָמַר לוֹ
 אִם מַעֲבָשִׁיו אֶתָּה נֹתֵן לִי· הָרִי הִיא שְׁלֹף בְּאַלְף זָוִז· אִם לַגֶּרֶן
 בְּשָׁנִים עָשָׂר מָנָה· אֲסוּר:

^א מִכָּר לוֹ אֶת הַשְּׂדֵה· וְנָתַן לוֹ מְקַצַּת דָּמִים· וְאָמַר לוֹ אֵימָתִי
 שְׁתַּרְצָה הָבָא מַעוֹת וְטוֹל אֶת שְׁלֹף· אֲסוּר· הַלֵּוֹהוּ עַל שְׂדֵהוּ
 וְאָמַר לוֹ· אִם אֵי אֶתָּה נֹתֵן לִי מִכָּאן וְעַד שָׁלֹשׁ שָׁנִים· הָרִי

היא שלי. הרי היא שלו. וכך היה ביתוס בן זונין עושה על פי חכמים:

אין מושיבין חנוני למחצית שֶׁכֶר. ולא יתן מעות לקח בהן פירות למחצית שֶׁכֶר. אלא אם כן נותן לו שֶׁכֶר כפועל. אין מושיבין תרנגולין למחציה. ואין שמין עגלין וסִיחִין למחצה. אלא אם כן נותן לו שֶׁכֶר עמלו ומזונן. (אבל) מקבלין עגלין וסִיחִין למחצה. ומגדלין אותן עד שיהו משלשין. וחמור עד שתהא טוענת:

ה שמין פרה וחמור וכל דבר שדרךכו לעשות ולאכול למחצה. מקום שנהגו לחלוק את הולדות מיד חולקין. מקום שנהגו לגדל יגדילו. רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין עגל עם אמו. וסִיחַ עם אמו. ומפרין על שדהו. ואינו חושש משום רבית:

אין מקבלין צאן ברזל מִיִּשְׂרָאֵל מפני שהוא רבית. אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים. ולווין מהן ומלוין אותן ברבית. וכן בגר תושב. מלוה יִשְׂרָאֵל מעותיו של נכרי. מדעת הנכרי. אבל לא מדעת יִשְׂרָאֵל:

אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער. (יצא השער פוסקין. ואף על פי שאין לזה יש לזה.) הִיא הוּא תחלה לקוצרים. פוסק עמו על הגדיש. ועל העביט של ענבים. ועל המעטן של זיתים. ועל הבצים של יוצר. ועל הסיד משקעו בכבשן. ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה. רבי יוסי אומר אין פוסקין על הזבל אלא אם כן היתה לו זבל באשפה. וחכמים

מתירין ופוסק עמו כשער הגבוה רבי יהודה אומר אף על פי שלא פסק עמו כשער הגבוה יכול לומר תן לי כזה או תן לי את מעותי:

ח מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע אבל לא לאכול שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע ביקר והזולו ובזול והוקרו נוטל מהן כשער הזול לא מפני שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו:

ט לא יאמר לחבירו הלויני בור חטים ואני אתן לך לגרן אבל אומר לו הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח והלל אוסר וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה בכר לחברתה עד שתעשנו דמים שמא יוקירו חטים ונמצאו באות לידי רבית:

י אומר אדם לחבירו נכש עמי ואנכש עמך עדור עמי ואעדור עמך אבל לא יאמר לו נכש עמי ואעדור עמך עדור עמי ואנכש עמך כל ימי גריד אחד כל ימי רביעה אחת לא יאמר לו חרוש עמי בגריד ואני אחרוש עמך ברביעה רבן גמליאל אומר יש רבית מקדמת ויש רבית מאוחרת פיצד נתן עינו ללוות הימנו והיה משלח לו ואומר בשביל שתלויני זו היא רבית מקדמת לזה הימנו והחזיר לו את מעותיו והיה משלח לו ואמר בשביל מעותיך שהיו בטלות אצלי זו היא רבית מאוחרת רבי שמעון אומר יש רבית דברים לא יאמר לו דע כי בא איש פלוני ממקום פלוני:

” וְאֵלּוּ עוֹבְרִין בְּלֹא תַעֲשֶׂה׃ הַמְלֻוֹה׃ וְהַלְוֹה׃ וְהַעֲרֵב׃ וְהַעֲדִים׃
וְחֻכָּמִים אֹמְרִים אֵף הַסּוֹפֵר׃ עוֹבְרִים מְשׁוּם לֹא תִתֵּן׃ וּמְשׁוּם
בֶּל תִּקַּח מֵאֲתוֹ׃ וּמְשׁוּם לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֶשֶׁה׃ וּמְשׁוּם לֹא תִשְׁיָמוּן
עָלָיו נֶשֶׁד׃ וּמְשׁוּם וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכֻשׁוֹל וְיִרְאֶת מֵאַלְהִיד׃
אֲנִי י״:

פרק ו

הַשׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמְנִין וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה׃ אֵין לָהֶם זֶה עַל
זֶה אֲלֹא תִרְעַמֶּת׃ שָׂכַר אֶת הַחֲמֹר וְאֶת הַקֹּדֶר
לְהַבִּיא פְּרִיפְרִין וְחִלִּילִים לְכָלָה אוֹ לְמֵת׃ וּפּוֹעֲלִין לְהַעֲלוֹת
פְּשִׁתָּנוּ מִן הַמִּשְׁרָה׃ וְכָל דָּבָר שֶׁאֵבֵד וְחִזְרוּ בָהֶן׃ מְקוֹם שֶׁאֵין
שֵׁם אָדָם׃ שׁוֹכֵר עָלֵיהֶן אוֹ מִטְעֵן׃

^ב הַשׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמְנִין וְחִזְרוּ בָהֶן׃ יָדֵין עַל הַתַּחְתּוֹנָה׃ אִם
בְּעַל הַבֵּית חֹזֵר בּוֹ׃ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה׃ כָּל הַמִּשְׁנָה יָדוֹ עַל
הַתַּחְתּוֹנָה׃ וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה׃

^ג הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמֹר׃ לְהוֹלִיכָהּ בָּהֶר׃ וְהוֹלִיכָהּ בַּבֶּקֶעָה׃ בַּבֶּקֶעָה
וְהוֹלִיכָהּ בָּהֶר׃ אֲפִילוּ זֶה עָשָׂר מִלִּין וְזֶה עָשָׂר מִלִּין וּמֵתָה׃
חֵיב׃ הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמֹר וְהִבְרִיקָהּ׃ אוֹ שְׁנַעֲשִׂית אֲנִגְרִיא׃
אוֹמֵר לוֹ הֲרִי שִׁלָּד לְפָנֶיךָ׃ מֵתָה אוֹ נִשְׁבְּרָה׃ חֵיב לְהַעֲמִיד
לוֹ חֲמֹר׃ הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמֹר לְהוֹלִיכָהּ בָּהֶר׃ וְהוֹלִיכָהּ בַּבֶּקֶעָה׃
אִם הִחֲלִיקָה פְּטוֹר׃ וְאִם הוֹחֲמָה חֵיב׃ לְהוֹלִיכָהּ בַּבֶּקֶעָה׃
וְהוֹלִיכָהּ בָּהֶר׃ אִם הִחֲלִיקָה חֵיב׃ וְאִם הוֹחֲמָה פְּטוֹר׃ אִם
מִחֲמַת הַמַּעֲלָה חֵיב׃

^ז השוֹכֵר אֶת הַפֶּה לַחֲרוֹשׁ בָּהֶר וְחָרֵשׁ בַּבֶּקְעָה: אִם נִשְׁבֵּר
הַקֶּנֶקֶן פָּטוּר: בַּבֶּקְעָה וְחָרֵשׁ בָּהֶר: אִם נִשְׁבֵּר הַקֶּנֶקֶן חַיֵּב:
לְדוֹשׁ בַּקֶּטְנִית: וְדָשׁ בַּתְּבוּאָה פָּטוּר: לְדוֹשׁ בַּתְּבוּאָה וְדָשׁ
בַּקֶּטְנִית חַיֵּב: מִפְּנֵי שֶׁהַקֶּטְנִית מַחֲלֶקֶת:

^ח הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהִבִּיאַ עָלֶיהָ חֲטִים: וְהִבִּיאַ עָלֶיהָ שְׁעוּרִים
חַיֵּב: תְּבוּאָה וְהִבִּיאַ עָלֶיהָ תֵּבֵן חַיֵּב: מִפְּנֵי שֶׁהִנְפִּיחַ קֶשֶׁה לְמִשְׁאֹו:
לְהִבִּיאַ לְתֵדָה חֲטִים וְהִבִּיאַ לְתֵדָה שְׁעוּרִים פָּטוּר: וְאִם הוֹסִיף
עַל מִשְׁאֹו חַיֵּב: וְכִמְהָ יוֹסִיף עַל מִשְׁאֹו וַיְהִי חַיֵּב: סוּמְכוֹס
אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סָאָה לְגִמְלָה: שְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר:

^י כָּל הָאוֹמֵנִין שׁוֹמְרֵי שְׂכָר הֵן: וְכֻלָּן שְׂאֵמְרוּ טוֹל אֶת שְׂלֵדָה
וְהִבִּיאַ מַעוֹת: שׁוֹמֵר חֲנָם: שְׂמוֹר לִי וְאֶשְׂמוֹר לָךְ: שׁוֹמֵר שְׂכָר:
שְׂמוֹר לִי וְאֶמֶר לוֹ הִנֵּחַ לִפְנֵי: שׁוֹמֵר חֲנָם:

^י הַלֵּוֹהוּ עַל הַמִּשְׁכּוֹן: שׁוֹמֵר שְׂכָר: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַלֵּוֹהוּ
מַעוֹת שׁוֹמֵר חֲנָם: הַלֵּוֹהוּ פִּירוֹת שׁוֹמֵר שְׂכָר: אֲבֵא שְׂאוּל
אוֹמֵר רִשְׁאֵי אָדָם לְהַשְׁכִּיר מִשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל עָנִי לְהִיזֹת פּוֹסֵק עָלָיו
וְהוֹלִךְ מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִשִּׁיב אֲבִידָה:

^ח הַמַּעֲבִיר חֲבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּשְׁבָרָה: בֵּין שׁוֹמֵר חֲנָם
בֵּין שׁוֹמֵר שְׂכָר יִשְׁבַּע: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר זֶה זֶה יִשְׁבַּע: וְתַמִּיהָ
אֲנִי אִם יִכּוֹלִין זֶה זֶה לִשְׁבַּע:

פרק ז

הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים וְאָמַר לָהֶם לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְהַשְׁכִּים וְשְׁלֹא לְהַעֲרִיב אֵינוֹ רָשָׁאי לְכוּפֵן מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְזוֹן יְזוֹן לְסַפֵּק בְּמַתִּיקָה יִסְפֵּק הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה מַעֲשֵׂה בְרָבִי יוֹחָנָן בֶּן מַתִּיָּא שְׁאָמַר לְבָנוֹ צֵא וּשְׂכוֹר לָנוּ פּוֹעֲלִין הִלֵּךְ וּפָסַק לָהֶן מְזוֹנוֹת וּכְשָׁבָא אֲצֵל אָבִיו אָמַר לוֹ בְּנִי אֲפִילוּ אִם אַתָּה עוֹשֶׂה לָהֶם כִּסְעוּדַת שְׁלָמָה בְּשַׁעְתּוֹ לֹא יֵצֵאת יְדֵי חוֹבָתְךָ עִמָּהֶן שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֲלֹא עַד שְׁלֹא יִתְחִילוּ בַּמִּלָּאכָה צֵא וְאָמַר לָהֶם עַל מִנַּת שְׁאִין לָכֶם עָלִי אֲלֹא פַת (וְקִטְגִית) בְּלִבְדִּי רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא הִיא צָרִיד לֹאמֵר בֶּן הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:

^ב אֵלּוֹ אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה הָעוֹשֶׂה בַּמַּחְבֵּר לְקַרְקַע בְּשַׁעַת גָּמַר מִלָּאכָה וּבִתְלוּשׁ מִן הַקֶּרֶקַע עַד שְׁלֹא נִגְמְרָה מִלָּאכְתּוֹ בַּדָּבָר שֶׁגִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ וְאֵלּוֹ שְׁאִין אוֹכְלִין הָעוֹשֶׂה בַּמַּחְבֵּר לְקַרְקַע בְּשַׁעַת שְׁאִין גָּמַר מִלָּאכָה וּבִתְלוּשׁ מִן הַקֶּרֶקַע מֵאַחֵר שֶׁנִּגְמְרָה מִלָּאכְתּוֹ וּבַדָּבָר שְׁאִין גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ:

^ג הִיא עוֹשֶׂה בִּידֵיו אֲבָל לֹא בְּרַגְלָיו בְּרַגְלָיו אֲבָל לֹא בִּידֵיו אֲפִילוּ בְּכַתְפוֹ הִרִי זֶה אוֹכֵל רַבִּי יוֹסִי בֶר יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שִׁיעֲשֶׂה בִּידֵיו וְרַגְלָיו:

^ד הִיא עוֹשֶׂה בְּתֵאֲנִים לֹא יֹאכֵל בְּעֲנָבִים בְּעֲנָבִים לֹא יֹאכֵל בְּתֵאֲנִים אֲבָל מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְמָקוֹם הַיְּפוֹת וְאוֹכֵל:

וְכֵלֶן לֹא אָמְרוּ. אֵלָּא בְּשַׁעַת מְלָאכָה. אֲבָל מְשׁוּם הָשֵׁב אֲבִידָה
לְבַעֲלִים אָמְרוּ. פּוֹעֵלִין אוֹכְלִין בְּהִלְכָתָן מֵאֲמֵן לֵאמֹן. וּבַחֲזֶרְתָּן
מִן הַגֵּת. וּבַחֲמוֹר כְּשֶׁהִיא פּוֹרֶקֶת:

^ה אוֹכֵל פּוֹעֵל קִישׁוֹת אֶפִּילוּ בְּדִינָר. וְכוּתֶבֶת אֶפִּילוּ בְּדִינָר.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (בֶּן) חֶסְמָא אוֹמֵר לֹא יֵאכֹל פּוֹעֵל יֵתֵר עַל שְׂכָרוֹ.
וְחֻכָּמִים מַתִּירִים. אֲבָל מְלַמְּדִים אֶת הָאָדָם שְׁלֹא יִהְיֶה רָעֲבָתָן.
וַיִּהְיֶה סוֹתֵם אֶת הַפֶּתַח בְּפָנָיו:

^י קוֹצֵץ אָדָם עַל יְדֵי עֲצָמוֹ. עַל יְדֵי בָנוּ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים. עַל יְדֵי
עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַגְּדוֹלִים. עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ. מִפְּנֵי שֵׁישׁ בָּהֶן דַּעַת.
אֲבָל אֵינוֹ קוֹצֵץ עַל יְדֵי בָנוּ וּבִתּוֹ הַקְּטָנִים. וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדּוֹ
וְשִׁפְחָתוֹ הַקְּטָנִים. וְלֹא עַל יְדֵי בְּהֵמָתוֹ. מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת:

^י הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵלִים לַעֲשׂוֹת בְּנֻטֵּעַ רִבְעֵי שָׁלוֹ. הָרִי אֵלּוֹ
לֹא יֵאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן פּוֹדָה וּמֵאֲכִילֵן. נִתְּפָרְסוּ עֲגוּלָיו.
נִתְּפָתְחוּ חֲבִיּוֹתָיו. הָרִי אֵלּוֹ לֹא יֵאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן מַעֲשֵׂר
וּמֵאֲכִילֵן:

^ח שׁוֹמְרֵי פִירוֹת אוֹכְלִין מֵהִלְכוֹת מְדִינָה אֲבָל לֹא מִן הַתּוֹרָה.
אַרְבָּעָה שׁוֹמְרֵי הֵן. שׁוֹמֵר חֲנָם. וְהַשּׁוֹאֵל. נוֹשֵׂא שְׂכָר. וְהַשּׁוֹכֵר.
שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבָּע עַל הַכֹּל. וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל. נוֹשֵׂא
שְׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר נִשְׁבָּעִים עַל הַשְּׁבוּרָה. וְעַל הַשְּׁבוּיָה. וְעַל הַמָּתָה.
וּמְשַׁלְּמִין אֶת הָאֲבִידָה וְאֶת הַגְּנִיבָה:

ט זאב אחד אינו אָנס־שני זאבים אָנס־רבי יהודה אומר
 בשעת משלחת זאבים אף זאב אחד אָנס־שני כלבים אינו
 אָנס־ידוע הבבלי אומר משום רבי מאיר מרוח אחת אינו
 אָנס־משתי רוחות אָנס־הליסטס הרי זה אָנס־הארי והדב
 והנמר והברדלס והנחש הרי זה אָנס־אימתי בזמן שבאו
 מאליהן אבל (אם) הולכין למקום גדודי חיה ולסטים אינו
 אָנס־

י מתה כדרךָה הרי זה אָנס־סגפָה ומתָה אינו אָנס־עלָתָה
 לראשי צוקין ונפָלה הרי זה אָנס־העלָה לראשי צוקין ונפָלה
 ומתָה אינו אָנס־מתָנה שומר חנם להיות פטור משבועָה
 והשואל להיות פטור מלשלים נושא שכר והשוכר להיות
 פטורין משבועָה ומלשלים:

יא כל המתָנה על מה שפָתוב בתורה תנאו בטל וכל תנאי
 שיש מעָשה בתחלתו תנאו בטל וכל שאפָשר לו לקימו
 בסופו והתָנה עליו מתחלתו תנאו קיים:

פרק ח

השואל את הפרה ושאל בעליה עמו או שכר בעליה
עמה שאל הבעלים או שכרן ולאחר כך שאל
את הפרה ומתה פטור שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם.
אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן
ומתה חייב שנאמר בעליו אין עמו שלם ישלם:

^ב השואל את הפרה שאלה חצי היום ושכרה חצי היום.
שאלה היום ושכרה למחר שאל אחת ושכר אחת ומתה.
המשאיל אומר שאולה מתה ביום שהיתה שאולה מתה.
בשעה שהיתה שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב.
השוכר אומר שכורה מתה ביום שהיתה שכורה מתה בשעה
שהיתה שכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור זה אומר
שאולה וזה אומר שכורה ישבע השוכר ששכורה מתה.
זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

^ג השואל את הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו.
או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה פטור.
אמר לו השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי.
או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או שאמר לו המשאיל.
הריני משלחה לך ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד
בנו ביד עבדו ביד שלוחו ואמר לו השואל שלח ושלחה
ומתה חייב וכן בשעה שמחזירה:

י המַחְלִיף פָּרָה בַּחֲמֹר וַיִּלְדָּה וְכֵן הַמּוֹכֵר שִׁפְחָתוֹ וַיִּלְדָּה.
 זֶה אוֹמֵר עַד שֶׁלֹּא מִכְרָתִי וְזֶה אוֹמֵר מִשְׁלַקְחָתִי יַחְלוּקוּ.
 הֵיוּ לוֹ שְׁנֵי עֲבָדִים אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן וְכֵן שְׁתֵּי שְׂדוֹת.
 אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה הַלּוֹקָח אוֹמֵר גָּדוֹל לִקְחָתִי וְהִלָּה
 אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ זָכָה בְּגָדוֹל הַמּוֹכֵר אוֹמֵר קָטָן מִכְרָתִי וְהִלָּה
 אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אֵין לוֹ אֱלֹא קָטָן זֶה אוֹמֵר גָּדוֹל וְזֶה אוֹמֵר
 קָטָן יִשְׁבַּע הַמּוֹכֵר שֶׁהַקָּטָן מָכַר זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ וְזֶה
 אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ יַחְלוּקוּ:

ה המּוֹכֵר זֵיתָיו לְעֵצִים וַעֲשׂוּ פָחוֹת מִרְבִּיעִית לִסְאָה הָרִי
 אֱלוֹ שֶׁל בַּעַל הַזֵּיתִים עָשׂוּ רְבִיעִית לִסְאָה זֶה אוֹמֵר זֵיתִי
 גָּדְלוּ וְזֶה אוֹמֵר אֶרְצִי גְדֹלָה יַחְלוּקוּ שֵׁטֶף נָהָר זֵיתָיו וּנְתָנָם
 לַתּוֹךְ שִׂידָה חֲבִירוֹ זֶה אוֹמֵר זֵיתִי גָדְלוּ וְזֶה אוֹמֵר אֶרְצִי גְדֹלָה
 יַחְלוּקוּ:

י המִשְׁכִּיר בֵּית לַחֲבִירוֹ בִּימּוֹת הַגָּשָׁמִים אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאֹ
 מִן הַחֵג וְעַד הַפֶּסַח בִּימּוֹת הַחֹמָה שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבִפְרָכִים
 אֶחָד יָמוֹת הַחֹמָה וְאֶחָד יָמוֹת הַגָּשָׁמִים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ
 וּבַחֲנִיּוֹת אֶחָד עֵירוֹת וְאֶחָד פְּרָכִים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ רֶבֶן
 שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר חֲנוּת שֶׁל נְחֹתוֹמִים וְשֶׁל צִבְעִים
 שְׁלֹשׁ שָׁנִים:

י המִשְׁכִּיר בֵּית לַחֲבִירוֹ הַמִּשְׁכִּיר חַיֵּב בִּדְלָת בִּגְגֵר וּבַמִּנְעוּל
 וּבְכָל דָּבָר שֶׁמַּעֲשֶׂה אָמֵן אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַעֲשֶׂה אָמֵן הַשּׁוֹכֵר

עושהו. הזבל של בעל הבית. ואין לשזכר אלא היוצא מן
התנור ומן הכירים בלבד:

^ח המשפיר בית לחבירו לשנה. נתעברה השנה נתעברה
לשזכר. השפיר לו לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשפיר.
מעשה בצפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו. בשנים עשר
זהב לשנה. מדינר זהב לחדש. ובא מעשה לפני רבן שמעון
בן גמליאל ולפני רבי יוסי. ואמרו יחלוקו את חדש העבור:

^ט המשפיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית. היה קטן
לא יעשנו גדול. גדול לא יעשנו קטן. אחד לא יעשנו שנים.
שנים לא יעשנו אחד. לא יפחות מהחלונות. ולא יוסיף עליהן
אלא מדעת שניהם:

פרק ט

המקבל שדה מחבירו. מקום שנהגו לקצור יקצור. לעקור
יעקור. לחרוש יחרוש. יחרוש. הכל כמנהג המדינה.
כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש. כשם שחולקין
ביין. כך חולקין בזמורות ובקנים. ושניהם מספקין את הקנים:

^י המקבל שדה מחבירו. והיא בית השלחים. או בית האילן.
יבש המעין. ונקצץ האילן. אינו מנכה לו מן חבורו. אם אמר
לו חכור לי שדה בית השלחין זה. או שדה בית האילן זה.
יבש המעין ונקצץ האילן. מנכה לו מן חבורו:

^א הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ וְהוֹבִירָהּ שָׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לוֹ שָׂכָר כּוֹתֵב לוֹ אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעְבִּיד אֲשֶׁלֶם בְּמִיטְבָּא:

^ב הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ וְלֹא רָצָה לְנַכֵּשׁ וְאָמַר לוֹ מָה אֲכַפֵּת לָךְ הוֹאִיל וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ חֲבוּרָךְ אֵין שׁוּמְעִין לוֹ מִפְּנֵי שְׂכִיבֹל לֹאמַר לוֹ לְמַחֵר אֶתָּה יוֹצֵא מִמֶּנָּה וּמַעֲלָה לְפָנַי עֹשִׁים:

^ה הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ וְלֹא עָשְׂתָהּ אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲמִיד בָּרִי חֵיב לְטַפֵּל בָּהּ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מָה קֶצֶבָה בְּבָרִי אֵלָּא אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי נְפִילָה:

^ו הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ וְאֶכְלָה חֲגָב אוֹ נִשְׂדָּפָה אִם מִכַּת מְדִינָה הִיא מְנַכָּה לוֹ מִן חֲבוּרוֹ אִם אֵינָה מִכַּת מְדִינָה אֵינוֹ מְנַכָּה לוֹ מִן חֲבוּרוֹ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם קֶבֶלָה הֵימָנוּ בְּמַעוֹת בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ אֵינוֹ מְנַכָּה לוֹ מִחֲבוּרוֹ:

^ז הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ בַּעֲשֶׂרֶת כּוֹר חֲטִים לְשָׁנָה לִקְתָּהּ נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ הָיוּ חֲטִיָּה יָפוֹת לֹא יֹאמַר לוֹ הֲרִינִי לִזְקָח לָךְ מִן הַשּׁוּק אֵלָּא נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ:

^ח הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ לְזָרְעָה שְׁעוּרִים לֹא יִזְרַעְנָה חֲטִים חֲטִים יִזְרַעְנָה שְׁעוּרִים רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר תְּבוּאָה לֹא יִזְרַעְנָה קִטְנִית קִטְנִית יִזְרַעְנָה תְּבוּאָה רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר:

^ט המקביל שדה מחבירו לשנים מועטות. לא יזרענה פשתן. ואין לו בקורת שקמה. קבלה הימנו לשבע שנים. שנה ראשונה יזרענה פשתן. ויש לו בקורת שקמה:

^י המקביל שדה מחבירו לשבוע אחד. בשבע מאות זוז. השביעית מן המנין. קבלה הימנו שבע שנים בשבע מאות זוז. אין השביעית מן המנין:

^{יא} שכיר יום גובה כל הלילה. שכיר לילה גובה כל היום. שכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה. שכיר שבת. שכיר חדש. שכיר שנה. שכיר שבוע. יצא ביום. גובה כל היום. יצא בלילה. גובה כל הלילה וכל היום:

^{יב} אחד שכר אדם. ואחד שכר בהמה. ואחד שכר כלים. יש בו משום ביומו תתן שכרו. ויש בו משום לא תלין פעלת שכיר אתה עד בקר. אימתי בזמן שתבעו. לא תבעו אינו עובר עליו. המחזהו אצל חנוני. או אצל שלחני. אינו עובר עליו. שכיר בזמנו נשבע ונוטל. עבר זמנו אינו נשבע ונוטל. אם יש עדים שתבעו. (הרי) זה נשבע ונוטל. גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו. ואין בו משום לא תלין פעלת שכיר אתה עד בקר:

^{יג} המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בבית דין. ולא יכנס לביתו לטול משכנו. שנאמר בחוץ תעמוד. היו לו שני כלים. נוטל אחד. ומניח אחד. ומחזיר את הכר בלילה. ואת המחרשה ביום. ואם מת אינו מחזיר ליורשיו. רבן שמעון בן גמליאל

אומר אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום. ומשלשים יום ולהלן מוכרן בבית דין. אלמנה בין שהיא עניה. בין שהיא עשירה. אין ממשכנן אותה. שנאמר ולא תחבול בגד אלמנה. החובל את הריחים עובר בלא תעשה. וחיב משום שני כלים. שנאמר לא יחבול ריחים ורכב. ולא ריחים ורכב בלבד אמרו. אלא כל דבר שעושין בו אכל נפש. שנאמר כי נפש הוא חובל:

יום טו

פרק י

הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנִּפְּלוּ שְׁנֵיהֶם חֹלְקִים בְּעֵצִים
וּבְאַבְנִים וּבַעֲפָר וְרוּאִים אֵלּוּ הָאָבְנִים הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּבֵּר
אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן מְכִיר מִקְצֵת אֲבָנָיו נוֹטֵלִין וְעוֹלוֹת לוֹ מִן
הַחֲשִׁבּוֹן:

^ב הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה (שֶׁל שְׁנַיִם) נִפְתְּחָה הָעֲלִיָּה וְאִין בַּעַל הַבֵּית
רוֹצֶה לְתַקֵּן הָרִי בַּעַל הָעֲלִיָּה יוֹרֵד וְדָר לְמִטָּה עַד שְׁיִתְקַן
לוֹ אֶת הָעֲלִיָּה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַתַּחֲתוֹן נוֹתֵן אֶת הַתְּקָרָה
וְהָעֲלִיּוֹן אֶת הַמַּעֲזִיבָה:

^ג הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנִּפְּלוּ אָמַר בַּעַל הָעֲלִיָּה לְבַעַל
הַבֵּית לְבָנוֹת וְהוּא אֵינּוּ רוֹצֶה לְבָנוֹת הָרִי בַּעַל הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה
אֶת הַבֵּית וְדָר בְּתוֹכוֹ עַד שְׁיִתֵּן לוֹ אֶת יְצִיאֹתָיו רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אִף זֶה דָּר בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבִירוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׁכָר
אֲלֹא בַּעַל הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית וְאֶת הָעֲלִיָּה וּמִקְרָה אֶת
הָעֲלִיָּה וְיוֹשֵׁב בַּבֵּית עַד שְׁיִתֵּן לוֹ אֶת יְצִיאֹתָיו:

^ד וְכֵן בֵּית הַבֵּד שֶׁהוּא בָּנוי בְּסָלַע וְגִינָה אַחַת עַל גִּבּוֹ וְנִפְתְּחָה
הָרִי בַּעַל הַגִּינָה יוֹרֵד וְזוֹרֵעַ לְמִטָּה עַד שְׁיַעֲשֶׂה לְבֵית בְּדוֹ
כִּיפִין הַכֶּתֶל וְהָאֵילָן שֶׁנִּפְּלוּ לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים וְהִזִּיקוּ פָטוֹר
מִלְשָׁלִם נִתְּנוּ לוֹ זְמַן לְקוּץ אֶת הָאֵילָן וְלִסְתּוֹר אֶת הַכֶּתֶל
וְנִפְּלוּ בְּתוֹךְ הַזְמַן פָּטוֹר לְאַחַר הַזְמַן חֵב:

ה מי שהיה כתלוי סמוך לגינת חבירו ונפל ואמר לו פנה את אבניך אמר לו הגיעוך אין שומעין לו אם משקבל עליו אמר לו הילך את יציאותיך ואני אטול את שלי אין שומעין לו השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש ואמר לו תן לי שכרי ואמר לו טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו אם משקבל עליו אמר לו הילך שכרך ואני אטול את שלי אין שומעין לו המוציא זבלו לרשות הרבים המוציא מוציא והמזבל מזבל אין שורין טיט ברשות הרבים ואין לובנים לבנים אבל גובלין טיט ברשות הרבים אבל לא לבנים הבונה ברשות הרבים המביא אבנים מביא והבונה בונה ואם הזיק משלם מה שהזיק רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום:

י שתי גנות זו על גב זו והירק בנתיים רבי מאיר אומר של עליון רבי יהודה אומר של תחתון אמר רבי מאיר אם ירצה העליון לקח את עפרו אין כאן ירק אמר רבי יהודה אם ירצה התחתון למלא את גנתו עפר אין כאן ירק אמר רבי מאיר מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה רואין מהיכן ירק זה חי אמר רבי שמעון כל שהעליון יכול לפשוט את ידו ולטול הרי הוא שלו והשאר של תחתון: סליק

מסכת בבא בתרא

פרק א

הַשּׁוֹתֶפִין שָׂרְצוּ לַעֲשׂוֹת מַחֲצָה בַּחֲצֵר בּוֹנִין אֶת הַכֶּתֶל
בְּאֶמְצַע מָקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לִבְנוֹת גָּוִיל גְּזִית כְּפִיסִין
לְבָנִים בּוֹנִים הֶכֶל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה בְּגוֹיִל זֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה
טַפָּחִים וְזֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים בְּגִזִּית זֶה נוֹתֵן טַפָּחִים וּמַחֲצָה
וְזֶה נוֹתֵן טַפָּחִים וּמַחֲצָה בְּכִפִּיסִין זֶה נוֹתֵן טַפָּחִים וְזֶה נוֹתֵן
טַפָּחִים בְּלִבָּנִים זֶה נוֹתֵן טַפַּח וּמַחֲצָה וְזֶה נוֹתֵן טַפַּח וּמַחֲצָה
לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

ב וְכֵן בְּגִנָּה מָקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לַגְדֹּר (מַחֲיִבִּין אוֹתוֹ) אָבֵל בִּבְקָעָה
מָקוֹם שֶׁנִּהְגוּ שְׁלֹא לַגְדֹּר אֵין מַחֲיִבִּין אוֹתוֹ אֵלֹא אִם רָצָה
בּוֹנֵס לְתוֹךְ שְׁלוֹ וּבּוֹנָה וְעוֹשֶׂה חֲזִית מִבַּחוּץ לְפִיכָךְ אִם נָפַל
הַכֶּתֶל הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שְׁלוֹ אִם עָשׂוּ מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם בּוֹנִין
אֶת הַכֶּתֶל בְּאֶמְצַע וְעוֹשִׂין חֲזִית מִכָּאן וּמִכָּאן לְפִיכָךְ אִם
נָפַל הַכֶּתֶל הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

ג הַמְּקִיף אֶת חֲבִירוֹ מְשַׁלֵּשׁ רוּחוֹתָיו וְגֵדֵר אֶת הָרֵאשׁוֹנָה
וְאֶת הַשְּׁנִיָּה וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית אֵין מַחֲיִבִּין אוֹתוֹ רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
אִם עָמַד וְגֵדֵר אֶת הָרְבִיעִית מְגַלְגָּלִים עָלָיו אֶת הֶכֶל:

ד כֶּתֶל חֲצֵר שֶׁנָּפַל מַחֲיִבִּין אוֹתוֹ לִבְנוֹתוֹ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת
בְּחִזְקַת שְׁנָתָן עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שְׁלֹא נָתַן מֵאַרְבַּע אַמּוֹת
וּלְמַעֲלָה אֵין מַחֲיִבִּין אוֹתוֹ סֶמֶךְ לוֹ כֶּתֶל אַחֵר אֵף עַל פִּי

שְׁלֹא נָתַן עָלָיו אֶת הַתְּקָרָה מִגִּלְגָּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל בְּחֻזְקָת
שְׁלֹא נָתַן עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שְׁנֵתָן:

ה' כּוֹפִין אוֹתוֹ לְבָנוֹת בֵּית שַׁעַר וְדִלְתָּ לְחֹצֵר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא כָּל הַחֲצִירוֹת רְאוּיוֹת לְבֵית שַׁעַר כּוֹפִין
אוֹתוֹ לְבָנוֹת לָעִיר חוֹמָה דִּלְתִּים וּבְרִיחַ רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
אוֹמֵר לֹא כָּל הָעִירוֹת רְאוּיוֹת לַחוֹמָה כַּמָּה יֵהָא בָּעִיר וְיֵהָא
כְּאַנְשֵׁי הָעִיר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ קָנָה בָּהּ בֵּית דִּירָה הָרִי הוּא
כְּאַנְשֵׁי הָעִיר מִיד:

י' אֵין חוֹלְקִין אֶת הַחֲצֵר עַד שִׁיָּהָא בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְאַרְבַּע
אַמּוֹת לָזֶה וְלֹא אֶת הַשְּׂדֵה עַד שִׁיָּהָא בָּהּ תַּשְׁעָה קַבִּין לָזֶה
וְתַשְׁעָה קַבִּין לָזֶה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שִׁיָּהָא בָּהּ תַּשְׁעָה
חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה וְתַשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה וְלֹא אֶת הַגֶּנֶז עַד
שִׁיָּהָא בָּהּ חֲצִי קַב לָזֶה וְחֲצִי קַב לָזֶה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
בֵּית רוּבַע וְלֹא אֶת הַטָּרְקָלִין וְלֹא אֶת הַמָּרְן וְלֹא אֶת הַשׁוּבָךְ
וְלֹא אֶת הַטְּלִית וְלֹא אֶת הַמָּרְחָץ וְלֹא אֶת בֵּית הַבֶּד (וְלֹא
אֶת בֵּית הַשְּׁלַחִין) עַד שִׁיָּהָא בָּהֶן כְּדִי לָזֶה וְכְדִי לָזֶה זֶה הַכָּלֵל
כָּל שִׁיַּחֲלַק וְשָׁמוּ עָלָיו חוֹלְקִין וְאִם לֹא אֵין חוֹלְקִין אֵימַתִּי
בְּזִמָּן שָׁאִין שְׁנֵיהֶם רוּצִים אֲבָל בְּזִמָּן שְׁשֻׁנֵיהֶם רוּצִים אֲפִילוּ
בְּפָחוֹת מִכָּאן יַחֲלוּקוּ וְכַתְבִּי הַקֹּדֶשׁ אֶף עַל פִּי שְׁשֻׁנֵיהֶם רוּצִים
לֹא יַחֲלוּקוּ:

פרק ב

לֹא יִחְפּוֹר אָדָם בּוֹר סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. וְלֹא שִׁיחַ. וְלֹא
מַעְרָה. וְלֹא אֲמַת הַמַּיִם. וְלֹא נִבְרַכַת כּוֹבְסִין. אֲלֵא אִם
בֶּן הֶרְחִיק מִכְתָּל חֲבִירוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים וְסָד בְּסִיד. מֶרְחִיקִין
אֶת הַגֶּפֶת וְאֶת הַזָּבֵל. וְאֶת הַמֶּלַח. וְאֶת הַסִּיד וְאֶת הַסֻּלְעִים.
מִכְתָּלוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים וְסָד בְּסִיד. מֶרְחִיקִין אֶת
הַזֵּרְעִים. וְאֶת הַמַּחְרִישָׁה. וְאֶת מֵי רִגְלִים. מִן הַכְּתָל שְׁלֹשָׁה
טַפָּחִים. וּמֶרְחִיקִין אֶת הַרִיחִים שְׁלֹשָׁה מִן הַשֹּׁכֵב. שֶׁהֵן אַרְבַּע
מִן הָרֶכֶב. וְאֶת הַתְּנוּרָה שְׁלֹשָׁה מִן הַכִּלְיָא שֶׁהֵן אַרְבַּע מִן הַשָּׁפָה:

^ב לֹא יַעֲמִיד אָדָם תְּנוּרָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת אֲלֵא אִם בֶּן יֵשׁ עַל גִּבּוֹ
גּוֹבָה אַרְבַּע אַמּוֹת. הִיא מַעֲמִידוֹ בַּעֲלֶיהָ. צָרִיד שֶׁיְהִי תַחְתּוֹ
מַעֲזִיבָה שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. וּבִכְרִיה טַפַּח. וְאִם הָזִיק מִשְׁלֵם מֶה
שֶׁהָזִיק. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר. לֹא אָמְרוּ כָּל הַשִּׁיעוּרִין הָאֵלּוּ.
אֲלֵא שְׁאֵם הָזִיק פָּטוּר מִלְּשָׁלֵם:

^ג לֹא יִפְתַּח אָדָם חֲנוּת שֶׁל נְחֹתוֹמִין וְשֶׁל צִבְעִין תַּחַת אוֹצְרוֹ
שֶׁל חֲבִירוֹ. וְלֹא רֶפֶת בֶּקָר. בְּאֲמַת בֵּינָן הִתִּירוּ. אֲבָל לֹא רֶפֶת
בֶּקָר. חֲנוּת שֶׁבַחְצֵר. יָכוֹל לְמַחֲוֹת בִּידּוֹ. וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל
לִישֹׁן. מְקוֹל הַנִּכְנָסִים וּמְקוֹל הַיוֹצְאִים. עוֹשֶׂה כָּלִים. יוֹצֵא וּמוֹכֵר
בְּתוֹךְ הַשּׁוּק. אֲבָל אֵינּוּ יָכוֹל לְמַחֲוֹת בִּידּוֹ וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל
לִישֹׁן. לֹא מְקוֹל הַפְּטִישׁ וְלֹא מְקוֹל הָרַחִים. וְלֹא מְקוֹל הַתִּינוּקוֹת:

י מי שהיה כְּתָלוֹ סְמוּךְ לְכֶתֶל חֲבִירוֹ. לֹא יִסְמוּךְ לוֹ כֶּתֶל אֲחֵר.
אֵלָא אִם בֵּן הֶרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְהַחֲלוּנוֹת מִלְמַעְלָן
וּמִלְמַטָּן. וּמִכְּנִגְדָן אַרְבַּע אַמּוֹת:

ה מִרְחִיקִין אֶת הַסֵּלָם מִן הַשּׁוֹבֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. כְּדִי שֶׁלֹּא
תִּקְפֹּץ הַנִּמְיָה. וְאֵת הַכֶּתֶל מִן הַמְּזַחֲלָה אַרְבַּע אַמּוֹת. כְּדִי
שֶׁיִּהְיֶה זֹקֵף אֶת הַסֵּלָם. מִרְחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבֵךְ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים
אַמָּה. וְלֹא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹבֵךְ בְּתוֹךְ שְׁלוֹ. אֵלָא אִם בֵּן יֵשׁ לוֹ
חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּית אַרְבַּעַת כּוֹרִין
מֵלֹא שָׁגֵר הַיּוֹנָה. וְאִם לְקָחוּ. אֶפִּילוּ בֵּית רֹבַע. הֵרִי הוּא בְּחֻקָּתוֹ:

ו גִּפּוֹל הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה. הֵרִי הוּא שֶׁל בַּעַל הַשּׁוֹבֵךְ.
חוּץ מִחֲמִשִּׁים אַמָּה הֵרִי הוּא שֶׁל מוֹצֵאוֹ. נִמְצָא בֵּין שְׁנֵי שׁוֹבְכוֹת.
קָרוֹב לָזֶה שְׁלוֹ. קָרוֹב לָזֶה שְׁלוֹ. מִחְצָה עַל מִחְצָה שְׁנֵיהֶם
יִחְלֻקוּ:

ז מִרְחִיקִין אֶת הָאֵילָן מִן הָעִיר. חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אַמָּה. וּבְחָרוֹב
וּבְשִׁקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה. אֲבָא שְׁאוּל אוֹמֵר כָּל אֵילָן סָרֵק
חֲמִשִּׁים אַמָּה. אִם הָעִיר קִדְמָה. קוֹצֵץ וְאִינוּ נֹתֵן דָּמִים. וְאִם
הָאֵילָן קִדָּם קוֹצֵץ וְנֹתֵן דָּמִים. סִפֵּק זֶה קִדָּם. וְסִפֵּק זֶה קִדָּם.
קוֹצֵץ וְאִינוּ נֹתֵן דָּמִים:

ח מִרְחִיקִין גֶּרֶן קְבוּעַ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם
גֶּרֶן קְבוּעַ בְּתוֹךְ שְׁלוֹ. אֵלָא אִם בֵּן יֵשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל
רוּחַ. וּמִרְחִיק מִנְטִיעוֹתָיו שֶׁל חֲבִירוֹ וּמִנִּירוֹ בְּכִדִּי שֶׁלֹּא יִזִּיק:

^ט מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הברסקי מן העיר חמשים אמה אין עושין ברסקי אלא למזרח העיר רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה חוץ ממערבה (ומרחיק חמשים אמה):

· מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן הבצלים ואת החרדל מן הדבורים רבי יוסי מתיר בחרדל:

^י מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמשה אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד אם הבור קדמה קוצץ ונותן דמים ואם האילן קדם לא יקוצ' ספק זה קדם וספק זה קדם לא יקוצ' רבי יוסי אומר אף על פי שהבור קדם לאילן לא יקוצ' שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו:

^{יב} לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות אחד גפנים ואחד כל אילן היה גדר בנתיים זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן היו שרשיו יוצאים לתוך של חבירו מעמיק שלשה טפחים כדי שלא יעכב את המחרשה היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו:

^{יג} אילן שהוא נוטה לשדה חבירו קוצץ מלא המרדע על גבי המחרשה ובחרוב ובשקמה כנגד המשקלת בית השלחין כל האילן כנגד המשקלת אבא שאול אומר כל אילן סרק כנגד המשקלת:

י' אילן שהוא נוטה לרשות הרבים. קוצץ כדי שיהא גמל עובר ורוכבו. רבי יהודה אומר גמל טעון פשתן. או חבילי זמורות. רבי שמעון אומר כל האילן כנגד המשקלת מפני הטמאה:

פרק ג

חזקת הבתים והבורות. והשיחין והמערות והשובכות. והמרחצאות ובית הבדים. ובית השלחין והעבדים. וכל שהוא עושה פירות תדיר. חזקתן שלש שנים מיום ליום. שדה הבעל. חזקתה שלש שנים ואינה צריכה מיום ליום. רבי ישמעאל אומר שלשה חדשים בראשונה ושלשה באחרונה. ושנים עשר חדש באמצע. הרי שמונה עשר חדש. רבי עקיבא אומר חדש בראשונה. וחדש באחרונה. ושנים עשר חדש באמצע. הרי ארבעה עשר חדש. אמר רבי ישמעאל במה דברים אמורים בשדה לבן. אבל בשדה אילן כנס את תבואתו. מסק את זיתיו. כנס את קיצו. הרי אלו שלש שנים:

ב' שלש ארצות לחזקה. יהודה ועבר הירדן והגליל. הנה ביהודה. והחזיק בגליל. בגליל והחזיק ביהודה. אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה. אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים. אלא כדי שיהא באספמיה. ויחזיק שנה. וילכו ויודיעוהו שנה. ויבא לשנה אחרת:

ג' כל חזקה שאין עמה טענה. אינה חזקה. ביצד. אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי. והוא אומר לו שלא אמר לי אדם

דְּבַר מַעוֹלָם. אֵינָהּ חֲזָקָה. שְׁמִכְרָתָ לִי. שְׁנַתָּת לִי בַמִּתְנָה.
אָבִיד מִכְרָה לִי. אָבִיד נִתְּנָה לִי בַמִּתְנָה. הֲרִי זֶה חֲזָקָה. וְהָבֵא
מִשּׁוּם יְרוּשָׁה. אֵינוֹ צָרִיד טַעְנָה. הָאוֹמְנִין וְהַשּׁוֹתְפִין וְהָאֲרִיסִין
וְהָאֲפוּטְרוּפִין. אֵין לָהֶם חֲזָקָה. אֵין לְאִישׁ חֲזָקָה בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ.
וְלֹא לְאִשָּׁה חֲזָקָה בְּנִכְסֵי בַעְלָהּ. וְלֹא לְאָב בְּנִכְסֵי הַבֶּן. וְלֹא
לְבֶן בְּנִכְסֵי הָאָב. בְּמָה דְּבָרִים אָמורים בַּמַּחְזִיק. אָבֵל בְּנוֹתָן
מִתְנָה. וְהָאֲחִין שֶׁחִלְקוּ. וְהַמַּחְזִיק בְּנִכְסֵי הָגֵר. נָעַל וְגִדֵּר וּפְרָץ
כָּל שֶׁהוּא הֲרִי זֶה חֲזָקָה:

^ד הָיוּ שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתוֹ. שֶׁאֵכָלָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים. וְנִמְצְאוּ זִמְמִין
מִשְׁלָמִין לוֹ אֶת הַכֹּל. שְׁנַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה. וְשְׁנַיִם בְּשֹׁנִיָּה. וְשְׁנַיִם
בְּשְׁלִישִׁית. מִשְׁלָשִׁין בֵּינֵיהֶם. שְׁלֹשָׁה אָחִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף
עִמָּהֶם. הֲרִי אֵלּוֹ שְׁלֹשׁ עֲדוּת. וְהֵן עֲדוּת אַחַת (לְהִזְמָה):

^ה אֵלּוֹ דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן חֲזָקָה. וְאֵלּוֹ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶן חֲזָקָה.
הָיָה מַעֲמִיד בְּהֵמָה בַּחֲצֵר. תַּנּוּר וְכִירִים וְרִיחִים. וּמִגְדֵּל תְּרַנְגּוּלִין
וְנוֹתָן זִבְלוֹ בַּחֲצֵר. אֵינָהּ חֲזָקָה. אָבֵל עֲשֵׂה מַחֲצֵה לְבֵהֶמְתּוֹ
גְּבוּהָהּ עֲשֵׂרָה טַפָּחִים. וְכֵן לַתַּנּוּר. וְכֵן לְכִירִים. וְכֵן לְרִיחִים.
הַכִּנִּים תְּרַנְגּוּלִין לְתוֹךְ הַבַּיִת. וְעֲשֵׂה מְקוֹם לְזִבְלוֹ. עֲמוּק שְׁלֹשָׁה
אֹז גְּבוּהָ שְׁלֹשָׁה. הֲרִי זֶה חֲזָקָה:

^ו הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה. וְיֵשׁ לְמִקְוָמוֹ חֲזָקָה. הַמַּזְחִילָה יֵשׁ לָהּ
חֲזָקָה. סֵלֶם הַמַּצְרִי אֵין לוֹ חֲזָקָה. וְלִצְוִרֵי יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. חֲלוֹן
הַמַּצְרִית אֵין לָהּ חֲזָקָה. וְלִצְוִרִית יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. אִי זֶה הִיא
חֲלוֹן הַמַּצְרִית. כָּל שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִכְנֹס לְתוֹכָהּ.

רבי יהודה אומר אם יש לה מלבן אף על פי שאין ראשו של אדם יכול לכנס לתוכה הרי זו חזקה. הריז עד טפח יש לו חזקה. ויכול למחות פחות מטפח אין לו חזקה. ואין יכול למחות:

י לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין. לקח בית בחצר אחרת. לא יפתחנה לחצר השותפין. בנה עליה על גבי ביתו. לא יפתחנה לחצר השותפין. אלא אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונה עליה על גבי ביתו. ופותחה לתוך ביתו. לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח. וחלון כנגד חלון. היה קטן לא יעשנו גדול. אחד לא יעשנו שנים. אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח. וחלון כנגד חלון. היה קטן עושה אותו גדול. אחד עושה אותו שנים:

ח אין עושין חלל תחת רשות הרבים. בורות שיחין ומערות. רבי אליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת. וטעונה אבנים. אין מוציאין זיזין וגזזטראות לרשות הרבים. אלא אם רצה בונים לתוך שלו ומוציא. לקח חצר ובה זיזין וגזזטראות הרי זו בחזקתה:

פרק ד

הַמוֹכֵר אֶת הַבֵּית לֹא מְכַר אֶת הַיְצִיעַ וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִיא
פְּתוּחָה לְתוֹכוֹ וְלֹא אֶת הַחֹדֶר שֶׁלִּפְנֵים מִמֶּנּוּ וְלֹא
אֶת הַגֶּגֶז בְּזִמָּן שֵׁישׁ לוֹ מַעֲקָה גְבוּהָ עֲשָׂרָה טַפְחִים רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת פֶּתַח אֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ גְבוּהָ עֲשָׂרָה
טַפְחִים אֵינוֹ מְכוּר:

^ב לֹא אֶת הַבּוֹר וְלֹא אֶת הַדּוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לוֹ עִמָּקָא
וְרוּמָא וְצִרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְחֲכָמִים אוֹמְרִים
אֵינוֹ צִרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא בְּזִמָּן שֶׁאָמַר לוֹ
חוּץ מֵאֵלּוּ שֶׁאֵינוֹ צִרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ מְכָרָן לְאַחֵר רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר אֵינוֹ צִרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ וְחֲכָמִים אוֹמְרִים צִרִיד לִקַּח
לוֹ דֶּרֶךְ:

^ג הַמוֹכֵר אֶת הַבֵּית מְכַר אֶת הַדֵּלֶת אֲבָל לֹא אֶת הַמַּפְתָּח
מְכַר אֶת הַמַּכְתָּשֶׁת הַקְּבוּעָה אֲבָל לֹא אֶת הַמַּטְלִטְלֶת מְכַר
אֶת הָאֶצְטְרוֹבֵל אֲבָל לֹא אֶת הַקֶּלֶת וְלֹא אֶת הַתְּנוּרָה וְלֹא
אֶת הַכִּירִים בְּזִמָּן שֶׁאָמַר לוֹ הוּא וְכָל מֶה שֶׁבְּתוֹכוֹ הֲרִי כֵּלָן
מְכוּרִין:

^ד הַמוֹכֵר אֶת הַחֲצֵר מְכַר בָּתִּים בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעְרוֹת אֲבָל
לֹא אֶת הַמַּטְלִטְלִין בְּזִמָּן שֶׁאָמַר לוֹ הִיא וְכָל מֶה שֶׁבְּתוֹכָהּ
הֲרִי כֵּלָן מְכוּרִין בֵּין כֶּד וּבֵין כֶּד לֹא מְכַר אֶת הַמְּרֻחָץ וְלֹא
אֶת בֵּית הַבֶּד שֶׁבְּתוֹכָהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַמוֹכֵר אֶת הַחֲצֵר
לֹא מְכַר אֶלָּא אוֹיֶרָה שֶׁל חֲצֵר:

ה המוכר את בית הבד. מכר את הים ואת הממל. ואת הבתולות. אבל לא מכר את העכירין. ואל הגלגל. ואת הקורה. ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין. רבי אליעזר אומר המוכר את בית הבד מכר את הקורה:

י המוכר את המרחץ. לא מכר את הנסרים. ואת הספספלים. ואת הוילאות. בזמן שאמר לו. הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין. בין כד ובין כד לא מכר לא את המגורות של מים ולא את אוצרות של עצים:

י המוכר את העיר מכר בתים. בורות שיחין ומערות מרחצאות ושוככות. ובית הבדן ובית השלחין. אבל לא את המטלטלין. ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה. אפילו היו בה בהמה ועבדים. הרי כלן מכורין. רבן שמעון בן גמליאל אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר:

ה המוכר את השדה. מכר את האבנים שהם לצרכו. ואת הקנים שבכרם שהם לצרכו. ואת התבואה שהיא מחברת לקרקע. ואת מחיצת הקנים שהיא פחותה מבית רובע. ואת השומרה שאינה עשויה בטיט. ואת החרוב שאינו מרכב. ואת בתולת השקמה:

ט אבל לא מכר. לא את האבנים שאינם לצרכו. ולא את הקנים שבכרם שאינם לצרכו. ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע. בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה. הרי כלן מכורין. בין כד ובין כד לא מכר לא את מחיצת הקנים שהיא

בית רבֵּעִי וְלֹא אֶת הַשּׁוֹמֵרָה שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה בְּטִיט וְלֹא אֶת
הַחֲרוּב הַמֵּרָכֵב וְלֹא אֶת סֵדֵן הַשְּׁקֵמָה וְלֹא אֶת הַבּוֹר וְלֹא
אֶת הַגֶּת וְלֹא אֶת הַשּׁוֹבֵךְ בֵּין חֲרָבִין בֵּין שְׁלָמִים וְצָרִיךְ לִקַּח
לֹו דֶּרֶךְ דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ צָרִיךְ וּמוֹדָה
רַבִּי עֲקִיבָא בְּזִמְנָן שֶׁאָמַר לֹו חוּץ מֵאֵלֹו שְׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לֹו
דֶּרֶךְ מִכֶּרֶן לְאַחַר רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לֹו דֶּרֶךְ
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים צָרִיךְ לִקַּח לֹו דֶּרֶךְ בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים
בַּמּוֹכֵר אֲבָל בְּנוֹתָן מִתְּנָה נוֹתֵן אֶת כָּלָם הָאֶחָיו שֶׁחֲלָקוּ
זָכוּ בַשָּׂדֶה זָכוּ בְּכָלָם הַמַּחְזִיק בְּנִכְסֵי הָגֵר הַחֲזִיק בַּשָּׂדֶה
הַחֲזִיק בְּכָלָם הַמִּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה הַקָּדִישׁ אֶת כָּלָם רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַמִּקְדִּישׁ שָׂדֶה לֹא הַקָּדִישׁ אֲלֵא אֶת הַחֲרוּב
הַמֵּרָכֵב וְאֶת סֵדֵן הַשְּׁקֵמָה:

פרק ה

הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה מְכַר אֶת הַתֶּרֶן וְאֶת הַנֶּסֶס וְאֶת הָעוֹגִין
וְאֶת כָּל הַמְּנַהֲיָגִין אוֹתָהּ אֲבָל לֹא מְכַר לֹא אֶת
הָעֲבָדִים וְלֹא אֶת הַמַּרְצוּפִין וְלֹא אֶת הָאֲנִתִּיקִי וּבְזִמְנָן שֶׁאָמַר
לֹו הִיא וְכָל מָה שֶׁבְּתוֹכָהּ הָרִי כֵּלָן מְכוּרִין מְכַר אֶת הַקְּרוֹן
לֹא מְכַר אֶת הַפְּרָדוֹת מְכַר אֶת הַפְּרָדוֹת לֹא מְכַר אֶת הַקְּרוֹן
מְכַר אֶת הָעֶמֶד לֹא מְכַר אֶת הַבֶּקֶר מְכַר אֶת הַבֶּקֶר לֹא
מְכַר אֶת הָעֶמֶד רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַדָּמִים מוֹדִיעִין בִּיצֵד
אָמַר לֹו מְכוּר לִי צֶמֶד בְּמֵאֵתִים זוּז הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין הָעֶמֶד
בְּמֵאֵתִים זוּז וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין הַדָּמִים רְאִיָּה:

^ב המזכר את החמור. לא מכר כליו. נחום המדי אומר מכר כליו. רבי יהודה אומר פעמים מכורין ופעמים אינן מכורין. ביצד. היה חמור לפניו. וכליו עליו. ואמר לו מכור לי חמורך. זה. הרי כליו מכורין. חמורך הוא אין כליו מכורין:

^ג (המזכר את החמור. מכר את הסיח. מכר את הפרה. לא מכר את בנה. מכר אשפה. מכר זבלה. מכר בור מכר מימיו) מכר כורת מכר דבורים. מכר שובך מכר יונים. הלוקח פירות שובך מחבירו. מפריח בריכה ראשונה. פירות כורת נוטל שלשה נחילין ומסרס. חלות דבש מניח שתים חלות. זיתים לקוץ. מניח שתי גרופיות:

^ד הקונה שתי אילנות. בתוך שדה חבירו. הרי זה לא קנה קרקע. רבי מאיר אומר קנה קרקע. הגדילו לא ישפה. והעולה מן הגזע שלו. ומן השרשים של בעל הקרקע. ואם מתו אין לו קרקע. קנה שלשה קנה קרקע. הגדילו ישפה. והעולה מן הגזע ומן השרשין שלו. ואם מתו יש לו קרקע:

^ה המזכר את הראש בבהמה גסה לא מכר את הרגלים. מכר את הרגלים לא מכר את הראש. מכר את הקנה. לא מכר את הפבד. מכר את הפבד לא מכר את הקנה. אבל בדקה. מכר את הראש מכר את הרגלים. מכר את הרגלים. לא מכר את הראש. מכר את הקנה. מכר את הפבד. מכר את הפבד. לא מכר את הקנה:

י ארבע מדות במוכרין. מכר לו חטים יפות ונמצאו רעות. הלוקח יכול לחזור בו. רעות ונמצאו יפות. המוכר יכול לחזור בו. רעות ונמצאו רעות. יפות ונמצאו יפות. אין אחד מהם יכול לחזור בו. שחמתית ונמצאת לבנה. לבנה ונמצאת שחמתית. עצים של זית ונמצאו של שקמה. של שקמה ונמצאו של זית. זין ונמצאת חמץ. חמץ ונמצא זין. שניהם יכולין לחזור בהן:

י המוכר פירות לחבירו. משך ולא מדד קנה. מדד ולא משך. לא קנה. אם היה פקח. שוכר את מקומן. הלוקח פשתן מחבירו. הרי זה לא קנה. עד שיטלטלנו ממקום למקום. ואם היה במחבר לקרקע. ותלש כל שהוא קנה:

ח המוכר זין ושמן לחבירו. והוקרו או שהוזלו. אם עד שלא נתמלאת המדה. למוכר. משנתמלאת המדה ללוקח. ואם היה סרסור ביניהן. נשברה החבית נשברה לסרסור. וחייב להטיף לו שלש טפין. הרבינה ומיצה הרי הוא של מוכר. והחנוני אינו חייב להטיף שלש טפין. רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה פטור:

ט השולח את בנו אצל חנוני (ופנדין בידו.) ומדד לו באיסר שמן. ונתן לו את האיסר. שבר את הצלוחית ואבד את האיסר. חנוני חייב. רבי יהודה פוטר שעל מנת כן שלחו. ומזדים חכמים לרבי יהודה. בזמן שהצלוחית ביד התינוק. ומדד החנוני לתוכה. חנוני פטור:

ה' הסיטון מקנח מדותיו אחת לשלשים יום. ובעל הבית אחת לשנים עשר חדש. רבן שמעון בן גמליאל אומר חלוף הדברים. החנוני מקנח מדותיו פעמים בשבת. וממחה משקלוֹתיו פעם אחת בשבת ומקנח מאזנים על כל משקל ומשקל:

י"א אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בלח. אבל ביבש אינו צריך. וחיוב להכריע לו טפח. היה שוקל לו עין בעין. נותן לו גירומיו אחד לעשרה בלח ואחד מעשרים ביבש. מקום שנהגו למוד בדקה. לא ימוד בגסה. בגסה לא ימוד בדקה. למחוק לא יגדוש. לגדוש לא ימחוק:

פרק ו

המוכר פירות לחבירו. ולא צמחו. ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותו. רבן שמעון בן גמליאל אומר זרעוני גנה שאינן נאכלים חייב באחריותו:

ב' המוכר פירות לחבירו. הרי זה מקבל עליו רובע טנפת לסאה. תאנים מקבל עליו עשר מתלעות למאה. מרתף של יין. מקבל עליו עשר קוססות למאה. קנקנים בשרון. מקבל עליו עשר פוסטיאות למאה:

ג' המוכר יין לחבירו והחמיץ. אינו חייב באחריותו. ואם ידוע שיינו מחמיץ. הרי זה מקח טעות. ואם אמר לו יין מבשם אני מוכר לך. חייב להעמיד לו עד העצרת. וישן. משל אשתקד. ומיושן. משל שלש שנים:

י המוזכר מקום לחבירו (לבנות לו בית) וכן המקביל מחבירו לבנות לו בית התנות לבנו ובית אלמנות לבתו בונה ארבע אמות על שש דברי רבי עקיבא רבי ישמעאל אומר רפת בקר היא זו הרוצה לעשות רפת בקר בונה ארבע אמות על שש בית קטן שש על שמונה גדול שמונה על עשר טרקלין עשר על עשר רומו כחצי ארבו וכחצי רחבו ראיה לדבר היכל וכותליו רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל כבנין ההיכל:

ה מי שיש לו בור לפניו מביתו של חבירו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסים ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאים ואינו מכניס בהמתו ומשקה מבורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ זה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת:

י מי שיש לו גנה לפניו מגנתו של חבירו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסים ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאים ואינו מכניס לתוכה תגריין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת והחיצון זורע את הדרך נתנו לו דרך מן הצד מדעת שניהן נכנס בשעה שהוא רוצה ויוצא בשעה שהוא רוצה ומכניס לתוכה תגריין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת וזה וזה אינם רשאים לזרעה:

י מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלל לא הגיעו דרך היחיד ארבע אמות דרך הרבים שש עשרה אמה דרך המלך אין לה

שיעור. דרך הקבר אין לה שיעור. המעמד דיני צפורי אמרו.
בית ארבעה קבין:

המוזכר מקום לחבירו לעשות לו קבר. וכן המקבל מחברו
לעשות לו קבר. עושה תוכה של מערה ארבע אמות על
שש. ופותח לתוכה שמונה כוכין. שלשה מכאן ושלשה מכאן
ושנים כנגדן. והכוכין ארכן ארבע אמות. ורומן שבעה ורחבן
ששה. רבי שמעון אומר עושה תוכה של מערה שש אמות
על שמונה. ופותח לתוכה שלשה עשר כו. ארבעה מכאן
וארבעה מכאן. ושלשה כנגדן. ואחד מימין הפתח ואחד
מן השמאל. ועושה חצר על פי המערה שש על שש. כמלא
המטה (וקובריה) ופותח לתוכה שתי מערות. אחת מכאן
ואחת מכאן. רבי שמעון אומר ארבע לארבע רוחותיה. רבן
שמעון בן גמליאל אומר הכל לפי הסלע:

פרק ז

האומר לחבירו בית כור עפר אני מוזכר לך. היו שם נקעים
עמוקים עשרה טפחים. או סלעים גבוהים עשרה
טפחים. אינן נמדדין עמה. פחות מכאן נמדדין עמה. ואם
אמר לו בבית כור עפר. אפילו היו שם נקעים עמוקים יותר
מעשרה טפחים. או סלעים גבוהים יותר מעשרה טפחים.
הרי אלו נמדדין עמה:

בית כור עפר אני מוזכר לך מדה בחבל. פחת כל שהוא
ינכה. הותר כל שהוא יחזיר. אם אמר הן חסר הן יתר. אפילו

פחת רבע לסאה: או הותיר רבע לסאה הגיעו: יותר מכאן
 יעשה חשבון: מה הוא מחזיר לו: מעות: ואם רצה מחזיר
 לו קרקע: ולמה אמרו מחזיר לו מעות: ליפות כחו של מוכר:
 שאם שייר בשדה בית תשעה קבין ובגנה בית חצי קב: וכדברי
 רבי עקיבא בית רבע: מחזיר לו את הקרקע: ולא את הרבע
 בלבד הוא מחזיר לו: אלא את כל המותר:

^ג מדה בחבל אני מוכר לך: הן חסר והן יתר: בטל הן חסר
 הן יתר: את מדה בחבל: הן חסר הן יתר: מדה בחבל: בטל
 מדה בחבל: את הן חסר הן יתר: דברי בן ננס: בסימניו ובמצריו:
 פחות משתות הגיעו: עד שתות ינכה:

^ד האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך: משמנין ביניהן
 ונוטל חצי שדהו: חצייה בדרום אני מוכר לך: משמנין ביניהן
 ונוטל חצייה בדרום: והוא מקבל עליו מקום הגדר: וחריץ
 ובן חריץ: וכמה הוא חריץ: ששה טפחים: ובן חריץ שלשה:

פרק ח

יֵשׁ נוֹחֵלִין וּמִנְחִילִין. וְיֵשׁ נוֹחֵלִין וְלֹא מִנְחִילִין. מִנְחִילִין וְלֹא נוֹחֵלִין. לֹא נוֹחֵלִין וְלֹא מִנְחִילִין. וְאֵלּוּ נוֹחֵלִין וּמִנְחִילִין. הָאֵב אֶת הַבָּנִים. וְהַבָּנִים אֶת הָאֵב. וְהָאֵחִין מִן הָאֵב נוֹחֵלִין וּמִנְחִילִין. הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ. וְהָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. וּבְנֵי אֲחִיּוֹת נוֹחֵלִין וְלֹא מִנְחִילִין. הָאִשָּׁה אֶת בְּנֵיהָ. וְהָאִשָּׁה אֶת בְּעָלָהּ וְאֲחֵי הָאֵם מִנְחִילִין וְלֹא נוֹחֵלִין. וְהָאֵחִין מִן הָאֵם לֹא נוֹחֵלִין וְלֹא מִנְחִילִין:

^ב סֵדֶר נִחְלוֹת כִּדּוּם הוּא. אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ. וְהַעֲבִירָתָם אֶת נִחְלָתוֹ לְבֵיתוֹ. בֶּן קוֹדֶם לְבֵית. וְכָל יוֹצְאֵי יֶרֶכוֹ שֶׁל בֶּן קוֹדֶם לְבֵית. בֵּית קוֹדֶם לְאֲחִין. וְכָל יוֹצְאֵי יֶרֶכָה שֶׁל בֵּית קוֹדֶם לְאֲחִין. אֲחִין קוֹדֶם לְאֲחֵי הָאֵב. וְכָל יוֹצְאֵי יֶרֶכָן שֶׁל אֲחִין קוֹדֶם לְאֲחֵי הָאֵב. זֶה הַכֹּל כָּל הַקּוֹדֶם בְּנִחְלָה יוֹצְאֵי יֶרֶכוֹ קוֹדֶם לְאֲחֵי הָאֵב. וְהָאֵב קוֹדֶם לְכָל יוֹצְאֵי יֶרֶכוֹ:

^ג בָּנוֹת צֶלֶפְחָד נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים בְּנִחְלָה. חֶלֶק אֲבִיהֶן שֶׁהָיָה מִיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. וְחֶלֶקוֹ עִם אֲחִיו בְּנִכְסֵי חֶפֶר וְשֶׁהָיָה בְּכוֹר נוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים:

^ד אֶחָד הֵבֶן וְאֶחָד הֵבֵת בְּנִחְלָה. אֵלּא שֶׁהֵבֶן נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הָאֵב. וְאֵינּוּ נוֹטֵל שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הָאֵם. וְהַבָּנוֹת גְּזוּנוֹת מִנְכָּסֵי הָאֵב. וְאֵינָן גְּזוּנוֹת מִנְכָּסֵי הָאֵם:

ה האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני
 בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב
 בתורה המחלק נכסיו לבניו על פיו רבה לאחד ומיעט לאחד
 והשוה להן את הבכור דבריו קימין ואם אמר משום ירושה
 לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום
 מתנה דבריו קימין האומר איש פלוני יירשני במקום שיש
 בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה
 על מה שכתוב בתורה רבי יוחנן בן ברוקא אומר אם אמר
 על מי שהוא ראוי לירושה דבריו קימין ועל מי שאין ראוי
 לירושה אין דבריו קימין הכותב את נכסיו לאחרים והניח
 את בניו מה שעשה עשוי (אבל) אין רוח חכמים נוחה הימנו
 רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין בשורה
 זכור לטוב:

ה האומר זה בני נאמן זה אחי אינו נאמן ונטל עמו בחלקו
 מת יחזרו נכסים למקומן נפלו לו נכסים במקום אחר יירשו
 אחיו עמו מי שמת ונמצאת דיתיקי קשורה על ירכו הרי
 זה אינה כלום זכה בה לאחד בין מן היורשין בין שאינן
 מן היורשין דבריו קימין:

ה הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה
 דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אינו צריך הכותב נכסיו
 לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין
 לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכר
 האב מכורין עד שימות מכר הבן אין ללוקח בהן כלום

עד שימות האב. האב תולש ומאכיל לכל מי שירצה. ומה שהניח תלוש הרי הוא של יורשין. הניח בנים גדולים וקטנים. אין הגדולים מתפרנסים על הקטנים. ולא הקטנים גזונים על הגדולים. אלא חולקין בשוה. נשאו הגדולים ישאו הקטנים. ואם אמרו קטנים הרי אנו נושאים בדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן. אלא מה שנתן להם אביהן נתן:

הניח בנות גדולות וקטנות. אין הגדולות מתפרנסות על הקטנות. ולא הקטנות גזונות על הגדולות. אלא חולקות בשוה. נשאו גדולות ישאו קטנות. ואם אמרו קטנות הרי אנו נושאות בדרך שנשאתם אתם. אין שומעין להן. זה חמר בבנות מבבנים. שהבנות גזונות על הבנים. ואין גזונות על הבנות:

פרק ט

מי שמת. והניח בנים ובנות. בזמן שהנכסים מרבין. הבנים יירשו. והבנות יזונו. נכסים מועטין. הבנות יזונו. והבנים ישאלו על הפתחים. אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי. אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון:

הניח בנים ובנות וטומטום. בזמן שהנכסים מרבין. הזכרים דוחין אותו. ואל נקבות. נכסים מועטין. הנקבות דוחות אותו. אצל זכרים. האומר אם תלד אשתי זכר. יטול מנה. ילדה זכר נוטל מנה. אם נקבה מאתים. ילדה נקבה. נוטלת מאתים. אם זכר מנה. ואם נקבה מאתים. וילדה זכר ונקבה. הזכר

נוטל מנה. והנקבה נוטלת מאתים. ילדה טומטום אינו נוטל.
אם אמר כל מה שתלד אשתי יטול. הרי זה יטול. ואם אין
שם יורש אלא הוא. יורש את הכל:

^א הניח בנים גדולים וקטנים. השביחו גדולים את הנכסים.
השביחו לאמצע. אם אמרו ראו מה שהניח לנו אבא. הרי
אנו עושין ואוכלין. השביחו לעצמן. וכן האשה שהשביחה
את הנכסים. השביחה לאמצע. אם אמרה ראו מה שהניח
לי בעלי. הרי אני עושה ואוכלת. השביחה לעצמה:

^ב האחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות. נפל לאמצע.
חלה ונתרפא. נתרפא משל עצמו. האחין שעשו מקצתן
ששבינות בחיי האב. חזרה ששבינות חזרה לאמצע. שהששבינות
נגבית בבית דין. אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן. אינן
נגבין בבית דין. מפני שהן גמילות חסדים:

^ג השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה. ואכל
שם סעודת חתן. אפילו בדינר אינן נגבין. לא אכל שם סעודת
חתן. הרי אלו נגבין. שלח סבלונות מרבים. כדי שיחזרו עמה
לבית בעלה. הרי אלו נגבין. סבלונות מועטין. כדי שתשתמש
בהן בבית אביה אינן נגבין:

^ד שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים. ושיר קרקע כל שהוא.
מתנתו קימת. לא שיר קרקע כל שהוא אין מתנתו קימת.
לא כתב בה שכיב מרע. הוא אומר שכיב מרע היה. והן

אומרין בריא היה צריך להביא ראיה שהיה שכיב מרע.
דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה:

^י המחלק נכסיו על פיו. רבי אליעזר אומר אחד בריא ואחד מסכן. נכסים שיש להן אחריות. נקנין בכסף ובשטר ובחזקה. ושאינן להן אחריות. אין נקנין אלא במשיכה. אמרו לו מעשה באמן של בני רוכל. שהיתה חולה. ואמרה תנו כבינתי לבתי. והיא בשנים עשר מנה. ומתה וקימו את דבריה. אמר להן בני רוכל תקברם אמן. וחכמים אומרים בשבת דבריו קימין. מפני שאינו יכול לכתוב. אבל לא בחול. רבי יהושע אומר בשבת אמרו. קל וחמר בחול. פיוצא בו זכין לקטן ואין זכין לגדול. רבי יהושע אומר לקטן אמרו. קל וחמר לגדול:

^ח נפל הבית עליו ועל אביו. או עליו ועל מורישיו. והיתה עליו כתובת אשה. ובעלי חוב. יורשי האב אומרים הבן מת ראשון. ואחר כך מת האב. ובעלי החוב אומרים האב מת ראשון. ואחר כך מת הבן. בית שמאי אומרים יחלוקו. ובית הלל אומרים נכסין בחזקתן:

^ט נפל הבית עליו ועל אשתו. יורשי הבעל אומרים. האשה מתה ראשונה. ואחר כך מת הבעל. יורשי האשה אומרים. הבעל מת ראשון. ואחר כך מתה האשה. בית שמאי אומרים יחלוקו. ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן. כתובה בחזקת יורשי הבעל. נכסים הנכנסים והיוצאים עמה. בחזקת יורשי האב:

נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אִמּוֹ אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִין שֶׁיַּחֲלֹקוּ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא מוֹדָה אֲנִי בְּזֶה. שֶׁהַנֶּכְסִים בְּחִזְקָתָן. אָמַר לוֹ בֶּן עֲזַאי עַל הַחֲלֻקִּין אָנוּ מַצֵּטְעִים. אֲלָא שְׁבֹאתָ לְחֲלֹק עָלֵינוּ אֶת הַשּׁוּיָן:

פרק י

גִּט פָּשׁוּט עֲדִיו מֵתוֹכוֹ. וּמִקְשָׁר עֲדִיו מֵאַחֲזָרָיו. פָּשׁוּט שֶׁכָּתְבוּ עֲדִיו מֵאַחֲזָרָיו. וּמִקְשָׁר שֶׁכָּתְבוּ עֲדִיו מֵתוֹכוֹ. שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִקְשָׁר שֶׁכָּתְבוּ עֲדִיו מֵתוֹכוֹ כָּשֵׁר. מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ פָּשׁוּט. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל בְּמִנְהַג הַמִּדְיָנָה:

גִּט פָּשׁוּט עֲדִיו בְּשָׁנִים. וּמִקְשָׁר בְּשִׁלְשָׁה. פָּשׁוּט שֶׁכָּתוּב בוֹ עַד אֶחָד. וּמִקְשָׁר שֶׁכָּתוּב בוֹ שְׁנֵי עֲדִים. שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. כָּתוּב בוֹ זוּזִין מֵאָה. דְּאֵינוֹן סִלְעִין עֶשְׂרִין. אֵין לוֹ אֲלָא עֶשְׂרִין. זוּזִין מֵאָה דְּאֵינוֹן תִּלְתִּין סִלְעִין אֵין לוֹ אֲלָא מְנָה. כֶּסֶף זוּזִין דְּאֵינוֹן. וְנִמְחָק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתֵּים. כֶּסֶף סִלְעִין דְּאֵינוֹן. וְנִמְחָק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתֵּים. דְּרַבּוֹנוֹת דְּאֵינוֹן. וְנִמְחָק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתֵּים. כָּתוּב בוֹ מִלְמַעְלָה מְנָה וּמִלְמַטָּה מֵאֲתִים. מִלְמַעְלָה מֵאֲתִים וּמִלְמַטָּה מְנָה. הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הַתַּחְתּוֹן. אִם בֶּן לְמָה כּוֹתְבִין אֶת הָעֲלִיּוֹן. שְׂאֵם תִּמְחָק אוֹת אַחַת מִן הַתַּחְתּוֹן. וְלִמַּד מִן הָעֲלִיּוֹן:

כּוֹתְבִין גִּט לְאִישׁ אֶף עַל פִּי שְׂאִין אֶשְׁתּוֹ עִמּוֹ. וְשׁוֹבֵר לְאִשָּׁה. אֶף עַל פִּי שְׂאִין בַּעֲלָה עִמָּה. וּבִלְבָּד שְׂיָהָא מִכִּירָן. וְהַבֶּעַל

נותן שְׂכָר־כּוֹתֵבִין שְׁטֵר לְלוֹה אֶף עַל פִּי שְׂאִין מְלוֹה עִמּוֹ.
וְאִין כּוֹתֵבִין לְמְלוֹה עַד שְׂיֵהָא לּוֹה עִמּוֹ וְהַלּוֹה נּוֹתֵן שְׂכָר־
כּוֹתֵבִין שְׁטֵר לְמוֹכֵר אֶף עַל פִּי שְׂאִין לוֹקַח עִמּוֹ וְאִין כּוֹתֵבִין
לְלוֹקַח עַד שְׂיֵהָא מוֹכֵר עִמּוֹ וְהַלּוֹקַח נּוֹתֵן שְׂכָר־

^ד אִין כּוֹתֵבִין שְׁטֵרִי אִירוֹסִין וְנִשְׁוֹאִין אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנִיָּהֶם.
וְהִתְתֵּן נּוֹתֵן שְׂכָר־אִין כּוֹתֵבִין שְׁטֵרִי אֲרִיסוֹת וְקִבְלָנוֹת אֶלָּא
מִדַּעַת שְׁנִיָּהֶם וְהַמְקַבֵּל נּוֹתֵן שְׂכָר־אִין כּוֹתֵבִין שְׁטֵרִי בִירוּרִין.
וְכָל מַעֲשֵׂה בֵית דִּין אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנִיָּהֶם וְשְׁנִיָּהֶם נּוֹתְנִין שְׂכָר־
רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לְשְׁנִיָּהֶם כּוֹתֵבִין שְׁנִיָּם לָזֶה
לְעֶצְמוֹ וְלָזֶה לְעֶצְמוֹ:

^ה מִי שִׁפְרַע מְקַצֵּת חוּבוֹ וְהַשְׁלִישׁ אֶת שְׁטֵרוֹ וְאָמַר לוֹ אִם
לֹא נָתַתִּי לָךְ מִכָּאן וְעַד יוֹם פְּלוֹנִי תֵּן לוֹ שְׁטֵרוֹ הִגִּיעַ זְמַן וְלֹא
נָתַן רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יִתֵּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא יִתֵּן:

^ו מִי שֶׁנִּמְחַק שְׁטֵר חוּבוֹ מִעֲמִיד עָלָיו יְעִידִים וּבֹא לִפְנֵי בֵית
דִּין וְעוֹשִׂין לוֹ קִיּוֹם אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי נִמְחַק שְׁטֵרוֹ בְּיוֹם
פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עַד יוֹם מִי שִׁפְרַע מְקַצֵּת חוּבוֹ רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר יַחְלִיף רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יִכְתּוּב שׁוֹבֵר אָמַר רַבִּי יְהוּדָה
נִמְצָא זֶה צָרִיד לְהִיּוֹת שׁוֹמֵר שׁוֹבֵרוֹ מִן הָעֶכְבְּרִים אָמַר לוֹ
רַבִּי יוֹסִי כֹּךְ יָפָה לוֹ וְלֹא יוֹרֵעַ כְּחוֹ שֶׁל זֶה:

^ז שְׁנֵי אַחִין אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׂיר וְהִנִּיחַ לָהֶן אָבִיהֶן מִרְחָץ
וּבֵית הַבַּד עָשְׂאוֹן לְשְׂכָר־הַשְׂכָּר לְאַמְצָע עָשְׂאוֹן לְעֶצְמוֹ הָרִי
הָעָשִׂיר אוֹמֵר לְעָנִי קַח לָךְ עֲבָדִים וְיִרְחְצוּ בְּמִרְחָץ קַח לָךְ

זתים. ובא ועשם בבית הבד. שנים שהיו בעיר אחת. שם
אחד יוסף בן שמעון. ושם אחר יוסף בן שמעון. אין יכולין
להוציא שטר חוב זה על זה. ולא אחר יכול להוציא עליהם
שטר חוב. נמצא לאחד בין שטרותיו. שטר של יוסף בן
שמעון פרוע. שטרות שניהם פרועין. כיצד יעשו. ישלשו.
ואם היו משלשים יכתבו סימן. ואם היו מסמנין יכתבו כהן.
האומר לבנו שטר בין שטרותי פרוע. ואיני יודע איזהו. שטרות
כלן פרועין. נמצא לאחד שם שנים. הגדול פרוע והקטן אינו
פרוע. המלוה את חבירו על ידי ערב. לא יפרע מן הערב.
ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה. יפרע מן הערב.
רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה. בין כך
ובין כך. לא יפרע מן הערב. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל
אומר הערב לאשה בכתובתה. והיה בעלה מגרשה ידירנה
הנאה. שמה יעשה קנוניא על נכסים של זה. ויחזיר את
אשתו:

ח המלוה את חבירו בשטר. גובה מנכסים משעבדים. על
ידי עדים גובה מנכסים בני חורין. הוציא עליו כתב ידו. שהוא
חייב לו. גובה מנכסים בני חורין. ערב הוציא לאחר חתום
שטרות. גובה מנכסים בני חורין. מעשה (בא) לפני רבי ישמעאל
ואמר גובה מנכסים בני חורין. אמר לו בן ננס אינו גובה
לא מנכסין משעבדין. ולא מנכסים בני חורין. אמר לו למה.
אמר לו הרי החונק את אחד בשוק ומצאו חבירו. ואמר
לו הנח לו. ואני נותן לך. פטור. שלא על אמונתו הללוהו.

וְאִיזְהוּ עָרַב שֶׁהוּא חֵיב הַלְלוֹהוּ וְאֲנִי נֹתֵן לָךְ חֵיב שֶׁכֵּן עַל
אֲמוֹנָתוֹ הַלְלוֹהוּ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הַרוּצָה שִׁיחִכִּים יַעֲסֹק
בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת שֶׁאֵין לָךְ מְקֻצֶּעַ בְּתוֹרָה גָּדוֹל מֶהֵן שֶׁהֵן כְּמַעֲיָן
הַנוֹבֵעַ וְהַרוּצָה שִׁיַּעֲסֹק בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת יִשְׁמַשׁ אֶת שְׂמֵעוֹן
בֶּן נָנָס: סליק

סנהדרין

פרק א

דיני ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה נזק וחצי
נזק. תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה.
האונס והמפתה והמוציא שם רע בשלשה דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה משום
שיש בו דיני נפשות:

^ב מכות בשלשה משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה.
עבור החדש בשלשה. עבור השנה בשלשה. דברי רבי מאיר.
רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה מתחילין. ובחמשה
נושאים ונותנים וגומרין בשבעה. ואם גמרו בשלשה מעברת:

^ג סמיכת זקנים ועריפת עגלה בשלשה. דברי רבי שמעון.
ורבי יהודה אומר בחמישה. החליצה והמאונס בשלשה.
נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין בשלשה. ההקדשות
בשלשה. הערכין המטלטלין בשלשה. רבי יהודה אומר אחד
מהן כהן. והקרקעות תשעה וכהן. ואדם פיוצא בהן:

^ד דיני נפשות בעשרים ושלשה. הרובע והנרבע בעשרים
ושלשה. שנאמר והרגת את האשה ואת הבהמה. ואומר
ואת הבהמה תהרוגו. שור הנסקל בעשרים ושלשה. שנאמר
השור יסקל וגם בעליו יומת. כמיתת בעלים כך מיתת השור.
הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש מיתתן בעשרים

ושלשה. רבי אליעזר אומר כל הקודם להרגן זכה. רבי עקיבא
אומר מיתתן בעשרים ושלשה:

ה אין דנין לא את השבט ולא את נביא השקר. ולא את כהן
גדול. אלא בבית דין של שבעים ואחד. ואין מוציאין למלחמת
הרשות. אלא על פי בית דין של שבעים ואחד. אין מסיפין
על העיר ועל העזרות. אלא על פי בית דין של שבעים ואחד.
אין עושין סנהדריות לשבטים. אלא על פי בית דין של שבעים
ואחד. אין עושין עיר הנדחת. אלא בבית דין של שבעים
ואחד. ואין עושין עיר הנדחת בספר. ולא שלש עיר הנדחת.
אבל עושין אחת או שתיים:

י סנהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד. וקטנה של עשרים
ושלשה. ומנין לגדולה שהיא של שבעים ואחד. שנאמר
אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. ומשה על גביהן. הרי
שבעים ואחד. רבי יהודה אומר שבעים. ומנין לקטנה שהיא
של עשרים ושלשה. שנאמר ושפטו העדה. והצילו העדה.
עדה שופטת. ועדה מצלת. הרי כאן עשרים. ומנין לעדה
שהיא עשרה. שנאמר עד מתי לעדה הרעה הזאת. יצאו
יהושע וכלב. ומנין להביא עוד שלשה. ממשמע שנאמר
לא תהיה אחרי רבים לרעות. שומע אני שאהיה עמהם לטובה.
אם כן למה נאמר אחרי רבים להטות. לא בהטייתך לטובה.
הטייתך לרעה. הטייתך לטובה על פי אחד. הטייתך לרעה
על פי שנים. ואין בית דין שקול. מסיפין עליהן עוד אחד.
הרי כאן עשרים ושלשה. וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין

מאָה וְעֶשְׂרִים רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר מֵאֲתִים וּשְׁלֹשִׁים כְּנֶגֶד שְׂרִי
עֲשָׂרוֹת:

פרק ב

כִּהֵן גָּדוֹל דָּן וְדָנִין אוֹתוֹ מַעִיד וּמַעֲיִדִין אוֹתוֹ חוֹלֵץ וְחוֹלְצִין
לְאִשְׁתּוֹ וּמִיָּבָמִין אֶת אִשְׁתּוֹ אָבֵל הוּא אֵינוֹ מִיָּבָם מִפְּנֵי
שֶׁהוּא אָסוּר בְּאַלְמָנָה מֵת לוֹ מֵת אֵינוֹ יוֹצֵא אַחֵר הַמָּטָה
אֶלָּא הֵן נִכְסִין וְהוּא נִגְלָה הֵן נִגְלִין וְהוּא נִכְסָה וְיוֹצֵא עִמָּהֶן
עַד פֶּתַח הָעִיר דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵינוֹ יוֹצֵא
מִן הַמִּקְדָּשׁ שְׁנֶאֱמַר וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וּכְשֶׁהוּא מְנַחֵם
אֲחֵרִים דֶּרֶךְ כָּל הָעָם עוֹבְרִין זֶה אַחֵר זֶה וְהַמְמוּנָה מִמַּעַעוֹ
בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם וּכְשֶׁהוּא מְתַנַּחֵם מֵאַחֲרִים כָּל הָעָם אוֹמְרִים
לוֹ אָנוּ כִּפְרַתְךָ וְהוּא אוֹמֵר לָהֶן תִּתְבָּרְכוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּכְשֶׁמְבָרִין
אוֹתוֹ כָּל הָעָם מְסַבִּין עַל הָאָרֶץ וְהוּא מְסַב עַל הַסִּפְסָל:

^ב הַמֶּלֶךְ לֹא דָן וְלֹא דָנִין אוֹתוֹ לֹא מַעִיד וְלֹא מַעֲיִדִין אוֹתוֹ
לֹא חוֹלֵץ וְלֹא חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ לֹא מִיָּבָם וְלֹא מִיָּבָמִין לְאִשְׁתּוֹ
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם רָצָה לְחַלּוֹץ אוֹ לִיָּבָם זְכוּר לְטוֹב אָמְרוּ
לוֹ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ וְאֵין נוֹשְׂאִין אֶלְמָנָתוֹ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
נוֹשֵׂא הַמֶּלֶךְ אֶלְמָנָתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ שֶׁכֵּן מְצִינוּ בְּדוֹד שְׁנֹשֵׂא אֶלְמָנָתוֹ
שֶׁל שְׂאוּל שְׁנֶאֱמַר וְאַתָּנָה לָךְ אֶת בֵּית אֲדוֹנֶיךָ וְאֶת נָשֵׁי אֲדוֹנֶיךָ
בְּחִיקָךְ:

^א מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו רבי יהודה אומר
אם רוצה לצאת אחר המטה יוצא שכן מצינו בדוד שיצא
אחר מטתו של אבגר שנאמר והמלך דוד הולך אחרי המטה
אמרו לו לא היה הדבר אלא לפי שאת העם וכשמברין
אותו כל העם מסבין על הארץ והוא מסב על הדרך:

^ד ומוציא למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד
ופורץ לעשות לו דרך ואין ממחין בידו דרך המלך אין לה
שיעור וכל העם בוזזין ונותנין לפניו והוא נוטל חלק בראש
לא ירבה לו נשים אלא שמונה עשרה רבי יהודה אומר
מרבה הוא לו ובלבד שלא יהו מסירות את לבו רבי שמעון
אומר אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זה לא ישאנה אם
כן למה נאמר לא ירבה לו נשים אפילו כאביגיל לא ירבה
לו סוסים אלא כדי מרכבתו וכסף וזהב לא ירבה לו מאד
אלא כדי לתן אספניא וכותב לו ספר תורה לשמו יוצא
למלחמה מוציאה עמו נכנס מכניסה עמו יושב בדין היא
עמו מסב היא כנגדו שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי
חיו:

^ה אין רוכבין על סוסו ואין יושבים על כסאו ואין משתמשין
בשרביטו ואין רואין אותו כשהוא מסתפר ולא כשהוא
ערום ולא בבית המרחץ שנאמר שום תשים עליך מלך
שתהא אימתו עליך:

פרק ג

דִּינֵי מְמוֹנוֹת בְּשִׁלְשָׁה זֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד וּשְׁנֵיהֶן בּוֹרְרִין לָהֶם עוֹד אֶחָד דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמִים אוֹמְרִים שְׁנֵי דִּינֵין בּוֹרְרִין לָהֶם עוֹד אֶחָד זֶה פּוֹסֵל דִּינּוֹ שֶׁל זֶה וְזֶה פּוֹסֵל דִּינּוֹ שֶׁל זֶה דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵימָתִי בְּזִמָּן שֶׁמִּבִּיא עָלֶיהֶן רֵאָיָה שֶׁהֵן קְרוֹבִין אוֹ פְּסוּלִין אֲבָל אִם הָיוּ כְּשֵׁרִין אוֹ מִמְּחִין אֵינוֹ יָכוֹל לְפֻסְלָן זֶה פּוֹסֵל עֲדִיו שֶׁל זֶה וְזֶה פּוֹסֵל עֲדִיו שֶׁל זֶה דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵימָתִי בְּזִמָּן שֶׁמִּבִּיא עָלֶיהֶן רֵאָיָה שֶׁהֵן קְרוֹבִין אוֹ פְּסוּלִין אֲבָל אִם הָיוּ כְּשֵׁרִים אֵינוֹ יָכוֹל לְפֻסְלָן:

^א אָמַר לוֹ נֶאֱמַן עָלֵי אַבָּא נֶאֱמַן עָלֵי אֲבִידָּה נֶאֱמַנִין עָלֵי שְׁלֹשָׁה רוּעֵי בִקְרָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר יָכוֹל לְחַזּוֹר בּוֹ וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ יָכוֹל לְחַזּוֹר בּוֹ הִיא חַיִּב לְחַבְרוֹ שְׁבוּעָה וְאָמַר לוֹ דּוֹר לִי בְּחַיִּי רֹאשֶׁךְ רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר יָכוֹל לְחַזּוֹר בּוֹ וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ יָכוֹל לְחַזּוֹר בּוֹ:

^ג וְאֵלוֹ הֵן הַפְּסוּלִין הַמְּשַׁחֵק בְּקוֹבֵי־אֶזְרָא וְהַמְּלִיזָה בְּרַבִּית וּמִפְּרִיחֵי יוֹנִים וְסוֹחְרֵי שְׁבִיעִית אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּתְחֵלָה הָיוּ קוֹרִין אוֹתָן אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית מִשְׁרָבוֹ הָאֲנָסִין חֲזָרוּ לְקָרוֹתָן סוֹחְרֵי שְׁבִיעִית אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזִמָּן שָׁאִין לָהֶן אוֹמְנוֹת אֲלָא הוּא אֲבָל יֵשׁ לָהֶן אוֹמְנוֹת שֶׁלֹּא הוּא כְּשֵׁרִין:

^ד וְאֵלֶּה הַקְּרוֹבִים (אֲבִיו) וְאֶחָיו וְאֶחִי אֲבִיו וְאֶחִי אִמּוֹ וּבִעַל אַחֲתוֹ וּבִעַל אַחֲוַת אֲבִיו וּבִעַל אַחֲוַת אִמּוֹ וּבִעַל אִמּוֹ וְחֻמִּיו:

וגיסוֹ. הֵן וּבְנֵיהֶן וַחֲתָנֵיהֶן. וַחֲזָרְגוּ לְבִדּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי זֶה מִשְׁנַת
 רַבִּי עֲקִיבָא. אָבֵל מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה. דּוֹדוֹ וּבֶן דּוֹדוֹ. וְכָל הָרְאוּי
 לִירְשׁוֹ. וְכָל הַקְּרוֹב לוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. הִיא קְרוֹב וְנִתְרַחַק (הָרִי
 זֶה) כָּשֶׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֶפִּילוּ מֵתָה בְּתוֹ. וַיֵּשׁ לוֹ בָּנִים
 מִמֶּנָּה. הָרִי זֶה קְרוֹב:

הַ הָאוֹהֵב וְהַשּׂוֹנֵא. אוֹהֵב זֶה שֶׁשְּׁבִינּוֹ. שּׂוֹנֵא כָּל שְׁלֹא דְבָר
 עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּאִיבָה. אָמְרוּ לוֹ לֹא נִחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל
 כֵּךְ:

י כִּיצַד בּוֹדְקִים אֶת הָעֵדִים. הָיוּ מְכַנְּסִין אוֹתָן. וּמֵאִימִים עָלֵיהֶן.
 וּמוֹצִיאִין אֶת כָּל הָאָדָם לַחוּץ. וּמְשִׁירִין אֶת הַגְּדוֹל שֶׁבָּהֶן.
 וְאוֹמְרִים לוֹ אֲמור. הֵיאָךְ אֶתָּה יוֹדֵעַ שְׁזֶה חֵיב לָזֶה. אִם אָמַר.
 הוּא אָמַר לִי שְׂאֵנִי חֵיב לוֹ. אִישׁ פְּלוֹנִי אָמַר לִי. שֶׁהוּא חֵיב
 לוֹ. לֹא אָמַר כָּלוּם. עַד שִׁיאָמַר בְּפָנֵינוּ הוֹדָה לוֹ שֶׁהוּא חֵיב
 לוֹ מֵאֵתִים זוֹז. וְאַחֵר כֵּךְ מְכַנְּסִין אֶת הַשְּׁנִי. וּבּוֹדְקִין אוֹתוֹ.
 אִם נִמְצְאוּ דְבָרֵיהֶן מְכֻוֹנִין. נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִים בְּדָבָר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים
 זָכָאִי. וְאַחַד אוֹמֵר חֵיב. זָכָאִי. שְׁנַיִם אוֹמְרִים חֵיב. וְאַחַד אוֹמֵר
 זָכָאִי. חֵיב. אֶחָד אוֹמֵר זָכָאִי וְאַחַד אוֹמֵר חֵיב. וְאַפִּילוּ שְׁנַיִם
 מְזַכִּין. אוֹ מִחֲתִיבִין. וְאַחַד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ. יוֹסִיפוּ הַדִּינִין:

י גָּמְרוּ אֶת הַדָּבָר. הָיוּ מְכַנְּסִין אוֹתָן. הַגְּדוֹל שֶׁבַּדִּינִים אוֹמֵר.
 אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתָּה זָכָאִי. אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתָּה חֵיב. וּמִנֵּין לְכַשְׂיֵצָא
 אֶחָד מִן הַדִּינִים. לֹא יֹאמַר אֲנִי מְזַכֶּה וַחֲבִירִי מְחַבֵּים. אָבֵל

מה אעשה שחבירי רבו עלי. על זה נאמר (לא תלך רכיל בעמך. ואומר) הולך רכיל מגלה סוד:

ח כל זמן שמביא ראיה סותר את הדין. אמרו לו כל ראיות שיש לך הבה מכאן עד שלשים יום. הביא בתוך שלשים יום סותר. לאחר שלשים יום אינו סותר. אמר רבן שמעון בן גמליאל מה יעשה זה שלא מצא בתוך שלשים ומצא לאחר שלשים. אמרו לו הבה עדים. ואמר אין לי עדים. אמרו הבה ראיה ואמר אין לי ראיה ולאחר זמן מצא ראיה. ומצא עדים. הרי זה אינו כלום. אמר רבן שמעון בן גמליאל מה יעשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים. לא היה יודע שיש לו ראיה ומצא ראיה. (אמרו לו הבה עדים. אמר אין לי עדים. הבה ראיה ואמר אין לי ראיה.) ראה שמתחייב בדין. אמר קרבו פלוני ופלוני והעידוני. או שהוציא ראיה מתוך אפגדתו. הרי זה אינו כלום:

פרק ד

אחד דיני ממונות. ואחד דיני נפשות. בדרישה ובחקירה. שנאמר משפט אחד יהיה לכם. מה בין דיני ממונות לדיני נפשות. דיני ממונות בשלשה. ודיני נפשות בעשרים ושלשה. דיני ממונות פותחין בין לזכות בין לחובה. ודיני נפשות פותחין לזכות. ואין פותחין לחובה. דיני ממונות מטין על פי אחד. בין לזכות בין לחובה. ודיני נפשות מטין על פי אחד לזכות. ועל פי שנים לחובה. דיני ממונות מחזירין

בין לזכות בין לחובה: ודיני נפשות מחזירין לזכות: ואין מחזירין לחובה: דיני ממונות הכל מלמדין זכות וחובה: דיני נפשות הכל מלמדין זכות: ואין הכל מלמדין חובה: דיני ממונות המלמד חובה מלמד זכות: והמלמד זכות מלמד חובה: דיני נפשות המלמד חובה מלמד זכות: אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה: דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה: דיני נפשות דנין ביום וגומרין ביום: דיני ממונות גומרין בו ביום: בין לזכות בין לחובה: דיני נפשות גומרין בו ביום לזכות: וביום של אחריו לחובה: לפיכך אין דנין לא בערב שבת: ולא בערב יום טוב:

^ב דיני הטמאות והטהרות מתחילין מן הגדול: דיני נפשות מתחילין מן הצד: הכל פשרין לדון דיני ממונות: ואין הכל פשרין לדון דיני נפשות: אלא כהנים ליום וישראלים: המשיאין לכהונה:

^ג סנהדרין היתה כחצי גרן עגולה: כדי שיהו רואין זה את זה: ושני סופרי הדינין עומדין לפניו: אחד מימין ואחד משמאל: וכותבין דברי המזכין ודברי המחיבין: רבי יהודה אומר שלשה: אחד כותב דברי המזכרים: ואחד כותב דברי המחיבים: והשלישי כותב דברי המזכין ודברי המחיבין:

^ד ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניו: כל אחד ואחד מכיר את מקומו: היו צריכים לסמוך סומכין מן הראשונה: אחד מן השניה בא לו לראשונה: ואחד מן השלישית בא

לו לַשְּׁנִיָּה. וּבִזְרִין לֵהֶן עוֹד אֶחָד מִן הַקָּהָל וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ
בְּשִׁלִּישִׁית. וְלֹא הָיָה יוֹשֵׁב בַּמָּקוֹמוֹ שֶׁל רֹאשׁוֹן. אֲלֵא יוֹשֵׁב
בַּמָּקוֹם הָרְאוּי לוֹ:

ה' כִּיצַד מְאִימִין אֶל הָעֵדִים. עַל עֵדֵי נִפְשׁוֹת. הָיוּ מְכַנִּסִּין אוֹתָן
וּמְאִימִין עֲלֵיהֶם. שְׁמָא תֹאמְרוּ מֵאוֹמֵד וּמִשְׁמוּעָה. עַד מִפִּי
עַד וּמִפִּי אָדָם נֶאֱמַן שְׁמַעְנוּ. אוֹ שְׁמָא אֵי אַתֶּם יוֹדְעִין. שְׁסוֹפְנוּ
לְבַדּוֹק אֶתְכֶם בְּדַרְיִשָּׁה וּבַחֲקִירָה. הֲוֹ יוֹדְעִין שְׁלֹא כְּדִינִי מִמוֹנוֹת
דִּינֵי נִפְשׁוֹת. דִּינֵי מִמוֹנוֹת. אָדָם נוֹתֵן מָמוֹן וּמִתְכַּפֵּר לוֹ. דִּינֵי
נִפְשׁוֹת דָּמוֹ וְדָם זִרְעִיּוֹתָיו תְּלוּיִן בּוֹ. עַד סוֹף הָעוֹלָם. שֶׁכֵּן
מְצִינוּ בְּקִין שֶׁהֵרָג אֶת אֲחִיו. נֶאֱמַר בּוֹ קוֹל דְּמֵי אֲחִיךָ צוֹעֲקִים.
אֵינּוּ אוֹמֵר דָּם אֲחִיךָ. אֲלֵא דְּמֵי אֲחִיךָ. דָּמוֹ וְדָם זִרְעִיּוֹתָיו.
דָּבָר אַחֵר דְּמֵי אֲחִיךָ. שֶׁהָיָה דָּמוֹ מְשֻׁלָּךְ עַל הָעֵצִים וְעַל הָאֲבָנִים.
לְפִיכָךְ נִבְרָא אָדָם יְחִידִי. לְלַמֶּדְךָ שְׁכָל הַמֵּאֲבֵד נִפְשׁ אַחַת
מִיִּשְׂרָאֵל. מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלּוּ אֲבֵד עוֹלָם מְלֵא. וְכָל
הַמְּקִיִּים נִפְשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל. מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלּוּ קִיִּם
עוֹלָם מְלֵא. וּמִפְּנֵי שְׁלוֹם הַבְּרִיּוֹת שְׁלֹא יֹאמֵר אָדָם לַחֲבִירוֹ.
אָבָא גְּדוֹל מֵאֲבִיךָ. וְשְׁלֹא יִהְיֶה אֶפִּיקוֹרוֹסִים אוֹמְרִים. הֲרֵבָה
רְשׁוּיּוֹת בְּשָׂמִים. וְלִהְיֵד גְּדוֹלְתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׂאָדָם
טוֹבֵעַ כְּמָה מְטַבְּעוֹת בַּחוּתָם אֶחָד. וְכֵלֶן דּוֹמִין זֶה לַזֶּה. וּמִלָּךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טַבֵּעַ כָּל אָדָם בַּחוּתָמוֹ
שֶׁל אָדָם הָרֹאשׁוֹן וְאֵין אֶחָד מֵהֶן דּוֹמָה לַחֲבֵירוֹ. לְפִיכָךְ כָּל
אֶחָד וְאֶחָד חַיֵּב לוֹמֵר בְּשִׁבְלִי נִבְרָא הָעוֹלָם. וְשְׁמָא תֹאמְרוּ
מָה לָּנוּ וְלַצָּרָה הַזֹּאת. וְהֵלֵא כָּבֵר נֶאֱמַר וְהוּא עַד אוֹ רָאָה

או ידע אם לא יגיד וגומר. ושמא תאמרו מה לנו לחוב בדמו של זה. והלא כבר נאמר באבוד רשעים רנה:

פרק ה

היו בודקין אותן בשבע חקירות. באיזו שבוע. באיזו שנה. באיזה חדרש. בכמה בחדש. באיזה יום. באיזו שעה. באיזה מקום. רבי יוסי אומר באיזה יום. באיזו שעה. באיזה מקום מכירין אתם אותו. התריתם בו. העובד עבודת אלילים. את מי עבד. ובמה עבד:

^ב כל המרבה בדיקות הרי זה משבח. מעשה ובדק בן זכאי בעצקי תאנים. ומה בין חקירות לבדיקות. חקירות. אחד אומר איני יודע. עדותן בטלה. בדיקות. אחד אומר איני יודע. ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין. עדותן קימת. אחד חקירות ואחד בדיקות. בזמן שמכחישין זה את זה. עדותן בטלה:

^א אחד אומר בשנים בחדש. ואחד אומר בשלשה בחדש. עדותן קימת. שזה יודע בעבורו של חדרש. וזה אינו יודע בעבורו של חדרש. אחד אומר בשלשה. ואחד אומר בחמשה. עדותן בטלה. אחד אומר בשתי שעות. ואחד אומר בשלש שעות. עדותן קימת. אחד אומר בשלש. ואחד אומר בחמש. עדותן בטלה. רבי יהודה אומר קימת. אחד אומר בחמש. ואחד אומר בשבע. עדותן בטלה. שבחמש חמה במזרח. ובשבע חמה במערב:

י ואחר כך מכניסים את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהם מכוננין פותחין בזכות אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות או אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו ומושיבין אותו ביניהם ולא היה יורד משם כל היום כלו אם יש ממש בדבריו שומעין לו ואפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו ובלבד שיהא ממש בדבריו:

ה אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו מעבירין דינו למחר (היו) מזדוּגִין זוגות (זוגות) וממעטין במאכל ולא היו שותין יין כל היום ונושאים ונותנין בדבר כל הלילה ולמחרת משפּימין ובאין לבית דין המזכה אומר אני מזכה ומזכה אני במקומי וחמחביב אומר אני מחביב ומחביב אני במקומי המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה אם טעו בדבר שני סופרי הדינין מזכירין אותן אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו עומדים למנין שנים עשר מזכין ואחד עשר מחיבין זכאי שנים עשר מחיבין ואחד עשר מזכין ואפילו אחד עשר מזכין ואחד עשר מחיבין ואחד אומר איני יודע ואפילו עשרים ושנים מזכין או מחיבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדינין עד כמה מוסיפין שנים שנים עד שבעים ואחד שלשים וששה מזכין ושלשים וחמשה מחיבין זכאי שלשים וששה מחיבין ושלשים וחמשה מזכין דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחיבין דברי המזכין:

פרק ו

נִגְמַר הַדִּין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְסַקְלוֹ. בֵּית הַסֵּקִילָה הָיָה חוּץ
 לְבֵית דִּין. שֶׁנֶּאֱמַר הוֹצֵא אֶת הַמִּקְלָל. אֶחָד עוֹמֵד
 עַל פֶּתַח בֵּית דִּין. וְהַסּוֹדְרִין בִּידוֹ. וְאָדָם אַחֵר רוֹכֵב הַסּוֹס
 רְחוֹק מִמֶּנּוּ. כְּדִי שֶׁיֵּהָא רוֹאֶהוּ. אָמַר אֶחָד יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלַי
 זְכוּת. הֲלָה מְנִיף בַּסּוֹדְרִין. וְהַסּוֹס רָץ וּמַעֲמִידוֹ. וְאֶפִּילוֹ הוּא
 אוֹמֵר יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עַל עֲצָמֵי זְכוּת. מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. אֶפִּילוֹ אֲרַבַּע
 וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים. וּבִלְבָד שֶׁיֵּהָא מִמֶּשׁ בַּדְּבָרִיו. מֵצֵאוּ לוֹ זְכוּת
 פְּטָרוֹהוּ. וְאִם לֹא יוֹצֵא לְסַקֵּל. וְכִרְזוֹ יוֹצֵא לְפָנָיו אִישׁ פְּלוֹנִי
 בֶּן פְּלוֹנִי יוֹצֵא לְסַקֵּל. עַל שֶׁעָבַר עֲבִירָה פְּלוֹנִית. וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי
 עֵדִיו. כָּל מִי שִׁיּוֹדֵעַ לוֹ זְכוּת יָבֵא וְיִלְמַד עָלָיו:

^א הָיָה רְחוֹק מִבֵּית הַסֵּקִילָה עָשָׂר אַמּוֹת אוֹמְרִים לוֹ הַתּוֹדָה.
 שְׁכֵן דֶּרֶךְ כָּל הַמוֹמְתִין מִתּוֹדִין. שְׁכֵן הַמִּתּוֹדָה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק
 לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁכֵן מְצִינוּ בְּעֵכָן שֶׁאֵמַר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ. בְּנֵי שֵׁים
 נָא כְבוֹד לַיְי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן לוֹ תּוֹדָה. וַיַּעַן עֵכָן אֶת יְהוֹשֻׁעַ
 וַיֹּאמֶר. אֲמַנָּה אֲנֹכִי חֲטָאֲתִי לַיְי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכִזַּאת וְגוֹמֵר.
 וּמִנֵּן שֶׁכֶּפֶר לוֹ וְדוּיּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מָה עֲכָרְתָּנוּ.
 יַעֲכָרְךָ יְי בַּיּוֹם הַזֶּה. הַיּוֹם הַזֶּה אֶתָּה עֲכוּר. וְאִי אֶתָּה עֲכוּר
 לְעוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵינוּ יוֹדֵעַ לְהַתּוֹדוֹת. אוֹמְרִים לוֹ אֲמֹר תְּהֵא
 מִיתָתִי כִפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם הָיָה יוֹדֵעַ
 שֶׁהוּא מְזַמֵּם אוֹמֵר תְּהֵא מִיתָתִי כִפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי. חוּץ
 מֵעוֹן זֶה. אָמְרוּ לוֹ אִם כֵּן יֵהוּ כָּל אָדָם אוֹמְרִים כֵּךְ. כְּדִי לְנִקּוֹת
 אֶת עֲצָמוֹ:

^א הָיָה רְחוּק מִבֵּית הַסֵּקִילָה אַרְבַּע אַמּוֹת. מִפְּשִׁיטִין אוֹתוֹ
אֶת בְּגָדָיו. הָאִישׁ מִכְסִּין אוֹתוֹ מִלְּפָנָיו. וְהָאִשָּׁה מִלְּפָנֶיהָ וּמֵאַחֲרֶיהָ.
דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אִישׁ נִסְקֵל עָרוֹם. וְאֵין
הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עָרוֹמָה:

^י בֵּית הַסֵּקִילָה הָיָה גְבוּהָ שְׁתֵּי קוֹמוֹת. אֶחָד מִן הָעֵדִים דּוֹחֵפוֹ
עַל מִתְּנָיו. נֶהפֵּךְ עַל לְבֹו הוֹפְכוֹ עַל מִתְּנָיו. אִם מֵת (בָּה) יָצָא.
וְאִם לֹא הוּשַׁן נֹוטֵל אֶת הָאֶבֶן. וְנוֹתְנָה עַל לְבֹו. אִם מֵת בָּה
יָצָא. וְאִם לֹא. רְגִימָתוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר יָד הָעֵדִים תִּהְיֶה
בּוֹ בְּרָאוּשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ וְיָד כָּל הָעָם בְּאַחֲרוֹנָה. כָּל הַנִּסְקָלִין
נִתְּלִין דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ נִתְּלָה אֲלָא
הַמְּגִדֵּף. וְהָעוֹבֵד עֲבוּדַת אֱלִילִים. הָאִישׁ תּוֹלִים אוֹתוֹ פָּנָיו
כְּלָפֵי הָעָם. וְהָאִשָּׁה פָּנֶיהָ כְּלָפֵי הָעֵץ. דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים הָאִישׁ נִתְּלָה. וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְּלִית. אָמַר לָהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
וְהִלָּא שְׁמַעוֹן בֶּן שִׁטָּח תָּלָה (נָשִׁים) בְּאַשְׁקְלוֹן. אָמְרוּ לוֹ שְׁמוּנִים
נָשִׁים תָּלָה. וְאֵין דְּנִים שְׁנַיִם בְּיוֹם אֶחָד. כִּי־צַד תּוֹלִין אוֹתוֹ.
מִשְׁקַעִין אֶת הַקּוֹרָה בְּאַרְץ. וְהָעֵץ יוֹצֵא (מִמֶּנָּה). וּמִקִּיף שְׁתֵּי
יָדָיו זוֹ עַל גִּבּ זוֹ וְתוֹלָה אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַקּוֹרָה מְטָה
עַל הַכֶּתֶל וְתוֹלָה אוֹתוֹ. כְּדֶרֶךְ שֶׁהַטְּבַחִין עוֹשִׂין. וּמִתִּירִין אוֹתוֹ
מִיָּד. וְאִם לֹן עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא תַעֲשֶׂה. שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ
עַל הָעֵץ. כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בְּיוֹם הַהוּא כִּי קָלַלְתָּ אֱלֹהִים תָּלוּי
וְגוֹמֵר. כְּלוֹמַר מִפְּנֵי מָה זֶה תָּלוּי מִפְּנֵי שֶׁבִירָךְ אֶת הַשֵּׁם. וְנִמְצָא
שֵׁם שָׁמַיִם מִתְּהִלָּה:

ה אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה. מה הלשון
אומרת. (כב"יכול) קלני מראשי. קלני מזרועי. אם כן כב"יכול
המקום מצטער על דמם של רשעים שנשפך. קל וחמר על
דמם של צדיקים. ולא זו בלבד. אלא כל המלין את מתו.
עובר בלא תעשה. הלינו לכבודו להביא לו ארון ותכריכים.
אינו עובר עליו. ולא היו קוברים אותו בקברות אבותיו. אלא
שני בתי קברות היו מתקנין לבית דין. אחד לנשקלן ולנשרפין.
ואחד לנהרגין ולנחנקין:

י נתעכל הבשר. מלקטין את העצמות. וקוברים אותו במקומו.
והקרובים באים. ושואלין בשלום הדינים. ובשלום העדים.
כלומר דעו שאין בלבנו עליכם כלום. שדין אמת דנתם. ולא
היו מתאבלים. אבל אונגין. שאין אנינות אלא בלב:

פרק ז

ארבע מיתות נמסרו לבית דין. סקילה שריפה הרג וחנוק.
רבי שמעון אומר שריפה סקילה חנק והרג. זו מצות
הנסקלים:

ב מצות הנשרפין היו משקעין אותו בזבל עד ארכבותיו.
ונותנים סודר קשה לתוך הרפה. וכורך על צוארו. זה מושך
אצלו. וזה מושך אצלו. עד שפותח את פיו. ומדליק את הפתילה.
וזורקה לתוך פיו. ויורדת לתוך מעיו. וחומרת את בני מעיו.
רבי יהודה אומר אף הוא אם מת בידם. לא היו מקימין בו
(מצות) שריפה. אלא פותחין את פיו בצבת שלא בטובתו.

ומדליק הפתילה. וזורקה לתוך פיו. ויורדת לתוך מעיו. וחומרת
את בני מעיו. אמר רבי אלעזר בן צדוק מעשה בבית כהן
אחת שזנתה. והקיפונה תבילי זמורות ושרפונה. אמרו לו
מפני שלא היה בית דין של אותה שעה בקי:

^ג מצות הנהרגין. היו מתיזין את ראשו בסיף. כרדף שהמלכות
עושה. רבי יהודה אומר גוול הוא (זה) אלא מניחין את ראשו
על הסדן. וקוצצת בקופיץ. אמרו לו אין מיתה מנוגלת מזו.
מצות הנחנקין היו משקעין אותו בזבל עד ארכבותיו. ונותנים
סודר קשה לתוך הרפה. וכורדף על צוארו. זה מושך אצלו
וזה מושך אצלו. עד שנפשו יוצאה:

^ד אלו הן הנסקלין. הבא על האם. ועל אשת האב. ועל הכלה.
ועל הזכור. ועל הבהמה. והאשה המביאה את הבהמה.
והמגדף. והעובד עבודת אלילים. והנותן מזרעו למלך. ובעל
אוב וידעוני. והמחלל את השבת. והמקלל אביו ואמו. והבא
על נערה המאורסה. המסית והמדיח. והמכשף. ובן סורר
ומורה. הבא על האם. חייב עליה משום אם. ומשום אשת
אב. רבי יהודה אומר אינו חייב. אלא משום האם בלבד.
הבא על אשת אב. חייב עליה משום אשת אב. ומשום אשת
איש. בין בחיי אביו. בין לאחר מיתת אביו. בין מן האירוסין
בין מן הנשואין. הבא על כלתו. חייב עליה משום כלתו. ומשום
אשת איש. בין בחיי בנו. בין לאחר מיתת בנו. בין מן האירוסין.
בין מן הנשואין. הבא על הזכור ועל הבהמה. והאשה המביאה
את הבהמה. אם אדם חטא. בהמה מה חטאה. אלא לפי

שְׂבָאָה לְאָדָם תְּקַלָּה עַל יָדָהּ לְפִיכָךְ אָמַר הַכֹּתוּב תִּסְקַל.
דָּבָר אַחֵר שֶׁלֹּא תִהְיֶה בְּהֵמָה עוֹבֶרֶת בְּשׁוּק וַיֹּאמְרוּ זֶה הִיא
שֶׁנִּסְקַל פְּלוֹנִי עַל יָדָהּ:

ה' הַמַּגְדִּיף אֵינּוּ חַיִּב עַד שִׁיפְרֹשׁ הַשֵּׁם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן
קֶרְחָה בְּכָל יוֹם דְּנִין אֶת הָעֵדִים בְּכַנּוּי יִכָּה יוֹסִי אֶת יוֹסִי.
נִגְמַר הַדִּין לֹא הָיוּ הוֹרְגִים בְּכַנּוּי אֶלָּא מוֹצִיִּים כָּל אָדָם
לְחוּץ וְשׂוֹאֲלִים אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן וְאוֹמְרִים לוֹ אָמור מֵה
שֶׁשְׁמַעְתָּ בִּפְיֹשׁ וְהוּא אוֹמֵר וְהַדִּינִן עוֹמְדִין עַל רַגְלֵיהֶן.
וְקוֹרְעִין וְלֹא מֵאֲחִין וְהַשְׁנִי אוֹמֵר אִף אֲנִי כְּמוֹהוּ וְהַשְׁלִישִׁי
אוֹמֵר אִף אֲנִי כְּמוֹהוּ:

י' הָעוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים אֶחָד הָעוֹבֵד וְאֶחָד הַזּוֹבֵחַ וְאֶחָד
הַמְקַטֵּר וְאֶחָד הַמֵּנִסֵּךְ וְאֶחָד הַמְשַׁתַּחֲוֶה וְאֶחָד הַמְקַבֵּל
עָלָיו לְאִלוֹהֵי וְהַאֹמֵר לוֹ אֵלִי אַתָּה אֲבָל הַמַּגְפִּיף וְהַמִּנְשֵׁק
וְהַמְכַבֵּד וְהַמְרַבֵּץ וְהַמְרַחֵץ הַסֵּךְ וְהַמְלַבִּישׁ וְהַמִּנְעִיל עוֹבֵר
בְּלֹא תַעֲשֶׂה הַנּוֹדֵר בְּשֵׁמוֹ וְהַמְקִים בְּשֵׁמוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה.
הַפּוֹעֵר עֲצָמוֹ לְבַעַל פְּעוֹר זֶה הִיא עֲבוֹדָתוֹ הַזּוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוּלִים.
זֶה הִיא עֲבוֹדָתוֹ:

י' הַנּוֹתֵן מִזֵּרְעוֹ לַמֶּלֶךְ אֵינּוּ חַיִּב עַד שִׁימְסוֹר לַמֶּלֶךְ וַיַּעֲבִיר
בְּאֵשׁ מִסֵּר לַמֶּלֶךְ וְלֹא הָעֵבִיר בְּאֵשׁ הָעֵבִיר בְּאֵשׁ וְלֹא מִסֵּר
לַמֶּלֶךְ אֵינּוּ חַיִּב עַד שִׁימְסוֹר לַמֶּלֶךְ וַיַּעֲבִיר בְּאֵשׁ בַּעַל אוֹב.
זֶה פִּיתוּם הַמַּדְבֵּר מִשְׁחִיו וַיְדַעוּנִי זֶה הַמַּדְבֵּר בְּפִיו הָרִי אֵלָיו
בְּסָקִילָה וְהַנִּשְׂאָל בָּהֶם בְּאַזְהָרָה:

ח הממחלל את השבת בדבר שחיבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת. והמקלל אביו ואמו אינו חייב עד שיקללם בשם. קללם בכנוי רבי מאיר מחיב. וחכמים פוטרין:

ט הבא על נערה המאורסה. אינו חייב עד שתהא נערה. בתולה מאורסה. והיא בבית אביה. באו עליה שנים. הראשון בסקילה. והשני בחנק:

י המסית. זה הדיוט המסת את ההדיוט. אמר לו יש יראה במקום פלוני. כך אוכלת כך שותה. כך מטיבה כך מריעה. כל חיבי מיתות שבתורה אין מכמינן עליהן חוץ מזו. אמר לשנים והם עדיו. מביאין אותו לבית דין. וסוקלין אותו. אמר לאחד. הוא אומר יש לי חברים. רוצים בכך. אם היה ערום ואינו יכול לדבר בפניהם. מכמינן לו עדים אחורי הגדר. והוא אומר לו. אמור מה שאמרת לי ביחוד. והלה אומר לו. והוא אומר לו. היאך נניח את אלהינו שבשמים. ונלך ונעבוד עצים ואבנים. אם חזר בו (הרי זה) מוטב. ואם אמר כך היא חובתנו. וכך יפה לנו. העומדים מאחורי הגדר. מביאין אותו לבית דין. וסוקלין אותו. האומר אעבוד. אלך ואעבוד. גלך ונעבוד. אֶזְבַּח. אֶלְךָ וְאֶזְבַּח. גִּלְךָ וְנִזְבַּח. אֶקְטִיר. אֶלְךָ וְאֶקְטִיר. גִּלְךָ וְנִקְטִיר. אֶנְסֶךָ. אֶלְךָ וְאֶנְסֶךָ. גִּלְךָ וְנִנְסֶךָ. אֶשְׁתַּחֲוֶה. אֶלְךָ וְאֶשְׁתַּחֲוֶה. גִּלְךָ וְנִשְׁתַּחֲוֶה. זה האומר גלך ונעבוד עבודת אלילים:

”הַמְכַשֵּׁף·הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה חַיִּב·וְלֹא הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינִים·
 רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁנַיִם לֹקֵטִין קְשׁוּאִין·
 אֶחָד לֹקֵט פָּטוּר·וְאֶחָד לֹקֵט חַיִּב·הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה חַיִּב·
 הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינִים פָּטוּר:

יום טז

פרק ח

בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה·מֵאִמְתִּי נִעְשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה·מִשִּׁיבִיא
 שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת·וְעַד שִׁיקִיף זָקֵן הַתַּחְתּוֹן·וְלֹא הָעֶלְיוֹן·אֵלָא
 שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן נְקִיָּה·שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן·בֵּן
 וְלֹא בֵת·בֶּן וְלֹא אִישׁ·קֵטָן פָּטוּר·שֶׁלֹּא בָא לְכָלֵּל מִצּוֹת:

בִּמְאִמְתִּי חַיִּב מִשִּׁיאֲכָל טְרִטִימַר בְּשָׂר·וַיִּשְׁתֶּה חֲצִי לֹוג יֵין
 הָאִיטְלָקִי·רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר מִנָּה בְּשָׂר וְלֹוג יֵין·אָכַל בַּחֲבוּרַת
 מִצֹּה·אָכַל בְּעֵבּוֹר הַחֹדֶשׁ·אָכַל מִעֶשֶׂר שְׁנֵי בִירוּשָׁלַיִם·אָכַל
 נְבִלוֹת וּטְרָפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים·(אָכַל טָבַל וּמִעֶשֶׂר רֵאשׁוֹן
 שֶׁלֹּא נִטְלָה תְּרוּמָתוֹ·וּמִעֶשֶׂר שְׁנֵי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ·) אָכַל
 דָּבָר שֶׁהוּא מִצֹּה·וְדָבָר שֶׁהוּא עֲבִירָה·אָכַל כָּל מֵאָכֵל·וְלֹא
 אָכַל בְּשָׂר·שֶׁתָּה כָּל מִשְׁקָה וְלֹא שֶׁתָּה יֵין·אֵינוֹ נִעְשֶׂה בֶּן
 סוֹרֵר וּמוֹרֶה·עַד שִׁיאֲכָל בְּשָׂר וַיִּשְׁתֶּה יֵין·שֶׁנֶּאֱמַר זֹלֶל וְסוֹבָא·
 וְאִי עַל פִּי שֶׁאֵין רֵאִיָּה לְדָבָר·זָכַר לְדָבָר·שֶׁנֶּאֱמַר אֵל תְּהִי
 בְּסוֹבָאֵי יֵין בְּזוֹלָלִי בְּשָׂר לְמוֹ:

^א גַּנְבַּ מִשְׁלֵּ אָבִיו וְאָכַל בְּרִשּׁוֹת אָבִיו. מִשְׁלֵּ אַחֲרִים וְאָכַל בְּרִשּׁוֹת אָבִיו. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. עַד שִׁיִּגְנוֹב מִשְׁלֵּ אָבִיו וְיֹאכַל בְּרִשּׁוֹת אַחֲרִים. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שִׁיִּגְנוֹב מִשְׁלֵּ אָבִיו וּמִשְׁלֵּ אֲמוֹ:

^ד הָיָה אָבִיו רוֹצֵה וְאִמּוֹ אֵינָה רוֹצֵה. אָבִיו אֵינוֹ רוֹצֵה וְאִמּוֹ רוֹצֵה. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. עַד שִׁיְהוּ שְׁנֵיהֶם רוֹצִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם לֹא הָיְתָה אִמּוֹ רְאוּיָה לְאָבִיו. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. הָיָה אֶחָד מֵהֶם גֵּדָם אוֹ חֲגִיר. אוֹ אֵלֶם. אוֹ סוּמָא. אוֹ חֲרָשׁ. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. שְׁנֵאֹמֵר וְתַפְשׁוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ. וְלֹא גִדְמִין. וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ וְלֹא חֲגָרִין. וְאָמְרוּ וְלֹא אֶלְמִין. בִּגְנוּ זֶה וְלֹא סוּמִין. אֵינָנו שׁוֹמְעִים בְּקוֹלָנוּ וְלֹא חֲרָשִׁין. מִתְרִין בּוֹ בַּפִּי שְׁלֹשָׁה. וּמִלְקִין אוֹתוֹ. חֲזַר וְקִלְקַל גְּדוֹן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְאֵינוֹ נִסְקַל. עַד שִׁיְהוּ שֵׁם שְׁלֹשָׁה הָרָאשׁוֹנִים. שְׁנֵאֹמֵר בִּגְנוּ זֶה. זֶהוּ שְׁלָקָה בַּפִּינֶיכֶם. בָּרַח עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ. וְאַחֵר כַּד הִקְרִי זֶקֶן הַתַּחְתּוֹן פְּטוֹר. וְאִם מִשְׁנַגְמַר דִּינוֹ בָּרַח. וְאַחֵר כַּד הִקְרִי זֶקֶן הַתַּחְתּוֹן. חֵיב:

^ה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה גְּדוֹן עַל שֵׁם סוּפּוֹ. אָמְרָה תוֹרָה יָמוֹת זָכָאִי. וְאֵל יָמוֹת חֵיב. שְׁמִיתָתָן שֶׁל רְשָׁעִים הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רַע לָהֶן וְרַע לְעוֹלָם. יֵין וְשִׁינָה לְרְשָׁעִים. הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רַע לָהֶן וְרַע לְעוֹלָם. פְּזוֹר לְרְשָׁעִים. הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רַע לָהֶן וְרַע לְעוֹלָם. כְּנוֹס לְרְשָׁעִים רַע לָהֶן וְרַע לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה

לְעוֹלָם. שֶׁקֵּט לְרָשָׁעִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם. וְלַצְדִּיקִים הַנָּאָה
לָהֶן וְהַנָּאָה לְעוֹלָם:

^י הָבֵא בַּמַּחֲתָרֶת נִדּוֹן עַל שֵׁם סוּפוֹ. הָיָה בָּא בַּמַּחֲתָרֶת. וְשִׁבַּר
אֶת הַחֲבִית. אִם יֵשׁ לוֹ דָּמִים חַיִּב. וְאִם אֵין לוֹ דָּמִים פָּטוּר:
^י וְאֵלּוּ הֵן שְׁמִצִּילִין אוֹתָן בְּנִפְשָׁם. הַרּוֹדֵף אַחֵר חִבִּירוֹ לְהַרְגּוֹ.
וְאַחֵר הַזְּכוּר. וְאַחֵר הַנַּעֲרָה הַמְּאוֹרָסָה. אֲבָל הַרּוֹדֵף אַחֵר
בַּהֶמָּה. וְהַמַּחֲלִיל אֶת הַשֶּׁבֶת. וְהַעוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים אֵין
מִצִּילִין אוֹתָן בְּנִפְשָׁם:

פרק ט

וְאֵלּוּ הֵן הַנִּשְׁרָפִין. הָבֵא עַל אִשָּׁה וּבִתָּה. וּבֵת כֹּהֵן שְׂזֵנִיתָה.
יֵשׁ בְּכָלֵל אִשָּׁה וּבִתָּה. בֵּתוֹ. וּבֵת בָּתוֹ. וּבֵת בְּנוֹ. וּבֵת
אִשְׁתּוֹ. וּבֵת בִּתָּה. וּבֵת בְּנָה. חֲמוּתוֹ. וְאִם חֲמוּתוֹ. וְאִם חֲמִיו.
וְאֵלּוּ הֵן הַנֶּהָרְגִין. הַרוֹצֵחַ. וְאִנְשֵׁי עִיר הַנִּדְחָת. רוֹצֵחַ שֶׁהִכָּה
אֶת רַעְהוּ בְּאַבֶּן. אוֹ בְּבִרְזֵל. וְכָבַשׁ עָלָיו לְתוֹךְ הַמַּיִם. אוֹ לְתוֹךְ
הָאוּר. וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת מִשֵּׁם וּמֵת חַיִּב. דִּחְפוֹ לְתוֹךְ הַמַּיִם.
אוֹ לְתוֹךְ הָאוּר וְיָכוֹל לַעֲלוֹת מִשֵּׁם וּמֵת. פָּטוּר. שֶׁסָּה בּוֹ אֶת
הַקֶּלֶב. שֶׁסָּה בּוֹ אֶת הַנֶּחֱשׁ פָּטוּר. הַשִּׁיד בּוֹ אֶת הַנֶּחֱשׁ. רַבִּי
יְהוּדָה מַחֲיֵב. וְחַכָּמִים פּוֹטְרִין. הַמֵּכָה אֶת חִבִּירוֹ. בֵּין בְּאַבֶּן
אוֹ בְּאֶגְרוֹף. וְאִמְדוּהוּ לְמִיתָה. וְהִקֵּל מִמָּה שֶׁהָיָה. וְלֹא אַחֵר מִכָּאן
הַכְּבִיד וּמֵת חַיִּב. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר פָּטוּר. שֶׁרָגְלִים לְדָבָר:

אחר השלמת כל מסכתא ומסכתא יאמר זה שלש פעמים

ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך.

הִדְרֵן עֲלֵךְ מִסְכָּת (פלוני) וְהִדְרֵךְ עֲלֵן דְּעֵתֵן עֲלֵךְ מִסְכָּת (פלוני) וְדַעְתָּךְ
עֲלֵן לֹא נִתְנָשִׁי מִינֶךָ מִסְכָּת (פלוני) וְלֹא תִתְנָשִׁי מִינֵן לֹא בְּעֵלְמָא הִדִּין
וְלֹא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי:

ואחר כך יאמר

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּהְיֶה תוֹרַתְךָ אוֹמְנוֹתָנוּ
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְתִהְיֶה עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא חֲנֻנִיָּה בֵּר פֶּפֶא רְמִי בֵּר פֶּפֶא
נַחֲמֵן בֵּר פֶּפֶא אַחֲאִי בֵּר פֶּפֶא אַבָּא מְרִי בֵּר פֶּפֶא רַפְרָם בֵּר פֶּפֶא
רְכִישׁ בֵּר פֶּפֶא סְרַחֲב בֵּר פֶּפֶא אֲדָא בֵּר פֶּפֶא דְרוֹ בֵּר פֶּפֶא:

הַעֲרַב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ כְּלָנוּ וְצִאֲצֵאֵנוּ וְצִאֲצֵאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל יְרָאִי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי
תוֹרַתְךָ:

מֵאִיבֵי תַחֲכֻמֵּי מִצּוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי:

יְהִי לְבִי תָמִיד בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ:

לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁכַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָּם חִיֵּיתִנִּי:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה לְמַדְנִי חֻקֶּיךָ: